

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA VE METİN TÜRÜ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat CİVAN

ANTALYA, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA VE METİN TÜRÜ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat CİVAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜLMEZ

ANTALYA, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalarda gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullarışımda alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

05.07.2019

Murat CİVAN

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Murat CİVAN 'ın bu çalışması 05/07/2019 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç.Dr.Mehmet YASTI
Eski Türk Dili Anabilim Dalı / Necmettin Erbakan Üniversitesi

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Berker KURT
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Akdeniz Üniversitesi

Üye (Danışman) : Dr.Öğr.Üyesi Mevlüt GÜLMEZ
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Akdeniz Üniversitesi

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:

6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema ve Metin Türü Açısından İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Akademik çalışmaya ilk adım attığım ve devamında hem şahsıma hem de içinde yaşadığım topluma büyük faydalarının olacağını umut ettiğim bu yolda ve çalışmamın oluşum sürecinde bana her türlü rehberlik, fedakârlık ve dostluğunu esirgemeyen, edindiği bütün bilgi birikimlerini kayıtsız şartsız tüm cömertliği ile sunan, yürüdüğüm bu yolda her daim yardımını bütün samimiyeti ile yanımda hissettiğim çok değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜLMEZ'e, yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgilerinden, tecrübelerinden yararlandığım Doç. Dr. Bekir DİREKCI'ye, Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN'e ve Doç.Dr. Bayram BIÇAK'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımı yürüttüğüm bu süreçte ihtiyaç duyduğum her zaman bana hiçbir şekilde yardımını esirgemeyen Arş. Gör. Yusuf AYDIN'a , Arş. Gör. Bilal ŞİMŞEK'e, Arş. Gör. Betül KOPARAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın oluşumuna katkı veren Türkçe öğretmenleri Ferat KARAYEL, Tuğba AYTURAZ, Oktay GÜNEŞ, Emre DEMİRCİ ve Mustafa KAPLAN'a çok teşekkür ederim.

Süreç içerisinde sorun yaşadığım, yardıma ihtiyaç duyduğum her an bana desteğini esirgemeyen tez sürecime sürekli destek veren can yoldaşım D. Duygu ALTIN ile Zehra OZAN ve Ayşenur ÖZDAMAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak da bugünlere gelmemi sağlayan ve hayatta koşulsuz şartsız bütün imkânları ile her daim yanımda olan canım ailem; annem Hatice CİVAN, babam Eyyüp CİVAN ve abim Mustafa CİVAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Murat CİVAN

ÖZET

6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA VE METİN TÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Civan, Murat

Yüksek Lisans

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt Gülmez

Temmuz 2019, 130 Sayfa

Bu çalışmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki temalar ve metin türleri incelenecektir. Ders kitapları öğretim programlarının uygulanmasında en temel kaynaklardır. Bu bağlamda kitaplar içinde yer alan temalar, metinler ve bu metinlerin türleri önem arz etmektedir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Farklı yayınevlerine ait 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında bulunan temalar incelenmiştir. Aynı zamanda bu temalar içinde yer alan okuma metinlerinin türleri belirlenmiş ve bu türler aynı sınıf düzeyinde farklı yayınevleri arasında karşılaştırılmıştır. Ortak kullanılan temalardaki metin türleri üzerine de inceleme yapılmıştır. Farklı yayınevlerine ait ders kitaplarındaki temalar ve türler 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tema ve türler ile karşılaştırılmıştır. İncelenen ders kitaplarındaki okuma metinleri beş farklı Türkçe öğretmeninin de incelemesine sunulmuş ve ortaya çıkan metin türleri belirlenmiştir.

Çalışmada 6. sınıflarda MEB ve Eksen yayınlarına ait ders kitapları ile 7. sınıflarda MEB ve Dersdestek yayınlarına ait ders kitapları incelemeye alınmıştır. İnceleme sonucunda aynı sınıf düzeyinde farklı yayınevlerinde birbirinden farklı türlerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortak temalarda kullanılan türlere bakıldığında farklı türlerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle bazı metinlerin türlerinin doğru belirlenemediği ya da metinlerin türlerinin özelliğini yansıtacak şekilde verilmediği görülmüştür. Bazı metin türlerinin de birbiri ile çok karıştırıldığı tesbit edilmiştir. Temalar açısından bakıldığında farklı yayınevlerinde birbirine yakın temaların kullanıldığı görülmüştür ancak temalar içinde

yer alan bazı metinlerin içinde bulunduğu temalara uygun olacak şekilde yerleştirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak temaların seçiminde, temaların içinde yer alacak metinlerin seçiminde ve metin türlerinin belirlenmesinde daha titiz davranılması gerektiği görölmüş ve buna yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Türkçe Ders Kitapları, Türkçe Öğretimi, Tema, Metin Türü.*

ABSTRACT

EXAMINATION OF 6 TH AND 7 TH GRADE TURKISH TEXTBOOKS IN TERMS OF THEME AND LITERARY GENRES

Civan, Murat

Master's Degree

Department of Turkish and Social Sciences Teaching Turkish Teaching Program

Thesis Advisor: Dr. Associate Professor Mevlüt Gülmez

July 2019, 130 pages

The aim of the study is to analyze the themes and texts about the themes in the Turkish coursebooks of 6th-7th grade in 2018-2019 school year in terms of literary genres. Coursebooks are the basic elements for curriculum in an education program. In this context, themes in these coursebooks, texts and genres of these texts gain value. The method of document review was used in this study. Themes in several coursebooks of 6th-7th grade from different publishing houses were analyzed. Moreover, genres of the texts in context of these themes were identified and these genres were compared by different publishing houses at the same grade level. In addition, an analysis on literary genres about common themes was provided. Themes and genres on these coursebooks from different publishing houses were compared to themes and genres taking part in the 2018 Turkish Course Curriculum. Reading texts from five different coursebooks were submitted to an analysis for five different Turkish teachers and text genres were identified.

In this study, 6th grade coursebooks from Ministry of National Education and Eksen publishing houses were analyzed as well as 7th grade coursebooks from MonE and Dersdestek publishing houses. The analysis revealed that different genres were used at the same grade level by different publishing houses. Moreover, it was concluded that different genres were used in terms of genres on common themes. The study showed that especially some texts could not be identified correctly or texts were not given in a way that would reflect the characteristic of its genre. Moreover, it was observed that some text genres were often mistaken for each other. Moreover, it was shown that similar themes were used by different publishing houses in terms of themes analyzed. However, it was concluded that some texts

were included in the coursebooks in a way that would not be appropriate to the theme it was attributed to.

In light of all these results, it was revealed that selecting the themes and texts on these themes as well as identifying text genres should be conducted in a more careful manner and recommendations were made accordingly.

Key Words: *Turkish Coursebooks, Turkish Education, Theme, Text types.*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	4
1. 1. Problem Durumu.....	4
1. 2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	5
1. 3. Araştırmanın Amacı.....	5
1. 4. Araştırmanın Önemi	6
1. 5. Varsayımlar (Sayıtlar)	6
1. 6. Sınırlılıklar	7
1. 7. Tanımlar.....	7
BÖLÜM II	11
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2. 1. Kuramsal Çerçeve.....	11
2. 1. 1. Eğitim	11
2. 1. 2. Eğitimde Materyal Kullanımı.....	13
2. 1. 3. Ders Kitabı	16
2. 1. 4. Öğretim Programı Ders Kitabı İlişkisi	21
2. 1. 5. Tema.....	22
2. 1. 6. Metin	25
2. 1. 7. Metin Türleri	29
2. 2. Metin Türleri Üzerine Yapılan Araştırmalar	52
BÖLÜM III	57
3. YÖNTEM	57
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	57
3. 2. Verilerin Toplanması	57
3. 3. Veri Toplama Kaynakları	58
3. 4. Verilerin Analizi	58

BÖLÜM IV.....	59
4.BULGULAR VE YORUMLAR.....	59
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.2.Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	63
4.3.Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	68
4.4.Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	70
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	79
4.6.Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	83
4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	87
4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	89
4.9.Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	95
BÖLÜM V	98
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	98
5.1.Sonuç ve Tartışma	98
5.1. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	98
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	99
5.1. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlarve Tartışma	99
5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	99
5. 1. 5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	100
5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuçlarve Tartışma.....	101
5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlarve Tartışma	102
5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlarve Tartışma	102
5.1.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuçlarve Tartışma	102
5.2.Öneriler	103
KAYNAKÇA.....	107
EKLER	114
ÖZ GEÇMİŞ	118
BİLDİRİM.....	119
İNTİHÂL RAPORU.....	120

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Tema ve Konuların 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na Göre Dağılımı	23
Tablo 2.2. Sınıf Düzeylerine Göre 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Metin Türlerinin Dağılımı.....	33
Tablo 4.1. MEB ve Eksen Yayınevlerince Hazırlanan 6. Sınıf Kitaplarındaki Metin Türlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 4.2. MEB ve Dersdestek Yayınevlerince Hazırlanan 7. Sınıf Kitaplarındaki Metin Türlerinin Dağılımı	61
Tablo 4.3. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitaplarında Ortak Olan Altı Temadaki Tür Dağılımı	64
Tablo 4.4. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitaplarında Ortak Olan Beş Temadaki Tür Dağılımı	66
Tablo 4.5. MEB Yayınları 6 ve 7. Sınıflarda Ortak Temalardaki Tür Dağılımı.....	68
Tablo 4.6. MEB Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler.....	71
Tablo 4.7. Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler.....	73
Tablo 4.8. MEB Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler.....	74
Tablo 4.9. Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler.....	77
Tablo 4.10. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinlerin Ait Olduğu Türe İlişkin Türkçe Öğretmenlerinin Cevaplarını İçeren Tablo	79
Tablo 4.11. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinlerin Ait Olduğu Türe İlişkin Türkçe Öğretmenlerinin Cevaplarını İçeren Tablo	80
Tablo 4.12. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Türlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Türlerle Göre Dağılımı	83
Tablo 4.13. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Türlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Türlerle Göre Dağılımı	85
Tablo 4.14. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Dağılımı	87
Tablo 4.15. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Dağılımı.....	88
Tablo 4.16. MEB Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler	89
Tablo 4.17. Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler	90
Tablo 4.18. MEB Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler	92
Tablo 4.19. Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler.....	94
Tablo 4.20. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Temalara Göre Dağılımı	96
Tablo 4.21. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Temalara Göre Dağılımı	97

KISALTMALAR DİZİNİ

age.	:	Adı geçen eser
akt.	:	Aktaran
AKÜ	:	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Çev.	:	Çeviren
Ed.	:	Editör
EBE	:	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
MPM	:	Milli Prodüktivite Merkezi
Öğrt.	:	Öğretmen
ss.	:	sayfa sayısı
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TOD	:	Tarih Okulu Dergisi
TTKB	:	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
TÜBAR	:	Türklük Bilim Araştırma Dergisi
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve diğerleri
Yay.	:	Yayın, yayınları
YKB	:	Yapı Kredi Yayınları
YTÜ	:	Yedi Tepe Üniversitesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bir bireyindavranışlarında istenilen şekilde değişiklik oluşturmak amacı ile eğitim süreci başlamaktadır. Eğitim,bir yandantoplumda var olan genel geçer normları nesilden nesile aktarımda aktif rol oynarken diğer yandan gereken bilgi, beceri,gelişim seviyesini sağlayarak bireylerin belli bir birikime ulaşmasını ve hayata karşı bağımsız bir hâle dönüşmesini sağlar (Şişman, 2006:6). Eğitim ile belli bir birikim sağlayan birey, toplumun gelişimi açısından önemli bir görev üstlenmektedir. Hem bireyleri hem de toplumu geliştirmek için de eğitim sürecinde bir takım programlar oluşturulur.

Eğitimde her disiplin için ayrı ayrı programlar yapılmaktadır. Özellikle bir ülkedeki eğitimin başarıya ulaşmasındaki en temel ölçüt hazırlanan ders programlarındaki kalitenin seviyesine bağlıdır. Eğer hazırlanan programlaryeterince nitelikli olur ve o ders programlarını uygulayan eğitimcilerde aynı kaliteye ulaşırsa eğitimde başarı yakalanmış olur (Coşkun, 2007:1-13). Tabiki başarıyı yakalamak için her alanda gelişim ve değişim evrelerini düzenli takip etmek son derece önemlidir.

Hayatın bütün alanlarında olduğu gibi eğitim alanında da sürekli bir değişim olduğu açık şekilde ortadadır(Erdem, Gün, Şengül ve Şimşek,2015: 460). Eğitiminbu gelişim ve değişim evresinde bireyler üzerindeki en etkili materyal kaynağı ders kitaplarıdır.Hatta eğitimde çoğu kez ders kitapları en temel noktaya konmuş ve öğrenim onun etrafında şekillenmeye başlamıştır. Eğitimcilerin bir çoğu da hazırlanmış programları bazen hiç önemsemeden bütün eğitim sürecini ders kitapları üzerinden yürütmeye çalışmışlardır. Bu da ders kitaplarının yerini çok önemli hâle getirmiştir.

Türkçe derslerinin işlenişindeen çok kullanılan kaynaklar olarak da ders kitapları göze çarpmaktadır(Baş, 2003:257-266; Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010:721-733; Kırbaş, Orhan ve Topal, 2012:2225-2235; Bulut ve Orhan, 2012:297-311). Neredeyse bütün Türkçe öğretim programlarında Türkçe dersi öğretimi bunun etrafında şekillenmiştir.

Ders kitapları, genel olarak bütün konuları düzenli bir şekilde sıralayan ve öğrencilerin kendi bilişsel düzeylerine göre öğrenmelerine destek olan ve ülkelerin eğitim programına uygun olarak oluşturulanyazılı kaynaklardır(Çakır, 1997:7). Güneş (2002:5)' e göre ders kitaplarıöğretim programına aykırı olmayacak şekilde uyarlanmış,her seviyeye uygun

öğrenciler için hazırlanmış, çocuklar için öğrenmeyi en kolay hâle getirmiş ve konular önce kolay sonrada zor şekilde sıralanmış bir kaynaktır. Ancak her konuda olduğu gibi hazırlanan ders kitaplarında da ciddi sorunlar vardır. Bu nedenle ders kitaplarının seçiminde itina gösterilmelidir. Eğitim süreci içerisinde ders kitabı seçiminde zaman zaman yapılan hataların eğitim düzeyinde ciddi sorunlar oluşturduğu gözlenmiştir. Özellikle çocuğun hem bilişsel hem duyuşsal olarak seviyesine uygun olmayan ve dil sevgisini yeterince aşıl原因amayan kitapların çocuğun gelişimine olumsuz yansımalarının olduğu ortaya çıkmıştır (Sever, 2003: 10). Diğer taraftan öğrencilerin kelime dağarcığının gelişiminde ders kitaplarının azımsanamayacak derecede büyük bir yeri vardır. Fakat ders kitapları hazırlanırken bunlara da dikkat edilmediği görülmektedir. Kelime hazinesinin bu kadar önemli olduğu haldede ders kitaplarında bulunacak sözcük sayılarının aşağı ve yukarı sınırlarının hazırlanan yönetmelik ve programlarda net şekilde belirtilmediği görülmüştür (Demir, 2006:220).

Özellikle son dönemlerde çocukların sözcük dağarcıklarının gittikçe azaldığını, dertlerini anlatırken zorlandıkları görülmektedir. Belki de bunun en önemli nedeni hazırlanan ders kitaplarındaki kelimelerin buna dikkat edilmeden hazırlanmış olmasıdır (Karakuş, 2005:233). Son yıllarda sosyal medyanın hayatımıza girmesi ile dilimize çok sayıda yabancı sözcük girmiş ve dilimizde bazı sözcükler kullanımını bu sözcüklere bırakmıştır. Dilimiz bu şekilde yavaş yavaş sözcüklerini kaybetmeye başlamıştır. Özellikle Türkçe programları ile birebir bağdaşan ve çocuklarımıza öz dillerini sevdirecek, dillerinin oluşup gelişmeye başladığı dönemlerde dili rahatlıkla kullanmalarını sağlayacak ders kitaplarına çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Kolaç, 2003:107). Aynı şekilde ders kitaplarındaki metinler seçilirken içinde yer aldığı temaya uygun metinlerin seçimi de önemlidir. Metinlerin türleri belirlenirken de bu konuda hassas davranılması gerekmektedir. Nitekim temasına uygun seçilmemiş bir metin çocuklarda yeterli düzeyde öğrenmeyi sağlamayacaktır. Türüne uygun seçilmemiş bir metin de öğrencilerin metin türlerini kavraması açısından sorun teşkil edecektir. Çocukların metni en iyi şekilde anlayıp metnin yazıldığı türü kavraması bu bağlamda çok değerlidir. Çünkü hem anlama hem anlatma süreçlerinde metin türlerine hakim olmak edebî yazılar yazmayı ve dil bilincinin en iyi şekilde gelişmesini sağlamaktadır.

Bu çalışma ile 6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarına ait Türkçe ders kitaplarında yer alan temalar ve bu temaların içindeki metinlerin türleri hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki tema ve edebî türlere bu ders kitaplarında ne kadar yer verildiği tesbit edilmiştir. 6 ve 7.

sınıflarda kullanılan farklı yayınevine ait kitaplardaki temalar ve tema içinde yer alan metin türleri incelenmiş, karşılaştırmalar yapılmış, bunlar Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki tema ve türler ile kıyaslanmış ve bunlara yönelik sonuçlar tablolatırılmıştır.

Çalışmada döküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlardan bahsedilmiştir. İkinci bölümde eğitim, ders kitapları, temalar, metin türleri hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölüm araştırmanın yöntemi ile ilgilidir. Çalışmada kullanılan yöntemlerden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde çalışma sonucu oluşan bulgular ve bulgulara yönelik yorumdan bahsedilmiştir. Beşinci ve son bölümde ise araştırmada elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik öneriler yer almıştır.

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın nedenlerini ortaya çıkaran problem durumu ve buna bağlı olarak ortaya çıkan alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlar, tanımlar yer almaktadır.

1. 1. Problem Durumu

Ders kitapları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlar olduğu gibiders kitaplarının hazırlanmasının bir takım amaçları da vardır. Buradaki en dikkat çekici amaç öğrencilerin öğreniminin belirli bir düzen içinde olmasını sağlamaktır. Verilmek istenen bütün bilgiler belirli bir sıra ile planlanır ve bu amaçlanan eğitim programına uygun olur. Bir diğer amaç ise ders kitabının doğrudan bir eğitim aracı şeklinde ortaya çıkması ve eğitim içinde kullanıma çok uygun materyaller olmasıdır (Şahin ve Yıldırım, 1999:47).

Ders kitapları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus tabikî içeriklerine verilmesi gereken önemdir. Bir Türkçe ders kitabının içeriği, genellikle temalar ve o temalar içindeki çeşitli metinlerden oluşmaktadır. Bu yönü ile ders kitaplarındaki metinlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Metin sözcüğünün iletişimdedilin dışında kalan sözcükler bütünü (Aksan, 1999:149), okumak için içeriği olan yazılmış her bütün (Özdemir, 1983:32) şeklinde tanımlandığı bilinmektedir. İşin asıl önemli kısmı metinler seçilirken gösterilen özenden geçmektedir. Metinler hazırlanırken öğrenci düzeyine ve gelişimine uygun metin örnekleri seçilmeli aynı zamanda metinler türlerinin özelliğini yansıtmalıdır (Mert, 2012:75).

Metinlerin seçiminde özellikle o metine ait türün özenle seçilmesi ve seçilen metin ile verilen metin türünün uyum sağlamasına önemle dikkat edilmelidir. Türkçe programlarında belirtilen amaçlara ulaşmadametinlerin seçilen yaş grubuna uygun olması, çocuklardaki kelime gelişimine katkıda bulunması ve tür olarak özgün çeşitler sunması önemlidir (Sever, 2007:229). Kitaplarda yer alan metinlerin tür dağılımındaki çeşitlilik eğitim açısından büyük önem taşımaktadır (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 173).

Türkçe ders kitapları çeşitli temalar ve bu temalara dağıtılmış metinlerden oluşmaktadır. Türkçe derslerini en verimli işlemenin yolu, kitaplardaki tema ve metin türlerinin en iyi şekilde seçilmesine ve işlenmesine bağlıdır. Her yıl yayınevleri

de seçtikleri temalar ve metinler ile oluşturdukları ders kitapları sayesinde Türkçe dersi işlenişine katkıda bulunmaktadır.

2018-2019 eğitim-öğretim yılında 6 ve 7. sınıflara ait ders kitaplarındaki tema ve metinlerin türü incelendiğinde temalar arası farklılıklar olduğu, seçilen metin ve metin türlerinin aynı şekillerde seçilmediği tesbit edilmiştir. Aynı zamanda seçilen metinlerin türlerinde de bazı belirsizlikler dikkat çekmiş ve Türkçe öğretmenleri arasında bu konuda çelişkiler yaşandığı göze çarpmıştır.

Bu hususlar dikkate alındığında Türkçe ders kitaplarında temalar ve türler üzerine bir inceleme yapılmasının önem arz ettiği görülmüştür.

1. 2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmanın problemi 6 ve 7. sınıf Türkçe dersi kitaplarındaki temalar ve temalardaki metinleri, metin türü yönünden incelemektir. Bu problem cümlesi için şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Aynı sınıf düzeyinde kullanılan farklı yayınevlerine ait Türkçe ders kitaplarındaki metin türü dağılımı nasıldır?
2. Aynı sınıf düzeyinde ortak olan temalardaki metinlerin tür dağılımı nasıldır?
3. Farklı sınıf düzeyinde aynı yayınevinde ortak tema altında işlenen metinlerin tür dağılımı nasıldır?
4. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, türünün özelliğini yansıtmakta mıdır?
5. Türkçe öğretmenlerine göre, incelenen ders kitaplarındaki metinler hangi türe aittir?
6. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen metin türlerine göre ders kitaplarındaki metin türlerinin dağılımı nasıldır?
7. Aynı sınıf düzeyinde farklı yayınlarda tema dağılımı nasıl olmuştur?
8. Kitaplarda temalara uygun olmayan metinler bulunmakta mıdır?
9. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen temalar, Türkçe ders kitaplarında yer almakta mıdır?

1. 3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Türkçe ders kitaplarındaki temaları ve bu temalar içinde yer alan metinleri tür yönünden incelemektir. Bunun için 2018-

2019 eğitim-öğretim yılı içinde kullanılan ders kitapları tema ve tür yönü ile incelenmiştir. Türlerin metinlere uygunluğu araştırılmış aynı zamanda farklı yayınevlerine ait ders kitaplarında hangi temalar ve türlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Tema ve türlerin 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğu incelenmiştir. Metinlerde verilen türlerin öğretmenlerin bakış açısı ile değerlendirilmesi sağlanmış ve böylelikle metin tür ilişkisinin ne derece tutarlı olduğu ortaya konarak bundan sonraki çalışmalara kaynaklık etmesi amaçlanmıştır.

1. 4. Araştırmanın Önemi

Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında bir müfredat değişikliğine gitmiştir. Bu değişiklikle amaç, öğrenci merkezli bir eğitim ile öğrenciyi daha aktif hâle getirmektir. Öğrenci merkezli eğitimin öğrencilere kaynaklık etmesi bakımından vazgeçilmez bir parçası ders kitaplarında yer alan metinlerdir. Öğrenmelerin bir çoğu kitaplarda yer alan metinleri okuma yolu ile gerçekleşmektedir (Temizyürek, 2008:141-152). Bütün metinlerin de çocuklar tarafından okunacağı göz önünde bulundurulursa, ders kitaplarındaki temaların, metin ve metin türlerinin uyum içerisinde yer almasının çocukların dil gelişimi açısından çok önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ders kitaplarında yer alan metinlerin türleri çocukların edebî kimliğinin oluşması ve dil gelişimine katkı açısından çok değerlidir. Metinlerde en önemli husus Türkçenin güzel kullanılması, çocukların her yönden gelişimine uygun olması ve metinlerdeki kurgulamanın ilgi çekmesidir (Karatay 2007:465). Özellikle türleri iyi belirlenmiş metinlerin seçilmesi öğrencilerin kendilerini ifade etmesi açısından ciddi fayda sağlayacaktır.

Bu çalışma, ders kitaplarındaki temaları, temalar içinde yer alan metinleri ve metin türlerini incelemektedir. Bu yönü ile bir takım eksikleri ortaya koyması ve bunun düzeltilmesine kaynaklık etmesi açısından önem arz etmektedir.

1. 5. Varsayımlar (Sayıtlılar)

Araştırmada 6.sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarındaki metinlerin türleri öğretmenler tarafından belirlenmiştir. Öğretmenlerin metinlerin türüne hakim oldukları varsayılmıştır.

1. 6. Sınırlılıklar

- 1.Ders kitapları, temalar ve metinlerin türlerini belirleme açısından ele alınmıştır.
- 2.Dinleme ve izleme metinleri ile serbest okuma parçaları inceleme dışında bırakılmıştır.
- 3.Çalışmada 6. sınıf MEB ve Eksen Yayınevi, 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınevine ait ders kitapları incelenmiştir. Araştırmada MEB yayınevine ait kullanılan 6ve 7. sınıfTürkçe ders kitapları 2018-2019 eğitim öğretim yılında Antalya ilinde kullanılırken, 6. sınıf Eksen ve 7. sınıf Dersdestek yayınlarına ait kitaplar Amasya ilinde Türkçe ders kitabı olarak kullanılmaktadır.

1. 7. Tanımlar

2434 sayılı Tebliğler Dergisi"nde yer alan Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği"nde (1995) ders kitabı; örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilen basılı eser, olarak tanımlanmıştır. Yönetmelikte öğrenci çalışma kitabı için, ilgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan set denilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabı için de, ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser tanımı yapılmaktadır.

"Ders kitabı, belirli bir dersin (matematik, Türkçe vb.) öğretimi için ve belirlidüzeydeki (ilköğretim, lise gibi) öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretimprogramına uygun olan, incelemesi yapılmış ve onaylanmış olan temel kaynaktır" (Kılıç, 2005: 40). Ders kitapları eğitim-öğretimin hedeflerine ulaşmasında kullanılan temel kaynaklardır. Çocuğun yaş ve eğitim seviyesine uygun olarak zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler çerçevesinde hazırlanan, anlattığı bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39). Öğretim programlarının amaçlarına göre hazırlanmış olanders kitapları çocuklarda eğitim

düzeylerini geliştiren ve zenginleştiren basılı kaynaklardır (Demirel ve Kıroğlu, 2005). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarının ve bununla birlikte tüm disiplinlerin kendine ait olan amaçlarının öğretilmesinde en önemli vasıtalarındandır (Demirel, 1998: 147–155; Oğuzkan, 1993).

Ders kitaplarının ana dil öğreniminde de önemli bir yer vardır. Sever (2003) ders kitaplarının çocuğun kendi öz dilini öğrenmesinde ve ona bağımlı olmasında çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Yine Sever'e (2006:8-16) göre ülkedeki eğitimcilerin çoğunlukla ders kitapları merkezinde eğitim yaptığı düşünülürse ders kitaplarının içeriklerinde öğrenci seviyesi göz önüne alınması, metinlerin ana dilinin özelliklerini yansıtması, kitapların anlatım şekillerine ve etkileyciliğine çok daha dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılır.

Ders kitapları hazırlandığı ülkenin programlarına paralel olarak hazırlanması gereken kaynaklardır (Çakır, 1997). Çünkü programların etkili bir biçimde sürdürülebilmesi için ders kitaplarının çok etkin rol üstlendiği açıktır. Bu nedenle amaçlara ulaşmada en etkili kaynaklar ders kitapları iken bunların hazırlanmasında çok itina gösterilmelidir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010: 721-733).

Hâlis (2002:27-29) bir ders kitabının çocuğun başka bir şeye ihtiyaç duymadan kendi kendine öğrenme sağlayabileceği, aynı zamanda somut bilgiler öğretirken soyut kavramları azaltacağı konusunda çok etkili kaynaklar olduğunu belirtmiştir. Akyol'a (2007) göre ders kitapları genellikle gelişimini yeni tamamlayan ülkeler için çok kıymetli kaynaklardır.

Milli Eğitim Bakanlığının ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliğine göre bir ders kitabının nitelikleri şu şekilde belirtilmiştir (MEB, 2012)

MADDE 6 –

(1)

Ders kitapları;

- a) Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.
- b) Bilimsel hata içermez.
- c) Temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım sunar.
- ç) Reklam niteliğinde öğeler içermez.
- d) Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.
- e) Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır.

(2)

Kitaplar, ders kitaplarının niteliklerine ilave olarak;

a) Kazanımları destekleyici nitelikte hazırlanır.

b) Temel tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanır.

c) Hangi kazanımı desteklediği ve teknik özellikleri gibi tanımlayıcı bilgileri uygun olarak etiketlenir.

ç) Sesli içeriklerde ses net ve anlaşılır olur.

d) Zenginleştirme içeriklerinde yer alan ses, grafik, video, animasyon, simülasyon, etkileşimli oyun gibi unsurlarda, süre kazanımın gerektirdiği etkinlik veya işleme uygun olarak sınırlandırılır.

e) Zenginleştirme içeriklerinde, elektronik materyallere atıf veya telif hakları ile ilgili bilgilendirme zorunlulukları dışında reklam amaçlı öğeler kullanılmaz.

Ders kitaplarının ülkedeki eğitimin en temel kaynaklarından biri olduğu düşünülürse kitaplar içinde yer alan tema ve metinlerin de ne derece önemli olduğu ortaya çıkmış olur. Bu nedenle kitapların içeriğine yerleştirilen tema ve metinlere çok özen gösterilmelidir. Burdan hareketle temanın da ne anlama geldiğini ifade etmek gerekir.

Tema üzerine, çalışmalarda çok çeşitli tanımlar da ortaya çıkmıştır. Tema işlenen metnin o metni işleyen kişi üzerinde bıraktığı izlenimlerin bütünüdür (Yakıcı, Yücel, Doğan ve Yelok, 2005:50). Yine tema herhangi bir sanat yapıtında bulunan verilmek istenen duygu ve düşünceler, öykünün konusu temelinde bulunan anlam ve iletilen mesajlardır (Akyol, 2008:155). Tema; sanat eserinin çekirdeği yerine ifade edilen, temel düşünce ve duygu yerini tutan, edebî eserlerde özellikle manzum yazılarda kullanılan bir terimdir (Yalçın, 1989). Bu tanımlara bakıldığında temanın ortak metinler topluluğunun genel adının ifadesi olduğu söylenebilir. Tabiki tema ile konunun birbiri ile karıştırılmaması da önemlidir. Örneğin bayrak, aile, gelenekler, geleneksel sporlar vb. konularının işlendiği bir metinler bütününde tema adı "Milli Kültürümüz" olarak ifade edilebilir. Yani temanın daha genel bir kavramı ifade ederken konunun bilinen özel bir durumu ifade ettiği söylenebilir (Kagan, 1952).

Temalar işlenirken içinde verilen birden fazla metin üzerinden işlenir. Tema içinde verilen metinlerin de seçimi çok önemlidir. Nitekim iyi seçilmemiş bir metin konu işlenişinde çok yetersiz kalır. Tabiki metin seçimindeki en önemli husus da metnin türünün doğru ve etkili seçiminden geçmektedir. Bu nedenle metin türünün de ne olduğuna kısaca değinmek gerekir.

Edebî eserlerin şekillerine, içeriklerine ve özelliklerine göre ayrılmış çeşitleri o metinlerin türünü oluşturmaktadır. Edebî türler toplumun isteklerine göre zaman içerisinde değişiklik gösterebilmiştir. Bu değişiklikler daha sonra yazı dünyasına yansımış ve bu da yeni türlerin doğmasında etkili olmuştur(Kavcar, Oğuzkan, Aksoy, 2002:64). Edebî türün şekil ve içerik bakımından belli başlı kurallara göre yazılmış,belli başlı guruplara ayrılmış eser kümelerinin adı olduğu ifade edilmiştir (Aytaş 2006:262). Metin türleri insanların ihtiyaçları yönünde şekillendikten sonra farklı isimler alarak çeşitlere ayrılmışlardır. Türler üzerine başka bir açıdan bakan Kantar (2004: 7-18)postmodern görüş ile edebî türlerin net bir ayırım ile ayrıştırılamayacağını ancak tür özelliklerinin de olmadığını varsayılmasının doğru olmadığını ifade etmektedir.

Kısacası insanoğlu düşüncelerini ve çevresinde yaşadığı olayları anlatmak, onları sanatsal bir kimliğe büründürmek için yazıdan faydalanır. Bunu yaparken de dil göstergelerini bir araç olarak kullanır. Bunun sonucunda yazdığı yazı bir metin türüne göre şekillenir. Yani bir metnin yaşantılara, yazılış amacına ve işlevine göre anlatış yönünden almış olduğu şeklin sonucunda metin türünün ortaya çıktığı söylenebilir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 1. Kuramsal Çerçeve

2. 1. 1. Eğitim

Eğitim; kişilerin hayatlarını devam ettirebilmeleri ve toplumda yer edinebilmeleri için kazandıkları bilgi ve becerilerde meydana gelen değişikliklerin bütününe verilen addır. Düşünen bir birey için eğitim zaruri bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim insanoğlunun varlığı ile birlikte yaşamın her alanında kendini göstermiştir. İnsanlar var olduğu sürece de varlığını devam ettirecektir.

Eğitim planlanmış bir sistemin bütünüdür, aynı zamanda fiziksel dürtüler ile beyinde oluşan biyokimyasal değişiklikler oluşturma sürecidir (Sönmez, 1994). Yani eğitim kişi de birtakım davranış oluşturma ve bu davranışları değiştirme sürecidir. Burada davranış kavramı ön plana çıkmaktadır. Davranışçılık kuramı eğitim bilimlerinin psikolojiden aldığı ve önemle üstünde durduğu bir kavramdır. İstenilen davranışları sergileyen bireylere verilen ödüller veya istenilen davranışlarda başarısız olan bireylere verilen cezalar süreç içerisinde bireyleri o davranışı yerine getirirken elde ettikleri iç motivasyondan uzaklaştırıp sadece elde edecekleri ödül-ceza döngüsü içerisinde yer alan bireylere çevirmiştir (Öngel, 2003).

Aslına bakıldığında eğitim üzerine çok fazla araştırma yapılmıştır. Bu nedenle kişisel farklılıklardan kaynaklı eğitim tanımları da değişkenlik göstermiştir. Ancak ortak noktalardan hareketle eğitimin çeşitli tanımlarına yer verilebilir:

Eğitim kişinin davranışlarında bilinçli olarak değişim ortaya koyma sürecidir (Ertürk, 1974:12).

Eğitim; bilgi ve kabiliyetlerin ilerlemesini ve bunlara yeni yeteneklerin kazandırılması için ortaya konan devamlı etkinlikler olarak tanımlanabilir (Demirbilek, 1992:8).

Eğitim kişiye beceri, yetenek, bilgi, alışkanlık kazandırmak için oluşan süreçtir (Önder, 1992:20).

Eğitim bireyin davranışlarında davranış değiştirme sürecidir. Ekonomistler ve siyasetçiler ise eğitimi insan sermayesine yapılan bir yatırım olarak ifade etmektedirler (Arslan, 2000:8).

Eğitim, öğrenmede belli bir seviyeye gelmemizi sağlar; hayatımız boyunca devam eder (Başaran, 2013: 81). Eğitim bir süreçtir ve bu süreç içerisinde bilgi, beceri, tutum, değerler, kültür gibi etkenler yolu ile bir değişim meydana gelir. Eğitim aslında aynı zamanda sosyolojinin bir ifadesi olan kültürlenme aşamasıdır. Yani ait olduğu toplumun bir kültürel parçası olarak ortaya çıkma aşamasıdır. Çünkü insanoğlunun eğitilirken ortaya çıktığı toplumun kültürel aşamalarına doğru yoğrulması da söz konusudur. Bu kültürlenme durumu bireyden bireye zaman içinde aktarılarak devam etmektedir.

İçinde yaşadığımız asır her alanda değişimlerin çok hızlı olduğu bir asırdır. Bu hızlı değişim içine kurumlar ve hatta kişilerde kendilerini adapte etmek durumundadırlar (Can, 1990: 7). Çünkü bilginin her an her yerden ulaşıldığı ve sınırının olmadığı bir zaman diliminde yaşamaktayız. Bu nedenle değişen düzene ne kadar uyum içinde olunursa gelişim de o derece hızlı ve etkili gerçekleşir. Nitekim eski çağlarda eğitim belki sadece devletlerin açtığı kurumlarda verilmekteydi ve bilgiye ulaşılması çok da kolay olmamaktaydı. Kültürel etkileşimlerin de olmaması bireylerin hızlı değişim ve gelişimine gerek bırakmamaktaydı. Ancak günümüzde bilginin nerdeyse çok kısa sürede ikiye katlanması, bireylerin öğrenme sürecini sadece kurumlarda değil kurum dışında da sürdürmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Çünkü gelişen teknoloji ile kendisini geliştiremeyen bireyler hızla geri kalmaktadır. Dolayısıyla eğitim sadece okulda verilen bir süreçten çıkmış her an ulaşılabilen ve gelişme sağlayan bir potansiyele bürünmüştür. Bu da okul dışında öğrenmenin asla yeri ve yaşının olmadığını, eğitimin her an yapıldığı gerçekliğini ortaya çıkarmıştır. Eğitim artık yaşam boyu hâline gelmiştir. Aslında bu durum bilgiyi öğrenmekten çok bilginin nasıl öğrenilmesi gerektiğini önemli hale getirmiştir. Çünkü bilgi her yerde fazlası ile vardır. Sadece bireylere o bilgiye nasıl ulaşılacağını ve o bilginin nasıl kullanılacağını öğretmek gerekmektedir. Kısacası “Balık tutup vermek yerine balık tutmayı öğretmek” çok daha gerekli hâle gelmiştir.

Eğitimin bir de toplumsal yönüne bakmak gerekir. Toplumsal olarak eğitim, bilgiyi alma ve işleme sürecidir. Yani eğitim o toplum için sosyal, ekonomik bir yatırımdır. Bu yatırım ise o ülkenin her yönden gelişimi için son derece etkili bir unsurdur (Köksal, 1969:61). Bütün bu sölenenlerden hareketle eğitimin bazı özellikleri ön plana çıkmaktadır. Eğitimin bu özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Drucker, 1996:247):

1. Bilgi toplumu için ortaya konan eğitimin sosyal bir hedefi olmalıdır. Sosyal değerlerden eksik kalmış bir eğitimin herhangi bir değeri kalmayacaktır.

2. Olması gereken eğitim sistemi, açık şekilde olmalıdır. Eğitim, toplumda alt kesimden üst kesime her bireyin ulaşmasını mümkün kılacak şekilde gerçekleşmelidir. Geldikleri köken, maddi imkanları veya daha önceki öğrenim durumları ne olursa olsun, yetenekli ve başarı göstermiş şahıslar için eğitim ile birlikte ilerleme durumu mutlaka olmalıdır.
3. Bilgi toplumunda sona ermiş eğitim söz konusu olmamalıdır. Çok ileri eğitim almış kişilerin bile, tekrar eğitim sürecine dahil olmaları gerekir.
4. Eğitim sadece okulla sınırlı olamaz. İşveren durumunda bulunan her kurumun öğretmenlik yapması gerekir. Eğitim veren kurumlarla işletme hâlindeki kurumlar arasında birlik bütünlük şeklinde işbirliği yapılmalıdır.
5. Eğitim ile elde edilen diplomanın ve yeteneğin takdir edilmesi övülmesi yerine, o yeteneğin önüne bir set olarak engel hâline gelmemesi için dikkat edilmelidir. Maddi imkanları iyi olan ve kendileri de iyi seviyede eğitim almış anne-babaların çocukları da daima avantajlı hâldedirler. Fakat bu avantaj diğerleri için yenilmesi imkansız olan bir engel hâlinde olmamalıdır.
6. Öğrenme işi, bir kişide yer alan parmak izi kadar kişiye ait olan bir durumdur. Her bireyin farklı öğrenme hızı, farklı bir ritmi, farklı bir dikkatini yoğunlaştırma seviyesi vardır. Bu sebepten öğretmenin görevi, öğrencilerin şahsi özelliklerine uygun öğrenme şekillerini tesbit etmek ve onları öğrenme şekillerine uygun alanlara yönlendirmek olmalıdır.

Sonuç olarak eğitim, bir ülke için çağın gerektirdiği bilim ve teknikte ileri seviyelere gelebilmesi ve bunun sağladığı refah seviyesine ulaşabilmesi açısından çok büyük değer taşımaktadır. Bugün ki eğitimin temel amacı da bu seviyelere ulaşacak insanî gücü en donanımlı şekilde var edebilmektir.

2. 1. 2. Eğitimde Materyal Kullanımı

Eğitimde materyaller, öğretim ortamında farklı amaçları elde etmek için kullanılmaktadır. Bu materyaller hem öğretmenin anlatımına hem de öğrencilerin öğrenmesine son derece olumlu katkı sağlamaktadır. Öncelikle öğretim materyalleri programa uygun şekilde hazırlanmalıdır. Bununla birlikte öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak materyallerin seçimine özen gösterilmelidir. Seçilen materyal ile uygulanacağı öğrenci gurubunun uyum sağlaması da son derece önemlidir. Bunun için materyallerin seçiminde öğrenim görece gurubu oluşturan öğrenciler hakkında gerekli bilgiyi almaya ihtiyaç

vardır(Kaya, 2006 :26). Bazı durumlarda seçilen materyaller istenilen düzeyde olmayabilir. Böyle durumlarda materyaller uygulamaya uygun olacak şekilde yeniden düzenlenebilir.

Sınıf ortamında kullanılacak başlıca teknoloji ve materyaller şu şekilde sıralanabilir (Yanpar, 2017: 119-122):

- Ders kitapları
- El kitapçıkları
- Ansiklopediler
- Çalışma yaprakları
- Resimler, grafikler, şemalar
- Kavram Haritaları
- Bulmacalar
- Albümler
- Çeşitli pano ve tahtalar
- Gerçek nesne ve modeller
- Asetat
- Kukla
- Deneyler
- Hayatın kendisi
- Yap bozlar
- Kesme, katlama, yapıştırma materyalleri
- Ses kasetleri
- Video kaseti ve VCD
- Slayt
- İnternet
- Eğitici CD'ler
- Etkinlik dosyası

Her materyalin kendine özgü kullanılması gereken bir şekli vardır. Burada önemli olan en doğru materyali en uygun ortama adapte etmektir. Tabikî bazı materyaller elde edilmiş anlamında belirli bir maddi külfet gerektirir ki bu da materyal kullanımını bazen zora sokmaktadır.

Eğitim ortamının her Őeyden önce okutulduğu ders ve sınıf düzeyine göre ayarlanmıŐ olmasđ son derece önemlidir. nkn bu Şekilde ayarlanmamıŐ bir sınıf ortamında ister istemez materyal kullanđmđ da etkisini ya kaybedecek ya da en asgari düzeyde olmasına sebep olacaktır. Materyal kullanımının etkisini artđrmak için de sınıf ortamının hitap ettiğiğ duyu organđnđ fazlalaŐtıracak Şekle getirilmesi gerekir. Bir ğrenme ortamđ ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenmede etkinliği o derece artacaktır.

ğrenilenlerin % 83' görme, % 11'i iŐitme, % 3.5'i koklama, % 1.5'i dokunma ve % 1'i tatmayolu ile öğrenildiği tesbit edilmiştir. Zaman unsuru sabit tutulduğunda bireyler;
-okuduklarının %10'unu,
-iŐittiklerinin %20'sini,
-gördüklerinin %30'unu,
-hem görüp hem iŐittiklerinin %50'sini,
-söylediklerinin %70'ini,
-yapđp söylediklerinin de %90'ını hatırlamaktadırlar (Çilenti, 1998).

Bu araştırmanın sonucuna bakıldığında öğrenciye yaŐamsal ortam oluŐturmanınne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Eğer yaŐamsal ortam sağlanamıyorsa materyal kullanđmđ ile farklı duylara hitap ederek öğrenmenin çok daha etki sağlayacağı aıkca ortadadır. Tabiki eğitim ortamının çok duyu organına hitap etmesi yanında o ortamda materyali uygulayanların da önemi büyüktür. nkn materyal kullanımında en önemli görevi üstlenen bireyler eğiticilerdir yani öğretmenlerdir. Dolayısı ile materyal kullanımında eğitimi ve istekli olması gereken ilk kişi öğretmenlerdir. Üniversitelerde materyal kullanđmđ konusunda öğretmenler mutlaka gerekli eğitimden geçirilmeli ve bunun önemi öncelikle onlara kazandırılmalıdır. nkn materyal kullanılarak yapılan bir eğitim daha kalıcı öğrenmeyi sağlamanın yanında daha hızlı öğrenmeyi de sağlayarak zaman kaybđnđ önlemektedir.

Eğitimde üç temel ihtiyaıkarŐılamak için ğretim teknolojileri ve materyal kullanımından faydalanılmaktadır. En baŐtaki amadaha geniş gruplara eğitim hizmeti verebilmektir. İkincisi, devam edeneğitim kurumlarındaki öğrenme-öğretme ortamđnđ verimli hâle getirmek, ncs de öğrenme öğretme stratejilerini daha kişisel hâle getirmektir. Bütün materyallerin kullanđmđ aslında bu üç temel aktivitede birleŐmektedir. Dahada özele inilecek olursa bireylerdeki kapasiteleri en ideal Şekilde ortaya çıkararak eğitimde kaliteyi artđrmaktır (Hızal, 1983: 122).

Materyal kullanımı günümüzde teknolojinin hızla gelişimi ile gerekli bilgi ve birikimi gerektirecek şekle bürünmüş durumdadır. Teknoloji ve materyal kullanımına eğitimsel açıdan bakıldığında öğretme ve öğrenme amaçlı olduğu, bilgi verici olduğu, iletişim ve gerçeklerin sunumuna yardımcı olduğu, sembolleştirme araçları olduğu ve kişiden kişiye değişmeyen nesnel eğitimi sağladığı gibi işlevlerinin olduğundan söz edilebilir (Kaya, 2006:30).

Materyallerin kullanımı eğitim öğretim sistemi içindeki yöntemlere bağlıdır. Bunların ne derece kullanılacağına içinde bulunulan yöntemlere göre karar verilir. Teknolojinin hızla ilerlediği günümüz şartlarında tabikî eğitim öğretimde teknoloji ve materyal kullanımı mümkün olduğu kadar üst düzeyde yapılmalıdır. Ancak bunu yaparken dikkat edilmesi gereken en önemli husus bunların bir araç olduğunun unutulmaması gerekmektedir. Burdaki amaç eğitim sistemindeki iyileştirmeyimateriyaller yolu ile sağlayarak bireylerde öğrenmeyi en üst düzeye getirmektir. Eğer teknoloji kullanımı bir araç hâlinde çıkar amaç hâline dönüşürse bu durumda yeni şeyler üretmeyen sadece var olanı kullanan yeni bir nesil ortaya çıkartmış oluruz ki bu da başka sorunlara gebe olacaktır.

2. 1. 3. Ders Kitabı

Ders kitapları, ortaya çıkışı çok eski tarihlere dayanan ve eğitim-öğretim alanında son derece öneme sahip kaynaklardır.

Ders kitaplarının MÖ4000 yılı kadar dayanan bir geçmişi olduğu söylenebilir (Alkan, 1979: 77). Günümüzdeki anlamda ders kitabına yakın kabul edilen ilk ders kitapları Mısır'da MÖ1300 yıllarında yapılmış "Ölümler Kitabı" ismindeki papirüs rulosu kabul edilir (İçmeli, 1996:78). Birinci yüzyılın sonlarına doğru ise teknoloji biraz daha ilerlemiş ve ders kitapları anlamında yeni devrim yaşanmış ve katlanabilir kağıtlar yapılmaya başlanmıştır. Yeni dünyanın hızla gelişimini devam ettirmesi ile birlikte kitap yapımı konusundada ilerleme devam etmiş ve Gutenberg'in 1440 yılında matbaayı bulması basılı ürünlerin ortaya çıkmasında da büyük rol oynamıştır. Almanya-Mainz'da 1457 yılında Mainz Mezamiri adlı çalışması ilk basılan kitap olarak tarihteki yerini almıştır. Zaman içinde ders kitapları resimli şekilde basılmaya da başlanmış ve çok değişik şekilde ilerlemeler göstermiştir (Kaya, 2006: 78).

Ders kitapları, bir ülkedeki eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek için aracı olan en önemli kaynaktır. Gelişmekte olan ülkelerde ders kitaplarının önemi bununda

üzerine çıkmaktadır. Bazı ülke programlarında ders kitapları eğitim programının direk kendisini oluşturmaktadır. Ülkemizde de 1995-1996 yıllarında buna benzer bir örnek yaşanmıştır (Kaya, 2006:81). Nüfusun artması ile birlikte ders kitaplarının sayısal olarak artmasının yanında içerik olarak da belirli bir seviyeye getirilmesi gerekmektedir. Nitekim ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 16.01.1991 gün ve 10 sayılı kararıyla yürürlüğe giren “Ders Kitapları Yönetmeliği” ile kullanılan ders kitaplarının resmi kurumlar dışında da basılmasına müsaade edilmiştir.

Ders kitaplarının dünyanın gelişmiş (ABD, Japonya vb.) ülkelerinde de ciddi kaynak olarak kabul edilip kullanılmaktadır. Ülkemizde de hem öğretmenler hem öğrenciler açısından ders kitapları en çok müracat edilen temel kaynaktır. Aynı şekilde uzaktan eğitim yapan kurumlarda da en çok başvuru kaynağın ders kitapları olduğu gözlemlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği'nin 5. maddesinde ders kitaplarında bulunması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır (MEB, 1995):

a) Kitaplar ders programına uygun olarak hazırlanır. Ders kitabı yazar ya da yazarlarının, ders programı ve ders kitabı ile branş ilgisinin ya da yakınlığının olması gerekir. Ders kitaplarında, yazar ya da yazarlardan başka grafiker, tasarımcı, resimleyen ile dil ve imla kuralları yönünden inceleyen gibi elemanların isimlerine de yer verilir. Ayrıca ders kitaplarında;

1. Konular günlük hayatla bağlantılı olarak bilimsel, doğal, sosyal, estetik, ekonomik ve kültürel boyutları içinde ele alınır. Sınıf ya da dönem seviyelerine göre öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ve onlara günlük hayatlarında uygulama imkanları sağlayacak konular ya da üniteler hâlinde işlenir.

2. Her ünite ya da konu; problemleri belirtme, araştırma, inceleme ve gözlem yolu ile problemleri sıralama, gerekli deneyleri yapma, bu deneylerden sonuç çıkarma ve bu sonuçları kontrol ederek genelleme yapma şeklinde sıralanan bilimsel düşünme metodu kuvvetlendirecek şekilde işlenir.

3. Öğrencilerin gelişim basamakları dikkate alınarak seviyelerine uygun dil ve ifade kullanılır.

b) Kitaplarda, konular sistemli bir şekilde işlenir. Bunun için;

1. Dersin özelliğine göre bölümler ya da ünitelerle konular arasında hacim bakımından, programında belirtildiği şekilde bir denge kurulur. Kitapların forma sayısı, dersin özelliğine, sınıf ya da dönem seviyesine göre öğretim programında belirtilir.

2. Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

3. Programda belirlenen eğitim-öğretim ilkelerine uyulur.
 4. Kazandırılacak esas davranış, bilgi ve beceriler, mümkün olduğu kadar sınıf ya da dönem seviyesine göre kavram ve örneklerden hareket edilerek verilir. Temel bilgileri kazandırmak için açıklamalara gerek duyulursa, bu bilgilerin açıklanmasına yetecek kadar ayrıntılara yer verilir. Gereksiz bilgilerden kaçınılır.
 5. Konuların işlenmesinde, aynı sınıf ya da dönemde okutulan diğer derslerle olan ilişkisi göz önünde bulundurulur. Önceki sınıf ya da dönemlerin konularıyla bilgi, kavram, ilke ve beceri bakımından bağlantı kurulur. Ayrıca, sonraki sınıf ya da dönemlere hazırlayıcı açıklamalara yer verilir.
 6. Konularla ilgili hazırlık çalışmalarının, öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmasına dikkat edilir. Ayrıca gezi, gözlem, deney, araştırma ve ödevler arasında ilişki ve uygunluk sağlanır.
 7. Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır.
- c) Kitaplardaki konular, öğretime yardımcı unsurlarla beslenerek daha anlaşılır hâle getirilir. Bunun için;
1. Kitaplarda; öğrencileri çalışmaya, araştırmaya, gözlem ve deney yapmaya ve düşünmeye özendirici, yönlendirici hazırlık soruları, araştırma konuları, deneyler ve işlemler yer alır. Ayrıca, her bölüm ya da ünite sonunda, dersin özelliğine göre değişik ölçme araçlarının kullanıldığı değerlendirme sorularına yer verilir.
 2. Kitaplarda; konuları açıklayıcı resim, fotoğraf, tablo, grafik, şema, plan, harita ve benzeri öğretime yardımcı unsurlar bulunur. Bunlar metinlerin kolay kavranmasını sağlayacak biçimde, uygun yerlere konur ve gerekli açıklamalar yapılır. Ayrıca kitaplarda, öğrencileri milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdireci okuma parçalarına yer verilir.
 3. Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşları da gösterilir.
 4. Her kitabın, programlarda belirtilen hususlara ilave olarak başında ve sonunda yer alması gerekenler "Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller" içerisinde belirlenir ve Tebliğler Dergisi'nde yayımlanır.
- d) Kitaplar, estetik bakımdan yeterli ve göz sağlığına uygun olur. Bunun için;

1. Kitaplar, mümkün olduğu kadar kaliteli kağıda basılır.
2. Resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri unsurların yerleştirilmesinde, görünümün yanı sıra, eğiticilik ve öğreticilik vasfına da önem verilir. Baskıların açık, net, estetik ve anlaşılabilir olması sağlanır.
3. Kitaplar kullanılabilir ve korunabilir nitelikte hazırlanır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders kitapları konusunda yayınladığı yönetmelik ders kitaplarının uygun şekilde oluşturulması için gerekli şartları belirtmektedir. Bu şekilde ortaya çıkarılan bir ders kitabı o eğitim ortamı için gerekli faydayı sağlamaya yeterli olacaktır.

Ders kitaplarının bir materyal olarak seçilmesinin birçok nedeni vardır. Ancak bunların hepsinin içinde belki de en önemlisi kolay ulaşılabilir bir materyal olmasıdır. Hem öğrencinin ödevlendirilmesi hem tekrarın sağlanması hem de kontrolün sağlanması ve takibinin kolay olması açısından en çok başvurulan materyal kaynağıdır. Ders kitabı öğrenilmesi gereken bilginin en özet ve anlaşılır şekilde bireylerin önüne sunulmuş hâlidir.

Ders kitapları en yaygın kullanılan materyal olmasının yanında bazı şartlarda tek materyal kaynağı olarak kullanıldığı durumlarda çok fazladır. Sever'e (2006: 8-16) göre ülkemizde eğitim yapan kurumların çoğunda öğretmenler sadece ders kitaplarına bağlı olarak eğitim-öğretim yapmaktadırlar. Bu nedenle ders kitapları mutlaka öğrencinin dikkatini çekebilmeli onu güdüleyebilmeli ve ona faydalı bilgiler sunabilmelidir. Öğrenciye tek başına kaldığında bile bilgi öğretici kaynaklık edici vasfının olması gerekmektedir. Ders kitaplarındaki bilgiler küçük yaştan büyük yaşlara doğru somut bilgilerden soyut bilgilere doğru bir sıralanış izlemelidir. Aynı şekilde anlaşılır cümleler ve açık cümleler olmalıdır. Karmaşık bilgiler hem anlamayı güçleştirir hem de bireyin kaynak olarak ders kitabından bağımsızlaşmasına sebep olabilir.

Kitaplarda çocuğun hem düşünsel hem de duygusal dünyasına hitap eden bilgiler bulunmalıdır. Bir yandan çocuğa bilgi verirken bir yandan da yorumlamayı düşünmeyi üretmeyi sağlamalıdır. Kitap içerisindeki konular mutlaka çocuğun güncel yaşamına da hitap edecek şekilde ayarlanmalıdır.

Kitaplarda klasikleşmiş ifadeler yerine günümüz şartlarına daha uyum sağlayan orijinal şekilde tasarlanmış bilgi sunumu çok önemlidir. Kitaplarkarmaşadan ziyade bilgiyi güzel sunan ve bunu resim, tablo, grafikler ile daha anlaşılır hâle getiren bilgiler şeklinde oluşturulmalıdır.

Bütün bunların yanı sıra ders kitapları dil becerisinin kazanılmasında da son derece önemli bir yere sahiptir. Türkçe derslerinde o dilin özelliklerinin kavranmasında çok önemli bir payı vardır ve bu o kitaplara yerleştirilen metinler sayesinde gerçekleşmektedir (Çeçen ve Çiftçi, 2003;akt, Payza, 2015: 9). Yine Demirel'e (2010) göre Türkçenin kurallarına tam anlamı ile uygun oluşturulacak ders kitaplarının Türk dilinin etkili ve düzgün kullanımı açısından son derece katkısı olacaktır. Türkçe öğreniminin en temeli önce ders kitabına ve sonra bu ders kitabı içine yerleştirilmiş metinlerin özelliklerine bağlıdır(Çalışkan, 2010;akt, Kemiksiz, 2018:945-967).

Eğitim-öğretim adına hazırlanmış ders kitaplarının hem yararlı hem de sorunlu tarafları bulunmaktadır. Ders kitaplarının faydalı yönlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Alternatif diğer kaynaklar için ders kitabı bir araç görevi görür.
- Ders kitapları öğrencilerin kendi okuma hızı ve seviyesine göre takip etme, sorun yaşadığı yeri anında tekrar etme olanağı sağlar.
- Öğrencinin yanında sürekli taşıyabileceği kolaylıkta olması sebebi ile istenilen yer ve ortamda çalışma imkanı sağlar.
- Ders kitaplarından edinilen bilgilerin istenilen zamanda tekrar edilme ve incelenme imkanı vardır.
- Renksiz olan herhangi bir resim ya da sanata dair belgeler ders kitaplarına çok rahat yerleştirilebilir.
- Ders kitapları öğrenilecek bilgiye göre sonradan da çok rahat bölümlere ayrılabilir.
- Ders kitaplarının hem basımı hem çoğaltılması hem de öğrenci ile buluşturulması ve bütün öğrencilere aynı kaynağın ulaştırılması açısından en kolay kaynak konumundadır.
- Bütün bireysel öğrenme tekniklerine göre ders kitapları da bireysel öğrenmeyi çok rahat sağlar.
- Diğer materyalere göre sürekli elde bulunması nedeni ile öğrenmeyi çok daha kolay kılmaktadır.

Ders kitaplarının onlarca faydası sayılabilirken aynı şekilde bazı olumsuz ve sınırlı tarafları da vardır. Onları da şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ders kitapları bir kere basılıp dağıtıldığı için onların üzerinde oynama şansı hareket ettirme şansı yoktur.
- Tüm konuların bir kitaba sıkıştırılmış olması öğrencilere çok sıkıcı gelebilir.
- Tek kaynak kitap olduğu için kaybedildiği anda bütün kaynak yok olur.

-Kitaptaki bilgiler basılı olduğu için başka yere aktarımı zor ve uzun zaman alabilir.

Bütün anlatılanlar ışığında ders kitapları çok eski zamanlardan beri var olan kaynaklardandır. Bazı ülkeler için en temel kaynaklar olarak varlığını sürdürürken bazı ülkelerde yardımcı kaynak olarak görev üstlenmektedir. Bütün olumlu ve eksik tarafları ile değerlendirildiğinde ders kitapları her zaman eğitim-öğretim içinde varlığını koruyan bir kaynak olacaktır.

2. 1. 4. Öğretim Programı Ders Kitabı İlişkisi

Bir ülkedeki eğitimin temel amacı o ülkedeki bireyleri her açıdan geliştirmektir. Tabikî bunu yaparken birtakım programlara ihtiyaç duyar. Bu da eğitim-öğretim programlarının düzenlenmesi ile olur. Programlar oluştururken etken birden fazladır. Çocukların gelişim düzeyleri, ülkenin içinde bulunduğu coğrafi konum, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri gibi faktörler bir programın hazırlanmasında önemli etkenlerdir. Programların hazırlanması her ne kadar belirli bilimsel kriterlere göre yapılıyor olsa da aslında geri planına bakıldığında evrensel durumun getirdiği gidişat, yaşanan devletin beklentileri, içinde bulunduğu durum o program üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Altun, 2007). Tabikî çocuğa kendi kültür ve dilinin özelliklerini kazandıracak programlar önceliklidir. Özellikle Türkçe öğretim programları incelendiğinde hemen hemen hem eski hem yeni bütün öğretim programlarında çocuklara dilin dört temel işlevi kazandırmak amaçlanmıştır. Bu daha da özelleştirildiğinde Türkçe öğretim programlarındaki amaçlarda çocukların anlama, anlatma, sorgulama, analiz ve sentez yapma, eleştirel bakış açısı geliştirme gibi yetilerin kazanması ön plana çıkmaktadır. Tabi buradaki görevde bu programlar uygulanırken kullanılan materyallere düşmektedir. Bu anlamda ders kitaplarında kullanılan metinler çok önemli bir görevi yerine getirmektedirler.

Bügüne kadar yapılan bütün Türkçe öğretim programlarındaki ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Çünkü ders kitapları çocuğa bir çok özelliğin katılması anlamında ana kaynaklık edecek derecede öneme sahip olmuştur. Özellikle bireysel öğrenmeyi de sağlaması açısından vazgeçilmez bir kaynak özelliği göstermiştir. Ders kitapları öğretim programlarının dikkate aldığı kuralları öğrencilerin yaş ve seviyesine göre bilişsel ve duyuşsal beceriler ile donatılmış zengin metinler doğrultusunda hazırlanarak öğrencilere sunulan kaynaklar olmalıdır (Çeçenve Çiftçi, 2007; akt. Payza, 2015: 9).

Bir öğrenci için belkide kazanması gereken en temel işlev ana dil bilincidir. Bu ailede başlayan bir süreçtir. Ailede başlayan bu süreç sadece konuşma ağızı olarak bilinen bir dildir. Ancak çocuğun sahip olması gereken dil bilinci kuralları ile öğrenilen ve konuşulan dildir. Bu planlanan bir eğitim ile ancak meydana gelebilir. Bu okullar ile başlayan bir süreçtir. Programlar içinde yer alan ders kitaplarının çocuklara sağlayacağı en büyük katkılardan birisi çocuklara bu dil bilincini oluşturup geliştirmesi açısından olmaktadır. Kitaplar içinde seçilen metinlerin özellikleri çocuklara bu ana dil bilincini aşılama son derece etkili görev üstlenmektedir. Kolaç (2003:105-137) bireye ana dil bilincini kullanma sorumluluğunun ilköğretimin ilk basamağından itibaren kazandırılmaya başlandığını bu önemli görevi ise ders kitaplarının üstlendiğini belirtmiştir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmalarını sağlar. Program, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, Türkçe sevgisi kazanmalarını, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde planlanmıştır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır. Bu tematik yaklaşım ders kitaplarında oluşturulacak sekiz farklı temanın üzerine kurgulanmış bir öğretme yolu ile oluşmuş yaklaşımdır. Yani öğretim programlarında ders kitaplarının çocukların her anlamda gelişimi ve programın uygulanması açısından son derece önemli bir yeri vardır.

2. 1. 5. Tema

Tema bir sanat eserinde ortaya konulan duygu ve düşüncelerin bir bütünü olarak tanımlanabilir. Bir başka ifade ile tema, yaşamın belirli bir anınav katman herhangi bir duruma ya da bölüme verilen ad olarak da ifade edilebilir (Aktaş ve Gündüz, 2013:355).

Temaları hem bireysel hem de sosyal açıdan görmek mümkündür. Bireysel temaları daha çok aşk, ölüm, tabiat, kahramanlık, din, sanat, ruhsal durumlar, öfke, merhamet vb.

şeklinde sıralayabilirken sosyal temaları hürriyet, bağımsızlık, vatan, yozlaşma, evlilik, aile vb. gibi sıralayabiliriz (Aktaş ve Gündüz, 2013: 356-357).

Tema ile konu da çoğu kez karıştırılmaktadır. Tema daha genel anlamda bir ifade ortaya koyarken konu onun özelinde işlenen bir durumu ortaya koymaktadır. Tema herhangi bir öğrenci kitabından alınca metinlerin ana konusu şeklinde ifade edilebilir. Tema merkezli bir eğitimde eğitimciler bir konu üzerinde değil birkaç konuyu içinde barındıracak bir tema üzerinde çalışırlar (Çeçen ve Çiftçi, 2007, 42). Özdemir (1999: 93) konu ve tema arasındaki farkı konu ve temanın aynı olmasının mümkün olmadığını eğer aynı olacak olsaydı aynı konuda yazılmış birden çok olay yazısını okumanın bir anlamının olmayacağı şeklinde ifade etmiştir. Türkçe sözlükte ise konunun herhangi bir yazıda ya da eserde üzerinde durulan bahis olduğunu ifade ederken temanın ise temel motif, ana konu olduğunu, ifade etmektedir.

Aynı konular farklı zamanlarda farklı yazarlar tarafından daha değişik şekilde tekrar işlenebilirken temalar daha geneli ifade eden sabit kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2018 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanış sürecinde her sınıf düzeyinde 8 temanın işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan;

“Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu kabul edilmiştir. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Öğrenme öğretme sürecinde işlenmesi ve öğretim materyallerinde yer verilmesi öngörülen temalar ve bu temalarla ilgili konu önerileri şu şekildedir (MEB, 2018: 15-16):

Tablo 2.1. Tema ve Konuların 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na Göre Dağılımı

Temalar ve Konu Önerileri
ERDEMLER
ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ
aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

BİREY VE TOPLUM

ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içirme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.

OKUMA KÜLTÜRÜ

bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.

İLETİŞİM

aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.

HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

KİŞİSEL GELİŞİM

başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

SAĞLIK VE SPOR

adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

ZAMAN VE MEKÂN

çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

DUYGULAR

bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

DOĞA VE EVREN

bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

SANAT

afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebîyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

VATANDAŞLIK

adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

ÇOCUK DÜNYASI

çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

2. 1. 6. Metin

Metinler bir ders kitabında ders işlenişi açısından en önemli yapılardır. Bu nedenle kitap içerisine yerleştirilecek metinler son derece özenle seçilmelidir. Günay'a (2003:35) göre

bir metin bir başlangıcı ve bir sonu olan dil öğelerinin oluşturduğu bir bütün yapı olarak ifade edilmiştir. Başka bir ifade ile metin bir yazının biçimsel, anlatısal ve imla kurallarının bütün özellikleri ile oluşturulan anlamlı yapının tamamıdır (TDK, 1994:524). Erkul (2007:96) ise metni cümlelerden oluşmayan sadece onlar ile şifrelendirilen derinlemesine oluşturulmuş karışık bir anlam bütünü olarak tanımlamıştır. Metin bütün bilgi, birikim, duygu, düşüncelerin çok farklı anlatış ve imla özelliklerine göre yerleştirildiği yapılardır. Bu yerleştirme işlemi sıralama şeklinde değil mantıklı bir sıralama içinde planlanmıştır (Güneş, 2013:606).

Bir sözcük ya da cümle topluluğunun metin sayılabilmesi için yedi tane özelliği taşıması gerekmektedir (Pilav ve Oğuz, 2013:16-19).

Bağdaşıklık:Metnin yüzey yapısındaki bileşenlerin dil bilgisel ilişkilerine dayanır. Yani kelimelerin birbiri ile ilişkilerini ifade etmektedir.

Tutarlılık:Bağdaşıklıktan farklı olarak tutarlılık, dilbilgisel bağlantırladeğil, anlamsal bağıntı ve bütünlükle ilgilidir. Ancak bağdaşıklığın sağlam kurulması metnin tutarlı olmasına katkıda bulunabilir.

Amaçlılık:Her metnin bir yazılış amacı vardır. Yazarın vermek istediği mesajı metine yansıtabilmesiyle oluşur. Öylesine yazılmış bir metin düşünülemez. Bilgilendirici metinde yazar düşüncesini direk ortaya koymaktadır. Ancak sanatsal metinlerde bu öge gizli tutulabilir. Yazar vermek istediği mesajı hissettirerek verme durumunda olabilir.

Kabul Edilebilirlik:Yazarın oluşturduğu metnin bazen evrensellik barındırması ama daha da önemlisi yazıldığı toplum tarafından kabul görmesi gerekmektedir. Bir metnin kabul edilebilir olması için söz edilen konularla ilgili olarak sunulan delillerde, ortaya konulan hükümlerde inkâr ya da reddedilecek bir noktanın olmaması gerekir (Alan, 1994: 179;akt. Pilav ve Oğuz, 2013:16-19).

Bilgilendiricilik:Yazarın yazdığı metnin okuyucuya yeni bir seyler sunması gerekmektedir. Aynısını tekrar eden bir metin okuyucunun ilgisini çekmez ve onun metni okumasını engeller.

Duruma Uygunluk:Duruma uygunluk yazılan metin ile metnin yazıldığı durum arasında sıkı bir ilişkinin olmasını ifade etmektedir. Bu metnin konusundan başlayıp metnin yazılma amacı metni okuyacak kitle gibi bir çok unsurun bir bütünlüğünü ifade etmektedir.

Metinler Arasılık:Metinler arasılık yazılan metinler arasında alış-verişin olması anlamına gelmektedir. Her metin kendisine has bir özellik taşıırken aynı zamanda başka metinlerden alıntılar da taşımaktadır. Bu o metni basitleştirmez tam aksine metne zenginlik katar. Bu bağlamda metinler arasılık metinlerin yazılışı sürecinde son derece önem taşımaktadır.

Metinler seçilirken seçildiği topluluğa uygun olması da son derece önemlidir. Bir bölge için son derece uygun olan bir metin başka bölge için aynı şartları taşımayabilir. Yani iyi bir metin her yer ve durum için aynı özelliği taşımayabilir. Duman'a (2003: 151-154) göre seçilen metinlerin hedef kitleye ve Türkçe dersinin amaçlarına göre seçimi son derece önemlidir. Çünkü her metnin ders materyali olarak kullanılması mümkün değildir.

Çocuklara sunulacak metinlerin mutlaka çocukların kendi yaşantıları ile bağını kurmaya etki etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Sidekli (2014: 167-199)metinlerin yazılmış eserler olarak sadece kaynaklar üzerinde kalmaması onların çocukların günlük hayatlarına bağ kurarak ilişkileri üzerinde de etki etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Metinler çocuklarda yöresel kültürlerin ve günlük hayatın bir parçası olarak verilirken aynı zamanda evrensel kültür ile de bileşenleri sağlamak durumundadır. Bu şekilde oluşturulmuş metinler çocuklarda hem kalıcılığı hem de etkisini son derece etkin göstermektedir.

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007) metinlerin evrensel nitelik taşımasının yanında çocukların ruhsal dünyasının gelişimine de katkı veren onların dünyasını renklendiren aynı zamanda toplumun benimsediği etik kuralları da içinde barındıran metinlerin seçilmesi gerektiğini vurgularken, Aytaş (2001: 162-163) ise metinlerin çocuklarda ana dil bilincini geliştirecek ve dil gelişimini kolaylaştıracak aynı zamanda öğrencide öğrenme isteği uyandıracak şekilde oluşturulması gerektiğini, Öz (2012) ise metinlerin Türk ve dünya edebiyatından önemli örnekler vermesive bu sayede çok fazla yazar ve şair ile karşılaşmalarını, bunun da çocuklarda duygu ve düşünce birikimlerinin daha geniş kültürlere ulaşmayı sağladığını savunmuştur.

Metinler seçilirken şunlara dikkat edilmelidir (Ünalın, 2011:49;akt. Yılmaz ve Korkmaz, 2016:35):

1. Metinler konu bakımından ilgi çekici olmalıdır.
2. Metindeki tema ve fikirler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.
3. Metindeki kelimeler o yaş grubu çocukların kelime dağarcıklarına uygun olmalıdır.
4. Metinler kısa olmalıdır.
5. Öğrenci seviyesine uygun resimler seçilmelidir.

Türkçe öğretiminde metinlerin çok uzun bir geçmişi ve önemli bir yeri vardır. Çok öncelerden beri metinlerin dil öğreniminde çok etkin bir yer olduğu vurgulanmış ve çok farklı türde metinlerden yararlanılmıştır (Şahinve Bayramoğlu, 2016:2102).

Metinlerin bir ders kitabında hem öğrenen açısından hem de öğretene açısından son derece önemlidir. Öğretme görevini üstlenen öğretmenler hem verecekleri anlam bilgisi konularını hem de dil bilgisi konuları metinler üzerinden daha kolay verme şansına sahip iken öğrenme pozisyonundaki öğrenciler de aynı kolaylıkla verilmek istenenleri daha kolay kavramaktadırlar.

Her Türkçe öğretim programında metinlerde bulunması gereken özellikler belirtilmiştir. Metinlerin nasıl seçileceği, seçilirken nelere dikkat edileceği üzerinde durulmuştur. Son yayınlanan 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2018:18):

Türkçe ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1. sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.

10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.

11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.

12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.

13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.

14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır.

2. 1. 7. Metin Türleri

Kitaplarda yer alan metinlerin hepsi bir mesajı vermek amacı ile seçilmektedir. Bu metinlerdeki türlerin seçimi de bu amacı gerçekleştirmede bir nevi yardımcı rol üstlenmektedir. Tabikî amacı gerçekleştirirken metin türünü kavratmak esas amaçlardan birini oluşturmaktadır. Edebî türleri değerlendirirken birden çok tanım yapılmıştır. Aynı şekilde farklı farklı guruplandırmalar da yapılmıştır. Bunların ışığında türleri tanıtmak daha faydalı olacaktır.

Edebî eserler oluşturulurken birden çok unsur o eserin oluşmasında etkili olmaktadır. Eserin oluşma amacından başlayıp eserin oluştuğu ortam, eseri oluştururken seçilen yöntem, eseri oluşturan kişinin sosyo-ekonomik durumu ile birlikte içinde bulunduğu psikolojik durum gibi etkenlerin hepsi birden etkili olmaktadır. Bu da edebî eserin ve türünün ortaya çıkışında önemli rol üstlenir.

Edebî tür genel anlamı ile yazılan eserlerin içeriklerine, şekillerine ve teknik özelliklerine bakılarak çeşitlendirilen yazılardır (Kavcar, Oğuzkan, Aksoy, 2007).

Edebî türleri sabit kılmak imkansızdır. Zamanın dönemin şartlarına göre yeni türler ortaya çıkarken güne hitap etmeyen türler yavaş yavaş kaybolmaktadır. Daha doğrusu

kullanılmamaya başlanmaktadır. Edebî türleri bir çok yazar değişik şekillerde tasnif yoluna gitmiştir.

Cemiloğlu (2004), eğitim bilimlerindeki üç öğrenme alana - duyuşsal, bilişsel ve devinişsel alana - dayalı olarak metin türlerini duyguya, düşünceye ve olaya dayalı türler şeklinde üç gruba ayırmıştır. Olaya dayalı türler, hikâye, roman, tiyatro, masal, efsane, destan, fabl, anı yazısı, gezi yazısıdır. Düşünceye dayalı türler, makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri, incelemedir. Duyguya dayalı tür ise şiirdir.

Türler kurgusal ve bilgi veren yazınsal türler olarak sınıflanabilir. Kurgusal yazınsal türler çeşitli türde öyküler, masallar, otobiyografiler, biyografiler, efsaneler, destanlar, mitolojiler, fabllar, romanlar, şiirler, şarkılar, fıkralar, anılar, gezi yazıları, günlükler, çeşitli türde oyunlar (dram, güldürü, Karagöz gibi Türk hâlk oyunları vb.) ve denemelerdir. Bilgi veren yazınsal türler ise hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen bilgisi gibi ders kitaplarında yer alan metinler, makaleler, eleştiri; gazete ve dergilerde yer alan haberler, mektuplar, köşe yazıları, röportajlardır (Özmen, 2001: 18-19).

Edebî türlerin bir başka tasnifinde ise Aytaş (2006: 261-276) Şiir; lirik, didaktik, pastoral, dramatik, epikşiir. Tiyatro; tragedya, komedy, dram. Anlatı türleri; roman, hikâye, masal, efsane. Düşünce türleri; makale, fıkra, söyleşi, deneme, mektup, özdeyiş, gezi yazıları, anı, röportaj şeklinde yapmıştır.

Yine Aytaş'ın (2006) başka bir tasnifi;

1. Asıl Türler:Nazım ve nesir (destan, masal, halk hikâyeleri, fabl, hikâye, roman).
2. Temsil Türü:tiyatro eserleri.
3. Düşünce Türleri:makale, sohbet, fıkra, deneme.
4. Yardımcı Türler:biyografi, anı, gezi yazısı, mektup, söylev, özdeyiş vbşeklinindedir.

Yazılı kompozisyon türlerini Karasoy, Yavuz, Direkci veKayasandık (2016:345-393):
Olayyazıları:hikâye, roman, tiyatro, senaryo, masal, fabl, hatıra (anı)günlük, gezi yazısı (seyahatname), haber, röportaj.

Düşünce yazıları:makale, fıkra, sohbet, deneme, eleştiri.

Araştırma ve incelemeyazıları:inceleme, hayathikâyesi, monografi, portre, rapor, bildiri, tutanak, fezleke.

Mektup türü yazılar:mektup (özel, iş, resmi, edebî, açık), dilekçe, davetiye,öz geçmiş, ilan ve reklam.

Manzum yazılar:şiirşeklinde tasniflemişlerdir.

Ağca (2001:109-223)'nın tasnifi ise şu şekildedir:

Sözlü anlatım türleri: masallar, halk hikâyeleri, bilmeceler, tekerlemeler, atasözleri.

Sözlü-anonim manzum türler: destanlar, türkü, mani.

Sahibi belli yazılı anlatım türleri:dilekçe, telgraf, tutanak, ilan, davetiye, tebrik metinleri, haber metinleri (günlük iletişimde kullanılan mensur türler), roman, hikâye, tiyatro, gezi yazısı, hatıra, sohbet, edebî tarih, mektup, biyografi (edebî nitelik ve mensur yazılı anlatım türleri).

Fikir, duygu, hayal ve düşlerin yoğun işlendiği türler:söyleşi, makale, deneme, fıkra, tebliğ, rapor, fezleke, eleştiri, portre.

Manzum şeklinde yazılan türler:şair (lirik, kahramanlık, tabiat, didaktik).

Aktaş ve Gündüz (2013:243-353)'e göre türler şu şekilde gruplandırılabilir:

Form yazılar;mektup, telgraf, özgeçmiş, dilekçe, rapor, karar, ilan, tutanak, resmi yazılar, tebliğ. Öğretici metinler; makale, eleştiri, deneme, fıkra, sohbet, röportaj, gezi, anı, günce, biyografi. Edebî Türler;destan, masal, fabl, hikâye, roman, şiir, oyun.

Yılar ve Lokman (2013:69-199)ise tür ayrımını şu şekilde yapmıştır:Oyuna dayalı türler; tekerleme, bilmece, parmak oyunları, dramatisasyon, çocuk tiyatrosu. Meraka dayalı türler; fen ve tabiat olaylarını anlatan türler, biyografi, anı, deneme, gezi yazısı, mektup. Hayale dayalı türler; masal, fabl, fıkra, destan, efsane, hikâye, roman, çizgi roman, şiir.

Bütün bu tasnifler aslında yazarların düşünce ve araştırma yapılarına göre farklılık göstermiştir. Ancak genel hatları bazı farklılıklar oluşsa da hemen hemen hepsi benzer noktalarda buluşmuşlardır. Çeçen ve Çiftçi (2007: 39-49) türlerin çocuklar tarafından daha iyi kavranması için her türe mümkün olduğunca yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Solak ve Yaylı (2009: 444-453) bunun aksine önemli olan kitaplarda çok farklı sayıda tür kullanımının değil verilen türün en iyi şekilde verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Yağmur (2009: 53-64) tarafından yapılan çalışmada ise çok daha ileri seviyede ders kitaplarının oluşturulmasına rağmen tür çeşitliliğinin az olmasından ve metinlerin istenilen beceri düzeyini vermesindeki sorunlardan bahsedilmiştir.

Edebî türler sadece bir tür olarak öğrenilmesi yanında çocuklarda dil gelişimini vermesi açısından son derece önem arz etmektedir. Dört dil becerisinin etkin şekilde ortaya çıkmasını sağlamak, seçilen metin ve bu metinlerde kullanılan türlerin etkinliğine bağlıdır. Aynı zamanda metinlerin türlerinin farklı olmasının başka bir yararı da vardır. Edebî türün farkında olmak çocuklara, metni okurken yazarın yazış gayesini anlama fırsatı verdiği gibi

aynı zamanda yazarken nasıl bir dil kullanacağını, hangi anlatım biçimleri ile yazacağını da farkına varmasını sağlar.

Tür kullanımlarını yaşlara göre farklı olması gerekmektedir. Birinci kademe çocuklarında somut gelişim evresi ön planda olduğu için olaya dayalı türlere daha çok ağırlık verilmesi gerekirken düşünce yazılarının ikinci kademe çocuklarına ağırlıklı olarak verilmesi gerekmektedir. Özellikle hikâye ve masal türünde eserlerin birinci kademede sıkça kullanılması çocukların olayları algılamaları ve olaylara dikkatlerini verebilmeleri açısından önem taşımaktadır.

Bütün bu metin türü ve tasnifleriyle ilgili bilgilerin ışığında son olarak da yeni oluşturulan 2018 Türkçe Dersi (1-8 Sınıflar) Öğretim Programı'nda metin türleri ile ilgili bilgiler ve tasnif şu şekilde gerçekleştirilmiştir (MEB, 2018:16-17).

Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılır. Metinlerin seçiminde aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır.

- Tüm sınıf düzeylerinde 8 tema ve her temada 4 metin kullanılacaktır. Bu metinlerin 3'ü okuma 1'i dinleme/ izleme metnidir. Böylece kitap bütününde toplamda 32 okuma ve dinleme/izleme metni kullanılacaktır.
- Her sınıf düzeyinde temalara uygun ve eşit dağılım olması kaydıyla 8 serbest okuma metnine yer verilmelidir. Bu metinlerle beraber ders kitabında toplamda 40 metin yer alacaktır.
- Metin türleri 3 ana biçim altında toplanmıştır: Bilgilendirici, hikâye edici, şiir. Belirtilen metin sayıları içinde kalmak kaydıyla hangi temada, hangi metin türlerinin yer alacağı ders kitabı yazarının/yazarlarının tercihine bağlıdır. Metin türlerinin dengeli dağılıp dağılmadığı metin biçimlerine göre belirlenecektir. Örneğin "Bilim ve Teknoloji" temasında bilgilendirici metin daha fazla olabilir. Başka bir temada ise şiir türündeki metinlere daha fazla yer verilebilir. Ancak ilke olarak metin türlerinin temalar arasında, kitap bütününde dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması esastır.
- Birinci sınıfın birinci döneminde 16 dinleme/izleme metni, 2. döneminde ise 12 okuma ve 4 dinleme/izleme metni yer almalıdır. 1. sınıfın 2. döneminde kullanılacak toplam 4 dinleme/izleme metninin 2'si hikâye edici, 1'i bilgilendirici ve 1'i şiir türünde seçilmelidir. Ayrıca ilk okuma sürecinde dil gelişimini hızlandırabilmek amacıyla şiir dışında bilmece, tekerleme, sayısmaca, mani, ninni gibi türler de kullanılmalıdır.

Tablo 2.2. Sınıf Düzeylerine Göre 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Metin Türlerinin Dağılımı

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+

Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmece	+	+	+	+				

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre ikinci kademedeki sınıflara göre kazanımlarda tanıtılması gereken türler :

5. sınıflarda; hikâye, fabl, masal, haber metni.

6. sınıflarda;anı, mektup, tiyatro, gezi yazısı.

7. sınıflarda;söyleşi, biyografi, otobiyografi, günlük.

8. sınıflarda;fıkra(köşe yazısı), makale, deneme, roman, destan şeklinde belirtilmiştir. Ancak bu türler ile ilgili bütün sınıflar için ayrıntılı bilgi verilmemesi gerektiği de belirtilmiştir (MEB, 2018:37-50)

Bütün bu sınıflamalara bakılarak türlerison yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ışığında 'bilgilendirici, hikâye edici, şiir' ana başlıkları altında tanımlamak daha güncel ve faydalı olacaktır.

2. 1. 7. 1. Bilgilendirici Metinler

Bilgilendirici metinler daha çok bir kişi ya da durum hakkında duygu ve düşüncelerin ortaya konduğuedebî türler olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. 1. 7. 1. 1. Anı (Hatıra)

Alanında ün yapmış kişilerinbaşlarından geçen önemli olayları veya o dönem içerisinde önemli gördükleri olaylara dayalı bilgileri aktardıkları edebî türe anı denir(Aktaş ve Gündüz, 2013:315-316). Anılar kişilerin yaşadığı ciddi tecrübelerle dayanır. Aslında anılarda nesnel bilgiler söz konusudur. Ancak kişinin kendi anlatım süzgecinden geçtiği için anılarda öznel bilgilerde fazlası ile vardır.

Anıların en önemli özelliklerinden birisi diğer bir çok türe kaynaklık edebilecek olmasıdır. Anılar çoğu zaman biyografilere, romanlara, eleştirilere hatta şiirlere bile kaynaklık eden bir türdür. Anılarda yazar doğru ve dürüst yazmayı içten yazmayı ön planda tutmalıdır.

Anılarda öznel bir üslup kullanıldığı için bazen günlük ile karıştırılmaktadır. Günlük günöbirlik yazılırken anılar yaşanan olay geçtikten bir süre sonra yazılmaktadır ve bu yönü ile iki tür birbirinden ayırır (Karasoy vd.,2016:349).

Anılar çok eski tarihlerden beri var olmuştur. İnsanoğlu var olduğu sürece de varlığını sürdürmeye devam edecek olan önemli bir türdür.

2. 1. 7. 1. 2. Biyografi

Herhangi bir alanda (edebiyat, sanat, siyaset vb.)üne kavuşmuş önemli insanların, tanınmış şahsiyetlerin yaşamlarını, yapıtlarını, elde ettikleri başarıları, nesnel bir bakış açısı ile okuyucu ile buluşturmaya amacı ile yazılan türlerdir. (Karasoy vd., 2016:369). Biyografiler yazılırken çeşitli kaynaklardan yararlanır. Çünkü alanında başarı göstermiş insanların hem hayat hikâyelerini öğrenmek hem de başarıları hakkında bilgi verebilmek için kaynaklara ihtiyaç vardır. Bazı biyografiler ise kişilerin anılarına dayalı olarak oluşturulabilirler. Topluma mâl olmuş insanların hayatları her zaman toplumun bireyleri tarafından ilgi çekmiştir. Bu tür eserler genellikle toplumun içinde yaşayan ve popüler olan insanların bilinmeyen yönlerini ortaya koyması yönü ile hep ilgi odağı olan eserler olmuşlardır (Yılar ve Lokman, 2013:96). Hem önemli insanları topluma tanıtmaya yönü ile hem de bazı nesnel bilgileri ortaya koyması yönü ile biyografiler de türler arasındaki önemli yerini almaktadır.

2. 1. 7. 1. 3. Otobiyografi

Kişinin kendi hayatını kaleme aldığı yazılara denir. Karaalioğlu (2014: 295-300)otobiyografiyi kendi yazdığıolumluluk yani özolumluluk olarak ifade etmiştir. Bu tür oluşturulurken doğumdan başlanıp sıralı bir şekilde yaşanan güne kadar olanlar açık ve sade bir dil ile düzenli bir şekilde anlatılır. Otobiyografiler her ne kadar kişinin kendi kalem ile yazılsa da gerçeklikler göz ardı edilmeden yazılmalıdır.

2. 1. 7. 1. 4. Blog

İnternetin var olması ve yaygınlaşması ile birlikte blogların hayatımızdaki kullanımı da son derece artmıştır. Aslındabloglar kişisel sayfalardır. Kişinin sosyal ağ ortamında oluşturduğu kişiselsayfalara verilen addır. Blogİngilizce “weblog” kelimesinin kısa ve yaygınlaşmış ismidir. Türkçede “açık günlük” olarak da ifade edilmektedir. Bloglar kişisel günlüklerdir ancak ondan farklı tarafı görsel ile desteklenebilmesi ve başka kişiler tarafından

yapılan yorumların altında bulunabilmesidir. Blog sayfalarının genel özellikleri arasında, yazı ve makale yayınlatabilme, üye olma, yazı ve diğer mesajlara yorum bırakabilme, yorumlara yeniden yorum ekleyebilme gibi özellikler yer almaktadır. İnternetin olduğu her yerde kullanılabilen bloglar, tüm eğitim-öğretim etkinliklerinde öğretmen, öğrenci ve yöneticiler tarafından kullanılabilir.

2. 1. 7. 1. 5. Dilekçe

Bir mektuptur ama resmi bir mektuptur. Özel ya da resmi bir kurum ya da kuruluşa herhangi bir isteği belirtmek, bir durumdan bahsetmek amacı ile bir plan dahilinde yazılan yazılara dilekçe adı verilir. Dilekçeler sunum, dilekçenin asıl metni, tarih ve imza, gönderen şahsın adresi olmak üzere dört bölümden meydana gelir(Aktaş ve Gündüz, 2013:251). Dilekçe her vatandaşın anayasal hakkıdır. Dilekçenin beyaz bir (A4)kağıda, kağıdın orta yerine denk gelecek şekilde kısa ve öz şekilde siyah ya da mavi pilot veya tükenmez kalem ile ve gönderilecek kurumun bulunduğu mevkiye göre hitap edilerek yazılması önemlidir.

2. 1. 7. 1. 6. Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)

Kısa süreli, günlük, geçici anlamlarına gelen ephemera (efemera)gündelik yaşamda kullandığımız özellikle kağıt türünde malzemelerin biriktirilmesi şeklinde ortaya konan bir koleksiyon türüdür. Broşür ise TDK'nin (1998:348) sözlüğünde 'kitapçık' daha geniş anlamı ile "İlmî bir konuyu açıklamak, bir yeri tanıtmak, belli bir konuda bilgi vermek gibi amaçlarla yayınlanan, ince kaplı küçük kitapçık, risâle" şeklinde ifade edilmektedir. Broşürler hazırlanırken hangi amaca yönelik hazırlanıyor ise o amaca yönelik olarak sayfalar belirlenir ve şekil, grafik, resimler oluşturulur. Sloganlar ve dikkat çekici kısa yazılar broşürlerde kullanılabilir. Gerek efemera gerek broşür gerekse de belirtilen diğer liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş gibi hazırlanan temalar eğitim-öğretim süreci içerisinde gerekli görüldükçe faydalanılan bilgi verici metin türleri içeriğinde yer almaktadır.

2. 1. 7. 1. 7. E-posta

Açılımı elektronik posta olan e-postanın ortaya çıkışı ve gelişimi internetin hayatımıza girmesi ile mümkün olmuştur. Herhangi bir elektronik cihaz ile (bilgisayar, tablet, telefon)internet ağı üzerinden gönderilen dijital mektuplardır. Elektronik olarak bilgi iletişimi

olarak da düşünülebilir. Günümüzde en çok başvurulan iletişim metotlarından birisi olmuştur. Mektubun yerini tutan e-postalar son derece hızlı kullanıma açık olan kağıt ve zaman israfını da ortadan kaldıran bir tür olarak karşımızdadır. E-postalar sadece kişiler arası değil kurumlar arası resmi işlerin yürütmesinde de kullanılan resmi mektupların yerini de almışlardır. Bütün bu yönleri ile e-postalar hem hayatımızda önemli bir yere sahiptir hem de bir edebî tür olarak bilgilendirici metin türleri arasındaki yerini almıştır.

2. 1. 7. 1. 8. Günlük (Günce)

Günübirlik yaşanan olayları ya da önemli görülen hadiseleri tarih belirterek günü gününe not almaya günlük denir. Günlük tutan yazarlar olayları yaşayıp onları günü gününe defterlerine geçirirken bu günkü ilişkilerinin nedenini de araştırırlar, olayları daha net canlı bir şekilde ifade ederler (Karaalioğlu, 2014:253). Bazı günlükler okuyucular dikkate alınarak yazılırken daha edebî ifadeler kullanılır. Ancak bazı günlükler özeldir ve bu kaygı güdülmez bu nedenle bu tür günlüklerde yaşanan olaylar daha özenli ifade edecek şekilde dile getirilebilir. Bunlar bazen bir deftere bazen düzenli şekilde bir ajandaya yazılabilir. Geçmiş aydınlatması bakımından hem kişisel olarak hem de toplumun önemli insanların hayatlarını öğrenmemize yardımcı olur.

Günlükler ile anılar karıştırılmamalıdır. Günlük aslında günü gününe tutulan anı defterleridir. Anılar bir kere de yazılırken günlükler olayların meydana geldiği zamanlarda yazılırlar (Aktaş ve Gündüz, 2013:322).

2. 1. 7. 1. 9. Haber Metni

Haber metinleri bilinen bir zamana ait olayları en kısa ve mümkün olan süre içerisinde olayı ilgilendiren geniş toplum kitlesine ya da kişilere iletilen metinlerdir (Karasoy vd., 2016:351). Gazeteler en önemli haber verme araçlarıdır. Çünkü çıkış noktaları aslında haber vermeyi oluşturur. Gazetelerdeki amaç bir haberi en anlaşılır ve öz şekilde okuyucusuyla buluşturmadır. Haber metinlerinde en çok dikkat edilmesi gereken özellik doğru haber metinleri oluşturmaktır. Yanlış ya da eksik haberler toplumda bir takım huzursuzluklara üzüntülere sebep olabileceği için ya da tam tersi gereksiz umutlanmaya, heyecana sebebiyet vereceği için son derece sakıncalıdır. Haber metinlerinde;

Ne olmuş?

Nerede olmuş?

Ne zaman olmuş?

Nasıl olmuş?

Neden olmuş?

Olaylardan kimler etkilenmiş? vb. sorularının cevapları aranır (Ağca, 2001:122-123).

İyi bir haber metni yukarıdaki sorulara ve hatta daha fazlasına cevap verebilen doğru haberler olmalıdır.

2. 1. 7. 1. 10. Reklam

“Firmalar ürettikleri malı pazarlamak amacıyla dergi, gazete, duvar afişleri, radyo, televizyon, internet gibi araçları kullanarak yaptıkları kısa tanıtımlardır”(Karasoy vd., 2016: 386). Reklamlar firmaların daha çok satış yapmak amacı ile tasarladıkları sunumlardır. İyi bir reklam pazarlanan üründe son derece etkili rol oynayabilmektedir. Bu anlamda reklam türünün kavratılması önem arz etmektedir.

2. 1. 7. 1. 11. Kartpostal

Genellikle dikdörtgen biçiminde ince kartondan yapılmış, bir yüzü resimli, zarflı veya zarfsız gönderilen posta kartları olarak bilinirler. Kartpostallar uzaktan uzağa kısa mesajlı bir iletişim araçlarıdır. İletişimin şimdiki gibi hızlı olmadığı dönemlerde çok kullanılan ve insanların yüzünde bir tebessüm oluşturan kartpostalların günümüzdeki kullanımı bunun dışına çıkmıştır. Çünkü hızla gelişen iletişim şekli buna gerek bırakmamıştır. Günümüzde kartpostallar daha çok şirketlerin tanıtım yapmak amacı ile kişilere ya da diğer firmalara verdiği bir hediye niteliğine bürünmüştür.

2. 1. 7. 1. 12. Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnamelervb.)

Herhangi bir alanda ve konuda bilgi veren, yol yöntem gösteren kitap vb. kaynaklara kılavuz adı verilir. Kullanım kılavuzları ise bir şeyin nasıl kurulacağını ya da kullanılabileceğini anlatan iletişim el kitaplarıdır. Bunlar metin ya da resim temelli olabilirler (Konuk, 2018: 4)

Bir işin yapılışını, bir aletin çalışmasını açıklayan yazı veya broşürlere tarifname adı verilir (TDK, 1998:2139). Bir işin yapılış yöntemini açıklayarak belirtirler. Talimatnameler ise buyruk/yönetmeliklerin yazılı olduğu belgedir (TDK, 1998:2126).

2. 1. 7. 1. 13. Gezi Yazısı

Yurt içinde veya yurt dışında gezilip görülen yerleri anlatmak o yerle ilgili bilinmeyen yönleri hakkında bilgi vermek amacı ile yazılan yazılara gezi yazısı (seyahatname) adı verilir (Duymaz, 1984:229). Seyahatnamelerin bir çok türe kaynaklık etme gibi önemli bir özelliği vardır. Gezilip görülen yerleri anlattığı için o yerin tarihten kalan özelliklerini coğrafi özelliklerini de tanıtmaya imkanı vermiştir. Bu yönü ile tarih ve coğrafya bilimine direk kaynak olma şansını verir. Gezi yazısı yazarlarının edebî üsluba sahip olması yazılanların edebî bir kimlik kazanması bakımından son derece önemlidir. Çünkü gezi yazılarında sadece tarihi ve doğa güzellikleri değil aynı zamanda gezilen görülen yerde oluşan kültür de aynı şekilde anlatılmaktadır.

Gezi yazılarını dışardan görüldüğü gibi çok da kolay yazılacak bir tür değildir. Direk görülen yerlerin yazılması o türü edebî bir tür olmaktan uzaklaştırır. Mutlaka yazılanların yazar tarafından hazmedilip okuyucuya ulaşacak şekilde ifade edilmesi gerekir. Ayrıca yazılanların mutlaka okuyucuya yazarın anlattığı yerleri görme gezme arzusunda da vermesi gerekmektedir. İyi bir gezi yazısı okuyucuya bu hissi mutlaka verir. Aynı zamanda gezi yazısı yazarları anlatacakları yerleri görmek ile birlikte ayrıca araştırıp bilgide öğrenmeleri gerekmektedir. Eğer gezilen anlatılan yer yabancı bir ülke ise o ülkenin dili kültürü ile alakalı da bilgi sahibi olmak gerekir. Gezdiği ülkenin sosyo-ekonomik durumu, ilerleme durumu refahı gibi bilgiler yazara gezdiği ülke ile kendi ülkesi arasında karşılaştırma yapma fırsatı tanır ve bu da okuyucuyu daha çok heyecanlandırır aynı zamanda okuyucunun isteklerini karşılamış olur (Kabaklı, 2004:565).

2. 1. 7. 1. 14. Makale

Bir konuda bilgi vermek, ortaya konan bir düşünceyi kanıtlamak, bir gerçeği ortaya koymak ya da ortaya atılan düşünceyi savunmak amacı ile yazılan yazılara denir (Karasoy vd., 2016:353). Makaleler bir düşünceyi direk isbat amacı taşır ve belkide bu yönü ile diğer bir çok düşünce yazısından ayrılır. Genellikle gazete ve dergide yayınlanan yazılardır.

Makalelerin bazıları gazetelerde yayınlanırken bazı makaleler ise akademik dergi makaleleridir. Gazete makaleleri genellikle gününbirlik olaylardan oluşan durumları belirtirken akademik dergi makaleleri ise geleceğe yönelik bir yol açmak, ortaya çıkan gelişmeleri bilimsel şekilde açıklamak, çeşitli alanlarda yapılmış çalışmalar ile ilgili görüşleri okuyucu ile buluşturmak amacını taşımaktadır (Ağca, 2001:161).

Makalelerin diğer türlerde olduğu gibi edebî kimlik taşıması çok beklenmez. Önemli olan ortaya konan düşüncenin kanıtlanmaya çalışılmış olmasıdır. Çünkü makaleler spor, fen,bilim, ekonomi, kültür, sanat vb. gibi bir çok alan üzerinde yazılabilirler. Bu yönü ile makale için bir konu sınırı belirlenemez çünkü çok geniş bir konu ağı vardır.

Makalelerin özü düşünce yazıları olmasıdır ve bir plan dahilinde yazılan yazılardır. Hatta makalelerde üzerinde yazılacak düşünce daha ilk paragrafında ortaya konarak başlanır. Makaleler sıradan kişiler tarafından değil alanında bilgi sahibi uzmanlar tarafından yazılır. Anlatım bilimsel bir şekilde ele alınır. Anlatılan konu ile ilgili terimler makalelerde fazlaca yer alır.

Makaleler ayrıca kısa sürede oturup yazılacak yazılar değildirler. Kapsamlı bir araştırma sonucu ortaya konan bir üründür. Bu nedenle makale yazmadan önce konu ile ilgili benzer örneklerin araştırılması ve kaynaklara başvurulması son derece önemlidir.

2. 1. 7. 1. 15. Fıkra (Köşe Yazısı)

Genellikle güncel olaylar yazının kendi duygu ve düşüncelerini katarak herhangi bir isbat amacı taşımadan yazılan yazılara fıkra denir. Fıkralar genellikle gazete ve dergilerin köşelerinde yayınlanan yazılardır. Bu nedenle köşe yazısı olarak da bilinirler. Fıkra denince akla ilk gelen tür budur ama fıkranın Türkçede kullanıldığı iki alan daha vardır. Birincisi güldürücü nükteli hikâyeler olarak bilinen fıkralardır. İkincisi ise kanun maddelerinin kendi içinde satır başları ile ayrıldıkları ufak bölümlerden her biridir(TDK 1, 1998:778).

Gazete fıkraları genellikle köşe yazısı olarak yazılırlarve anlatılan konular kısaca araştırılıpbir sonuca varılır. Fıkra yazarlarının öncelikle iyi bir okuyucu olması özellikle iyi bir fıkra okuyucusu olması gerekmektedir. Fıkra yazılarının kısa öz sürükleyici ve dikkat çekici olması gerekmektedir. Fıkra yazılırken seçilen konu okuyucuyu ilgilendirmeli, okunan fıkra anlaşılır olmalı, değişik temalar üzerinde güncel konular kullanılmalı ve fıkra yazarları objektif olmalıdır (Karaalioğlu,2014:210). Özellikle fıkra yazarının tarafsızlığı o fıkrayı etkili kılan en önemli unsurlardan biridir. Çünkü fıkra yazarları sosyal, politik, toplumsal konuları ortaya koymaktadır.

2. 1. 7. 1. 16. Söyleşi (Sohbet)

Genellikle güncel konularda yazarın okuyucu ile sohbet ediyor havası içindeiçten samimi ve anlaşılır bir dil yapmacıklıktan uzak yazılan yazılara söyleşi adı verilir (Aktaş ve Gündüz , 2013:303).

Sohbet yazarları genellikle okuyucu ile sıcak temas kuracak şekilde yazılarını ortaya koyarlar. Çünkü sohbetlerde karşıdaki ile sohbet ediyor havası vardır. Yazan kişinin duygu ve düşüncelerinin ön planda olduğu yazılardır. Sohbet yazıları ne bir isbat amacı taşır ne de içinde bir olay barındırır. Bu yönü ile diğer bir çok türe nazaran daha kolay yazılan bir türdür. Sohbet yazıları aslında okuyuculara karşılıklı sohbet etme havasında yazıldığı için keyif veren bir türdür. Bu sebep ile sohbet yazarının yazılarını sempatik bir dille yazması son derece önemlidir. Bu üslup yönü ile sohbet gerek makaleden gerekse kısmen denemeden ayrılır. Sohbet yazarlarının diğer türlerde olduğu gibi hem iyi bir okuyucu hem de dile yetkin olma yönü ağır basmalıdır.

2. 1. 7. 1. 17. Deneme

Herhangi bir yazarın edebiyat, sanat, siyaset, vb. bir konu üzerinde kendi duygu, düşünce ve görüşlerini isbat amacı taşımadan sade ve anlaşılır bir dil ile anlattığı eserlere deneme adı verilir(Yılar ve Lokman, 2013:107). Denemeler yazarların kendi düşüncelerinden oluşan yazılardır. Yani kendine görelilik çok fazladır. Deneme yazarları kendilerini eleştirmek düşüncesi ile işe başlayan kişilerdir. Bu yönü ile deneme yazarları aslında çok rahattır. Denemede bir nevi kendin ile konuşma da söz konusudur. Deneme yazarları kendini anlatmak ile başladığı işe aslında kendi iç dünyasını anlatırken bütün insanların iç sesi olarak düşüncelerini ortaya koymaktadır. Kanıtlanma kaygısı olmadığı içinde herhangi bir sınırlama ve tedirginlik yaşamadan yazılan yazılardır. Denemeler bilimsel yazılar değildir ancak bu bilimsel düşünceler ile ters düştüğü anlamına gelmez. Denemeler sadece gerçeksel bilgilerin yazarın düşsel dünyasından geçirilerek topluma sunulmuş hâllerini oluşturur.

Denemelerin düşüncesel bir yapısının olması diğer türler ile karıştırılmasına sebep olmaktadır. Ancak konuyu anlatış ve sunuş tarzı ile diğer türlerden ayrılmaktadır(Aktaş ve Gündüz, 2013:295). Denemeler için şiirlerden sonra yazarla en net ruh alışverişinin olduğu türdür denilebilir. Dünyaca en ünlü deneme yazarı Montaigne bunu şu sözler ile ifade etmiştir: “Herkes önüne bakar, ben içime bakarım;benim işim yalnız kendimledir;hep kendimi gözden geçiririm;kendimi yoklarım” (Karaalioğlu,2014:329).

Denemelerin bir konu sınırı yoktur. Ancak deneme yazarlarının öncelikle deneme yazdığı dile çok iyi hakim olması gerekmektedir. Aynı zamanda yazdığı konu hakkında da geniş bir bilgi birikiminin olması ve onu kendi süzgecinden geçirecek ifadelerle sahip olması deneme yazmadaki en önemli unsurlardandır. Ayrıca denemelerde diğer türlerin aksine soyut konulara da çok fazla yer verildiği görülmektedir. Denemede okuyucuların da konu hakkında bilgi sahibi olması amacı ile konu kısaca tanıtılabilir.

2. 1. 7. 1. 18. Mektup

Kişi ya da kurumların belirli konularda bilgi vermek veya iletişim kurmak amacı ile kaleme aldıkları nesir türüdür (Ağca, 2001:153). Çok eski tarihlerden beri kullanılan bu tür geçmişte daha çok haberleşme amacıyla kullanılırken bu ihtiyacın çok daha kolay şekilde giderilmeye başlaması ile beraber yerini duyguların ve düşüncelerin ifade edildiği bir türe bırakmıştır.

Mektup yazma işi sürekli yazarak geliştirilen bir türdür. Bu nedenle mektup yazan kişi çok fazla okuyanveyazan bir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda iyi bir gözlem yeteneğine de sahip olmalıdır. Mektuplarda kullanılan dil yazılan mektuba göre değişmek ile birlikte genellikle açık sade ve anlaşılır bir dil olmalıdır. Başlangıcı ve bitimi dikkat çekici olması gerekir. Mektuplar bir çok alanda kullanılmış olması yönü ile edebî türün zengin kaynaklarından. Konu bakımından da son derece geniş bir alanı vardır. Mektuplar konu ve yazılış türlerine göre;

-Özel mektuplar,

-İş mektupları,

-Resmi mektuplar,

-Edebî mektuplar,

-Açık mektuplar olarak çeşitlere ayrılır (Karasoy vd., 2016:374).

Genellikle birbirine uzak düşmüş aile ya da akraba gurupları arasında kendi aralarındaki iletişimden bahseden mektuplar özel mektuplar gurubunda yer almaktadır. Bu tür mektupların konusunu genellikle birbirine mektup yazan kişilerin iletişim içinde olduğu durum belirler.

Ticari kurumlar arasında genellikle alım-satım ya da ticaret ile ilgili bir konu üzerinde yazılan mektuplar iş mektupları gurubunda yer almaktadır. Bu mektuplarda anlatılmak istenen gayet açık net anlaşır şekilde olmaktadır.

Diğer bir çeşit olan resmi mektuplar ise resmi kurumların, tüzel kişilik taşıyan kurumların yazdıkları resmi yazılar ya da kişilerin yazdığı dilekçelerden oluşan yazılardır. Resmi mektuplarda da iş mektuplarında olduğu gibi yazılan konular ciddi net ve kurallı bir şekilde oluşmaktadır.

Edebî mektuplar aslında kısmen özel mektuplardır. Ancak bu mektuplar yazıldığı dönemdeki sanat, edebîyat, fikir olayları hakkında bilgi içerdiği için ve özel konulardan daha çok bir gurup ya da topluma da hitap etmesi yönü ile özel mektuplardan ayrılırlar. Bu mektuplarda ayrıca edebî bir yön de mevcuttur.

Son olarak açık mektup ise bir düşüncüyü gazete veya dergi aracılığı ile topluma duyurmayı amaçlayan yazılardan oluşan mektup türünü oluşturmaktadır.

2. 1. 7. 1. 19. Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvaryazıları, motto, döviz vb.)

Özdeyiş olarak da bilinen vecizeler bir düşüncüyü bir duyguyu bir ilkeyi kısa ve net bir şekilde ifade eden genellikle söyleyeni belli özlü sözlerdir (TDK 2, 1998:1174). Aforizmalarda özlü söz özdeyiş olarak bilinirler (TDK 1, 1998:29).

Atasözü; atalarımızın uzun tecrübelerle sabit olan kararlarını herkesin kabul ettiği bir kural, dâhiyane bir düşünce ya da nasihat gibi kesinlik kazandıran ve kalıplaşmış şekilleri bulunan halkın benimsediği özlü sözlerdir (Aksoy, 2017;akt. Gerekten, 2018: 9). Atasözleri uzun deneyimlerin bir sonucu olarak toplumun kültürünü yaşayışını edindiği tecrübelerin en net ifadesi şeklinde ortaya çıkmış toplumsal ürünlerdir. Söyleyenleri belli değildir. Eski eserlerde sav adı ile de bilinmektedir (Ağca, 2001:112)

Deyimler genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir olarak ifade edilmektedir(TDK 1, 1998: 576). Deyimler de atasözleri gibi söyleyeni belli olmayan deyişlerdir. Ancak atasözlerinden en önemli farkı derinlemesine bir anlatıma sahip olmayıp genellikle sadece bir durumdan bahseden bir ana fikre sahip olmayan sözler olmasıdır.

Duvar yazıları kişilerin içinde buldukları duyguları kısa ve öz şekilde dışa yansıttıkları ve belirli bir nesne üzerine bunu yazdıkları yazılar olarak bilinirler. Genellikle birana fikri vermeye yönelik oluşturulmuş yazılardır.

Motto sözcüğü İtalyanca'dan gelir ve kökeni Latince muttire yani "mırıldanmak, söylenmek" anlamındadır. Motto, tanımlayıcı bir deyişin yanı sıra bir düsturun kendisi de olabilir. Slogan, ilke, düstur, parola gibi anlamları ifade etmektedir.Dövizin ilk akla gelen

anlamı yabancı ülke parasıdır. Edebî bir terim olarak döviz propaganda veya tanıtım amacıyla üzeri yazılmış bez veya kartondur (TDK 1, 1998:637).

2. 1. 7. 1. 20. Sosyal Medya Mesajları

İnternetin hayatımıza tam anlamı ile girmesi hatta tamamen bizi yönlendiren bir unsur olması ile birlikte sosyal medya kullanımı da toplumun neredeyse tamamı tarafından kullanılan bir alan hâline gelmiştir. Dolayısı ile sosyal medyada paylaşılan ürünlerde büyük kesimlere ulaşmak adına çok etkin bir rol üstlenmeye başlamıştır. Sosyal medyanın olumsuz yanlarının olmasının yanında edebî bir fayda sağlayacak ve bir çok unsuru eğitim alanında kullanılacak şekilde eğitimde önemli bir yeri vardır. Bilgilendirici metin türleri içinde de kendine yer bulmuş bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. 1. 7. 2. Hikâye Edici Metinler

Hikâye edici metinler bir olay etrafında oluşan veo şekilde gelişme gösteren metinlerin oluşturduğu türlerdir.

2. 1. 7. 2. 1. Çizgi Roman

Çizgi romanlar metin ile resmin bir bütün oluşturması sonucunda ortaya çıkarak oluşturulmuş yazılardır (Cantek, 2004:28). Çizgi romanlar uzun uzadıya yazılan yazılar değildir. Genelde masalımsı özellikler taşırlar ve belirli kahramanların olağanüstü özellikleri etrafında toplanan olayları anlatırlar. Kahramanlar yaşlanmazlar, evlenmezler, ölmezler, onlar için belli başlı sınırlılıklar çizilmez (Nas, 2004:346-347).

Çizgi romanlar bazı dönemlerde çocukların gelişimlerine olumsuz katkı yaptığı yönüyle çok fazla eleştirilmiştir. Hatta bazı dönemlerde bazı ülkelerde çizgi romanlara yasaklar da getirilmiştir. Ancak olumlu yönlerinin de olduğu düşünülerek çizgi romanların yazılmasına devam edilmiştir. Çizgi romanlar çocukların hareket ve serüvenleri çok sevmeleri, olayların çabuk gelişmesi, okumanın kolay olması, çok kolay bulunabilmesi, kahramanların yerine kendilerini koyabilmeleri yönü ile çocuklar tarafından çok sevilip okunan türler olmuşlardır (Yılar ve Lokman, 2013:178).

Özellikle çizgi romanlar çocukların okumaya alışması ve okuma alışkanlığının süreklilik kazanması açısından önemli bir tür olarak ortada bulunmaktadır.

2. 1. 7. 2. 2. Fabl

Genellikle sonucunda bir ahlak dersi vermeyi amaçlayan konusunu hayvan, bitki ya da diğer cansız varlıkların oluşturduğu çoğunluğunun manzum şekilde olduğu yazı türüne verilen addır (Karasoy vd., 2016:349). Genellikle toplumdaki bozulmaların bu yazılarda iğneleyici bir yön ile eleştirilerek düzeltilmesi söz konusudur. Fabllarda insana ait olmayan özelliklerin varlıklara aktarılması söz konusudur. Yani kişileştirme ve konuşurma sanatlarından yararlanır. Fabl için kısacabir canlılaştırma sanatı da diyebiliriz. Bu canlılaştırma yapılırken hayali öğeler ne derece gerçek varlıklara yakın olursa verilen mesajlar ve anlatılan olaylarda okuyucu üzerinde o derece etkisini ortaya koyar.

Fabllar masallara çok benzetilmektedir. Ancak sonunda bir ders verilmesi, kahramanlarının çoğu zaman hayvanlardan oluşması ve yazılırken manzum şekilde yazılmaları yönü ile masallardan ayrılırlar (Yılar ve Lokman, 2013:134). Fabllarda işlenen konularda genellikle verilen derste iyilik, hoşgörü, saygılı olma, yardımsever olma gibi iyi davranışlar özendirilirken; kıskançlık, aç gözlü olma, ihanet etme gibi davranışların ise yanlışlığı ortaya konmaktadır.

2. 1. 7. 2. 3. Hikâye (Öykü)

Hikâye yaşamda olan ya da olması muhtemel olayları bir ölçü ile aktaran, hayalde tasarlanan ilgi çekici bazı olayları okuyucuya heyecan verici şekilde anlatan edebî türdür (Karaalioğlu,2014:347). Hikâyelerde yer, zaman, kişi ve olay unsurları vardır. Ancak bunlar çok ayrıntılı bir biçimde işlenmez. Daha sade ve kısa yazılan yazılardır. Hikâyeler geniş bir olayın bir bölümü ya da bir parçası olarak düşünülebilir. Hikâyelerde kişilerin az sayıda olması ve yaşamlarının tamamı değil sadece bir bölümünün anlatılması belirgin özelliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Hikâyeler için aslında romanın kısaltılmış hâli denilebilir. Öykü konusunu üretebilmek için iyi bir gözlemci olmak ve bu görüntüler üzerine düşünerek üretmek gereklidir. Burada önemli olan okuyucunun ilgisini çekecek şekilde olayları aktarabilmektir. Öykülerde kişilerin tanıtılması öykünün ilerleyen sayfalarında yapılabilir. Ancak betimlemeler ve tanıtımlar öyle uzun uzadıya yapılmaz. Kısa bilgiler ile bu tanımlamalar yapılır.

Öykülerde sıradanlıktan uzaklaşmak için öykünün anlatımı farklı kişiler ağzından yapılabilir. Hatta bazen olaya tanık olan bir ikinci kişi ağzından da öykülerin anlatımı yapılabilir (Aktaş ve Gündüz, 2013:340).

Öykülerde kişiler kadar olayın geçtiği zaman dilimi ve olayın geçtiği yer de çok önemlidir. Ancak bunlara yer verirken mümkün olduğu kadar kafa karıştırmadan belirgin olarak vermek öykünün okuyanı açısından son derece önemlidir. Öykülerde olayların anlatımı sona doğru belirginleşir. Dolayısı ile çoğu öyküde son sürpriz şekilde bitmez. Okuyucu o sonu okuma sürecinde tahmin eder ve kendini hazırlar. Yazar bunu bilinçli şekilde yapmıştır. Tabikî sonu beklenmedik şekilde biten öyküler de olabilir. Burada okuyucuyu bu sona hazırlamak tamamen yazarın kaleminin gücüne bağlıdır.

Öyküler çoğu zaman yazarların kafasında tasarladığı olaylardan oluştuğu gibi bazen de herhangi bir hayat hikâyesine ya da anıya dayanarak yazılan öyküler de söz konusudur.

2. 1. 7. 2. 4. Karikatür

İnsan ve toplum ile ilgili her türlü olayı konu edinerek bunu abartılı bir biçimde anlatan düşündürücü ve güldürücü resimlere karikatür denir (TDK , 1998:1220).

Karikatürler konu aldığı kişi ya da olayların önemli kısmını ortaya koymak için yapılırlar. Bunu çoğu zaman abartarak yaparlar. Bazen konu edindiği kişi ya da olayı eleştirmek yermek küçümsemek amacı ile de yapılır. Çok eski devirlerden beri kullanılan bu yöntem dönem dönem eleştirilere maruz kalmış olmasada günümüzde hâlen önemini koruyan bir ifade biçimi olarak varlığını sürdürmektedir.

2. 1. 7. 2. 5. Masal

Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiat üstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal ürünü olduğu hâlde dinleyicilerinde etki bırakan metinlere masal denir (Sakaoğlu, 1999:2). Masalların en belirgin özellikleri içinde olağanüstü özellikler barındırmasıdır. Masalların içindeki kişiler olaylar zamanlar mekanlar hiç bir zaman rastlanmayacak şekilde ortaya konulurlar.

Masallar genellikle girişte bir tekerleme bölümü ile başlarlar. Bu tekerleme bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde vb. şeklinde olur. Masallar halk masalları ve sanatsal masallar olarak ikiye ayrılır. Halk masalları içinden çıktığı toplumun kültürünü, anlayışını yaşayışını yansıtan anonim ürünlerdir. Sanatsal masallar ise genelde toplum ile alakalı bir durumu ortaya koymak amacı ile yazılan masallardır.

Masallarda neden sonuç ilişkileri bulunmaz, olaylar bir anda ortaya çıkar ve o şekilde gelişmeye devam eder. Masalın içindeki kişiler bir rol değiştirebilir. Örneğin bir fakir bir anda

padişah rolüne geçebilir. Bir ejderhanın sırtında on iki kat yüksekliğindeki gökyüzüne yükselip aslanlar padişahı ile konuşulabilir (Tezel, 1997;akt. Yılar ve Lokman, 2013:120).Yani masalda imkansız olan herşey çok rahat gerçekleşebilir.

Masalların eğitici bir yönü vardır. Bazı masallar ders vermek amacı ile de yazılabilir. Genelde masalarda iyiler ön plana çıkarılır ve sonunda mutluluğa kavuşurken kötüler cezalandırılır. Masalların dili son derece akıcıkonuları ise sürükleyicidir.

2. 1. 7. 2. 6. Efsane

Efsaneler insanların oluş sebebini açıklayamadıklarıdoğaüstü olay ya da durumları yorumlama sonucunda oluşmuş metinlerdir. Bu anlatılan ürünler zaman içinde düzenlenerek daha edebîhâle getirilmişlerdir. Efsanelerkonuşma dili havasında anlatılan anlatım kaygısından uzak kalıpları olmayan bir anlatım türüdür.

Efsaneler farklı ve yaratıcı düşünme konusunda yönlendirmesi son derece güçlü metinlerdir. Çünkü insan beyninin ciddi düşünce üretme sonucunda ortaya çıkmış ürünlerdir. Hatta daha sonraki olaylara bu düşüncelerden hareketle yorumlama gücü de katarlar. Efsanelerin ortaya koyduğu değer yargıların sosyal bir varlık olan çocukları psikolojik olarak tedavi eden bir yönü olabilir (Öztürk, 1986:168).

Efsaneler kişileri ve birtakım olaylar etrafında gelişen durumları ulusal kimlik kazandırma yolunda önemli bir göreve sahiptir. İçine olağanüstü durumlar katılarak ortaya konan bu ürünlerin önemli şahsi kimliğe sahip insanların unutulmaması ve hafızalarda yer edinmesi bakımından önemli bir işlevi vardır. Özellikle belirli bölgelere yönelik oluşturulan efsaneler hem o yörelerin tanıtımı hem de nesilden nesile aktarılması bakımından çok büyük önem taşımaktadırlar.

2. 1. 7. 2. 7. Destan

Destanlar manzum halk ürünlerinin çok çarpıcı bir örneğidir. Destanlar milletlerin hayatında büyüen izler oluşturan tarihi olayların, çağdan çağa değişkenlik göstermiş ve içine olağanüstülükler katılarak yeni şekle girmişuzun manzum hikâyelerdir (Kabaklı, 2004:61). Destanların milletlerin tarihinden çıkmış olduğuna inanılması onu o millet için vazgeçilmez yapan en önemli unsurdur.

Destanlarda tarih öncesi devirlerde toplumları yöneten güçlerin hikâyelerinden bahsedilir. Bu yönü ile destanlar bir çok diğer türe kaynaklık etme özelliğini taşımaktadır.

Destanlar üç safhadan oluşurlar. Birinci safhası destanın ortaya çıktığı yani olayın gerçekleştiği zamandır. İkinci safhası bu gerçekleştiği düşünülen olayın ozanların ellerindeiçine düşsel öğelerin katılarak zengileşip söylendiği dönemdir. Üçüncü safha ise bir destan şairinin destana son şeklini vererek ortaya koyduğu bölümdür (Aktaş ve Gündüz, 2013:333).

Destanlar içinden çıktıkları toplumun geçmişbir hafızasıdır. Her ne kadar destanlar zaman içerisinde dilden dile aktarılırken değişime uğrasa daiçinden çıktığı milletin en temel kaynaklarıdır (Sepetçioğlu, 1998:7). Destanların ayrıca geçmiş ile gelecek arasında bir bağ kurma gibi görevide vardır. Öğrencilere milli kimlik kazandırma açısından da son derece önemli yerleri vardır. Destanlarda anlatılan yiğitlik, güçlü bireyler, acıma, yardımsever olma, yurt sevgisi, mücadele, cesur olma gibi kavramlar gelişim çağındaki çocukların bu özellikleri tarihinden gelen bir özellik olarak öğrenmesi yeni yetişen nesile bunu aşılama adına önemlidir. Her yönü ile destanlar milletin nezlinde çok kıymetli yere sahiptir. Edebî bir tür olarak da yerinin önemini her zaman korumaktadır.

2. 1. 7. 2. 8. Mizahi Fıkra

Herhangi bir amacı, savunulan bir düşünceyi anlatan vemümkün olduğu kadar öz anlatan, mizah ve hiciv unsurlarını da içinde alan sözlü veya yazılı edebîhikâyelerdir. Kısaca nükteli, güldürücü hikâye, anekdot denilebilir (Yılar ve Lokman 2013:138). Bu fıkralar sözlü ürünler olarak ortaya çıkmışlardır. Genelde tanınmış kişiler üzerinden anlatılır. İçinde ince bir mizah vardır. Önce güldürüp sonra düşündürmeyi amaçlayan bir yapısı vardır. Dilimizde bilinen en net örnekleri Nasreddin Hoca fıkralarıdır.

Mizahi fıkralar özellikle çocuklarda okuma alışkanlığı kazandırmak açısından son derece önemlidir. Çünkü okuması eğlenceli yazılardır. Özellikle kıvrak bir zeka ürünü olduğu için zeka gelişimi açısından da son derece önemlidir

2. 1. 7. 2. 9. Roman

Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların belirli kişi ya da kişiler etrafında ilgi çekici yönleri ile geniş tasvirlerle yer vererek anlatan ve değerlendirmeyi okuyuculara bırakan çok tercih edilen edebî yazılardır (Ağca, 2001:125). Romandaki olaylar son derece genişlemesine anlatılan olaylardır. Hatta romandaki her bir bölüm bir hikâyeyi oluşturacak derecede olabilir. Edebî türler içinde en uzun olanların başında gelen bir türdür.

Romanlarda birana olay vardır ve o olay etrafında gelişen bir sürü yan olay vardır. Ayrıca romanlarda hem zaman hem kişiler hem de yer unsuru çok fazladır. Aynı zamanda tüm bu unsurlar geniş tasvirler ile anlatılır.

Romanlartoplumda keyif alarak okunan türlerdendir. Toplumun hemen hemen bütün yaş gurupları okurlar. Romanların çıkış noktası yaşanan ya da yaşanabilecek olayları kurgulamaktan ortaya çıkmıştır.

Romanlar işledikleri konulara ve dillerine göre tarihi roman, macera romanı, polisiye roman, töre romanı, psikolojik roman, nehir romanı gibi türlere ayrılabilir (Karasoy vd., 2016:347).

Romanlar hikâyelerin uzun şekilleridir diyebiliriz. Aslında bu yönü ile de hikâyelerden ayrılırlar. Romanlarda altı önemli unsur göze çarpar ve bu unsurlar romanın çerçevesini belirler. Bu unsurlar konu, kişiler, çevre, zaman, amaç ve üslûptur (Kabaklı, 2004:518).

2. 1. 7. 2. 10. Tiyatro

Yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayları sahnede canlandırmak amacı ile yazılmış ve bir edebî üslubu olan yazılardır(Ağca, 2001:128). Tiyatronun en önemli unsurları yazılı metin, şahıslar, sahne ve seyircilerdir. Aslında tiyatronun belkide en temel unsuru seyircidir. Zaten tiyatrolardaki amaç seyirciyi hem güldürmek hem eğlendirmek hem de eğitici olmaktır. Tiyatronun birden çok duyuya hitap eden yönü onun belki de en ilgi çekici yönünü oluşturmaktadır. Çünkü hem göze hem de kulağa hitap eden görsel bir üründür. Tiyatrolarda söz ve davranış birbirini tamamlar niteliktedir. Bu iki unsurun bir araya gelmesinden gerçek tiyatro ortaya çıkar (Karaalioğlu,2014:347).

Tiyatrolar genellikle oynanmak amacı ile yazılır ancak az da olsa sadece okunması amacı ile yazılan tiyatrolar da vardır.

Tiyatrolar bir milletin kültürünü yansıtan eserlerdir. Bu nedenle köklü bir kültüre sahip milletlerin içinden de çok etkileyici tiyatro ürünleri çıkabilmektedir. Burada tiyatro yazarlarına büyük görevler düşmektedir. Çünkü o kuvvetli kültürü kağıda döküp oynanacak hâle getirmesi gereken kişiler onlardır. Tabikî tiyatro yazmak sanıldığı kadar kolay değildir. Tiyatro yazarının hem çok okuyan hem çok araştıran hem de geniş bir bakış açısına sahip farklı düşünebilme becerisi olan bir yapıda olması gerekmektedir. O herkesin gördüğünden daha farklılığını görmeli ve yazmalıdır. İyi bir tiyatro eseri ancak bu şekilde ortaya çıkar, kültürü yansıtır ve geleceğe mesaj vererek kalıcılığı sağlar.

2. 1. 7. 3. Şiir

Şiir türü, daha çok nazım ile yazılmış beyitlerden, dörtlüklerden ya da mısradan oluşan ve belirli bir ahenk ile yazılmış türleri ifade etmektedir.

2. 1. 7. 3. 1. Mani

Genel olarak, aşk, ayrılık, gurbet, ölüm, özlem vb. konuları işyelen dört mısralık bir nazım türüdür (Ağca, 2001:117). Halkın ortak ürünleridir. Değişik şekillerde maniler oluşmuştur. Sadece şaka amacı taşıyan maniler bile dizilmiştir. Ramazan manileri bunların en belirgin olanlarıdır. Manilerde genellikle ilk üç mısra kafiye amacı ile yapılan ve asıl mesajın verildiği son mısraya hazırlık amacı taşır. Son mısra ise anlatılmak istenen mesajı veren mısradır.

2. 1. 7. 3. 2. Ninni

Ninniler küçük çocukları uyutmak için söylenen türkü, bir tür bestelenmiş eserlerdir(TDK, 1998:1654). Özellikle toplumun içinde yörelere göre oluşturulmuş çok fazla ninni vardır. Bunlar toplumun kültürel zenginliklerini oluşturmaktadır ve sözlü ürünlerdir.

2. 1. 7. 3. 3. Şarkı

Genellikle bestelenmek amacı ile yazılmış edebiyatımızda 17. yüzyıldan sonra görülen bir türdür (Kabaklı, 2004:621). Canlı ve konuşma dili ile oluşturulabilirler. Şarkılarda söz bölümü ve tekrar eden bir nakarat bölümü bulunur.

2. 1. 7. 3. 4. Türkü

Türküler halkın bütün duygularına tercüman olan, çeşitli doğal ve beşeri olaylar ile çektiği sıkıntıların ezgili bir şekilde manzum olarak söylenmesi ile ortaya çıkmış ürünlerdir (Ağca, 2001:113). Türkülerin hemen hemen tamamı bestelenmiştir. Yörelere göre değişkenlik gösterirler. Türküler bazen bireysel konuları dillendirirken bazen de toplumun tamamını ilgilendiren bir konuyu dile getirir. Türkülerin hem yazarı hem de bestecisi vardır. Bazen yazan aynı zamanda besteleyen de olabilir.

2. 1. 7. 3. 5. Şiir

Zengin semboller, ritimli sözler, seslerin uyumlu kullanımı ile ortaya çıkan anlatım biçimine şiir denir (TDK, 198:2094). Şiirler duygu ve düşüncelerin anlatımında en önemli araçlardan birisidir. Şiirlerin duyguların yoğunluğu ile kurgulanan bir yönü vardır ki belki de bu onun en önemli özelliğidir. Çocuklara insanı doğayı sevme, arkadaşlık kurma, görgü kurallarını verme gibi pek çok güzel davranış şiir yolu ile verilebilir.

Şiirin tek bir tanımı olamaz. Çünkü şiirler her ruh hâline ve anlatış şekline göre değişkenlik gösterebilir. Jean Cocteau şiir için “Şiir öyle ayrı bir dildir ki başka hiç bir dile çevrilemez hatta yazılmış görüldüğü dile bile. Bir şiirde önemli olan ne söylenendir ne söyleyiştir ne anlamdır ne de musiki. Başka bir şeydir, anlatılmaz” (Karaalioglu, 2014:301).

Edebî eserler içinde belkide en çok ilgilenen türdür. Çok fazla okuru vardır. Daha da önemlisi çok fazla yazarı vardır. Aynı zamanda şiirin konusu da çoktur. Çünkü hakkında söz söylenebilecek her şey şiirin konusu olarak kullanılabilir.

Şiir genel anlamıyla konusuna göre beşe ayrılmıştır. Bunlardan lirik şiir, duyguların anlatıldığı türdür. Epik şiirler, kahramanlık konularını ele alan türdür. Pastoral şiir, doğa ve çoban hayatının ele alındığı şiirlerdir. Didaktik şiir, öğretici şiirler olarak bilinir. Satirik şiir, eleştiri amacı ile yazılan şiirlerdir. Dramatik şiir ise genellikle acıklı olayların anlatıldığı tür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şiiri yazan kişiye şair adı verilir. Şairler aslında herkesin kullandığı sözcükleri ahenkli hâlde kullanan sanatkarlardır. Bu oluşturulan şiire esrarlı bir ahenkli mana sentezi diyenler de vardır (Yetkin, 1969:11).

Şiirlerde çoğu zaman bir mesaj vermek söz konusu olmaz. Şiirin asıl amacı kişinin daha doğrusu şairin bir konu üzerinde iç dünyasından oluşan duyguları ahenkli ve etkileyici bir şekilde yazıya dökmesidir. Şiirin daha önce ölçülerle yazılması rağbet görünürken günümüzde ölçsüz, uyaksız şiirlerin daha ön plana çıktığı görülmektedir.

2. 1. 7.3. 6. Tekerleme, Sayışmaca

Kimi sözcüklerin tekrarlanması ve ölçü ve kafiyeye bağlı olunması yolu ile oluşan anlamlı ve anlamsız bir konu olmayan söz dizelerine tekerleme adı verilir (Yılar ve Lokman, 2013:69). Tekerlemeler genellikle zıt durumları bir bütün hâline getirerek bir takım sonuca ulaşmak ve etki yaratmak için oluşturulmuş metinlerdir.

Tekerlemelerdeki ses uyumları önemlidir. Söyleyişinde de dili etkili kullanmak gerekir. Bu yönü ile çocukların oyun alanlarına girerler. Çocukların her durumda oyun aradığı düşünülürse bu arayışı masallardaki tekerlemelerde bulabilirler. Tekerlemelerdeki uyum ve ritim çocukların dikkatini çekmektedir. Tekerlemeler bu yönleri ile hem çocuklarda ritim duygusunu geliştirir hem de dil gelişimi sürecinde son derece önemli bir yere sahip olur. Özellikle oyunlarda tekerlemelerin kullanılması bu gelişime etki etmesi açısından önemlidir.

Sayışmaca sayışma işi, takas ya da çocuk oyunlarında sayı sayarak ebeyi belirleme olarak bilinir (TDK, 1998:1924). Çocuk oyunlarında gördüğümüz bu sayışmacalar çocukların oyunlar ile birlikte gelişim gösterdiği dönemlerde dil gelişimi açısından önemlidir. Çünkü bu sayışmaları yapan çocuklar farkında olmadan dillerine de hakim olmaya başlarlar.

2. 1. 7. 3. 7. Bilmece

Bilmeceler adı bilinmeyen bir şeyi adını anmadan üstü kapalı söyleyerek ne olduğunu bilmeyi okuyana ya da dinleyene bırakan eğlenceli sözlü edebîyat ürünleridir(Yılar ve Lokman, 2013:76). Bilmecelerde amaç güzel vakit geçirmek üzerine kurgulanmış da olsa dikkatli bir şekilde hızlı anlama yeteneğini geliştirmek yani beyin sporu yapmak anlamına gelir (Uyar Dalkılıç, 1999:128).

Hem manzum hem de mensur şekilde ortaya çıkan bilmeceler halkın kıvrak zekasının ürünleridir. Bilinmeyen yer ve zamanlarda sayıca çok fazla bilmeceler ortaya çıkmıştır. Halk tarafından son derece hoşça giden bu ürünler dilden dile aktarılarak çok fazla yayılma ve kendini koruma şansı bulmuştur.

Bilmeceler aslında çocuklar için ortaya konmuş yazılar değillerdir. Ancak şiirsel bir dil ile kurgulanmış bilmeceler çocukları bir zeka oyununa çeker. Bu yönü ile ilgi çekici olan bilmeceler çocukları eğlendirirken zekalarını kullanmayı da öğretir. Aynı zamanda kendileri de bilmece uydurmaya çalışır ve bu da zeka gelişimi açısından çok önemlidir.

2. 2. Metin Türleri Üzerine Yapılan Araştırmalar

Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında tez ve makale türünde yapılan çok sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Bunlar Türkçe ders kitaplarındaki temalar ve metin türleri üzerine dağılım, metinlerin programlara göre tür dağılımındaki uygunluğu, metinlerin metinsel özellikleri gibi çok farklı çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

Baş (2003): “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında 6. sınıf ders kitaplarındaki metinlerin türlerindeki dağılımı incelemiştir. Bu araştırma sonucunda 6. sınıf çocuklarının bilişsel ve sosyal gelişim seviyesine uygun şekilde metin ve türlerinin seçildiğini belirtmiştir. Fakat kurgusal yazınsal türlere daha fazla ağırlık verilmesine rağmen, bilişsel ve sosyal gelişim açısından bilgi veren yazınsal türleri anlayabilecek seviyede bulunan çocuk için yeterli tür bulunmamaktadır. Özellikle didaktik yazı, nutuk, mülakat, özdeyiş, portre gibi bilgi veren türlere de yer verilmesinin Türkçe öğretimi açısından gerekliliğinden bahsetmiştir.

Kolaç (2009): “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirmesi” adlı çalışmasında 1. sınıftan 8. sınıfa kadar olan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türlerinin nasıl dağıldığı üzerine bir inceleme yapmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türleri Türkçe öğretim programlarında (1-5; 6-8) belirtildiği şekilde sınıflandırıldığı için araştırmayı da buna göre yapmıştır. Programlarda metin türleri de aynı şekilde ele alınıp sınıflandırılmadığı için Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler birinci (1-5) ve ikinci basamak (6-8) olmak üzere ayrı ayrı değerlendirmiştir. 6. sınıf kitaplarındaki tür sayısının toplam 8 ve bu türlere verilen örneklerin toplam sayısının 18 olduğunu; 7 sınıflarda farklı tür sayısının 9, toplamda buna verilen örneklerin ise 19 olduğunu; 8 sınıflarda farklı tür sayısının 17 ve bu türe verilen örneğin 35 metinden oluştuğunu belirtmiştir. Sonuç olarak ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin seçiminde türünün özelliklerini yansıtıp yansıtmadığına dikkat edilmesi gerektiğinin ve türünü en iyi şekilde yansıtan metinlere yer verilmesinin öneminden bahsetmiştir.

Sulak (2009): “1-5 Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Türlerine Göre Yapılarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında ders kitaplarındaki metinlerin türlerini belirlemiş ve bu metinlerin yapısını incelemiştir. Bu amaca yönelik inceleme sonucunda metinlerin türlerine göre dağılımındaki dengesizlikten söz etmiş ve dengeli dağılım olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaş seviyeleri dikkate alınarak o yaş gurubuna göre seviye metinlerinin seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Metin yapıları seçilirken bu alanlarda uzman kişilerin olması ve o kişiler tarafından metin yapılarının belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Metin türleri belirlenirken hikâye edici ve bilgilendirici metin türleri en iyi örnekleri ile öğrenciye kavratılması gerektiğini söylemiştir. Metin türleri olarak hikâye edici, bilgi verici ve şiir türünde metinler yer almalıdır, bu metin türlerinden hikâye

edici metinler akıcı ve dikkat çekici özellikler göstermelidir ve gerektiğinde dünya edebiyatından önemli örneklerde sade şekilleri ile kısaltılarak kitaplarda yer almalıdır sonuçlarına varmıştır.

Solak ve Yaylı (2009): “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında dört farklı yayınevine ait kitaplardaki yer alan metin türü ve sıklıkları, yeni programa göre verilmesi gereken türlere ne derece yer verildiği ve kitaplardaki kaç farklı türe yer verildiği üzerine bir araştırma yapmışlardır. Sayısal olarak metin türlerindeki dağılımın dengesiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenci seviyesinin göz ardı edilmesi, tür dağılımındaki dengesizlik, yer verilmesi gereken türlere yer verilmemesi, kitap metin seçimlerindeki özensizlik gibi sonuçlara ulaşmışlardır. Farklı yayınevlerinde farklı türlerin kullanılması çocukların farklı farklı türler öğrenmelerine sebep olduğunu ayrıca çok fazla tür kullanmak yerine önemli olanın türü en iyi şekilde öğretmenin amaçlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca bazı metinlerin çok uzun olmasının anlaşılabilirliği güçlendirdiğinden bahsedilmiştir. Programda metinler arası okumadan bahsedilmesine karşılık bu konuyla ilgili yeterli sayıda etkinlik görülmediği belirtilmiştir. Yayınevlerinin bu saptamalar ışığında yeni basılacak kitaplarda düzenlemeler yapması gerektiğini savunmuşlardır.

Göçer (2010). “Türkçe Öğretiminde Çok Uyarınlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebî Ürünlerden Yararlanma” adlı çalışmasında öğrenme ve öğretme sürecini çocuklara etkili kılmak için edebî ürünlerin nasıl kullanacağı üzerinde durmuştur. Çalışma sonucunda bilmece, mani, ninni, tekerleme, öykü, roman, fıkra vb. edebiyat ürünleri Türkçenin etkili ve güzel kullanıldığı türler olduğunu ve bu türlerin dili keşfetmelerinde, kelime dağarcığının gelişmesinde son derece önemli olduğunu vurgulamıştır. Dil eğitiminde edebî ürünlerin pedagojik bir materyal olarak kullanımındaki asıl amacın çocukların psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimleri ile temel dil becerilerinin gelişimlerine katkıda bulunmak olduğunu belirtmiş ve bu açıdan öğretimde kullanılacak çocuk edebiyatı ürünleri özenle seçilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öykü, şiir, roman, masal vb. edebî türlerin dil becerilerinin kazanılmasında temel malzeme olarak kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Üründü (2011): “6-8 Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema ve Metin Türü Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Türkçe ders kitaplarında verilen temaların, alt temaların ve temalarda verilen metin türlerinin aynı ve farklı sınıf düzeyinde dağılımını incelemiştir. Türkçe Eğitim Programı’nda verilen temalar ve türler açısından nasıl bir dağılım olduğu

üzerinde durmuştur. Aynı zamanda metinleri çoklu zeka kuramı ve yapılandırıcı eğitim açısından da incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda zorunlu tema ayrımı kaldırılıp bütün temaların zorunlu olması şartı getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Atatürkçülük temasındaki metinlerin diğer temalara dağıtılmasının daha uygun olacağı sonucuna varmıştır. Metinlerde verilen mesajların daha net olması gerektiğini belirtmiştir. Metinlerin ve metin türlerinin seçilirken daha itinalı davranılması ve metin türlerinde öyküleyici, bilgi verici metinler yerine roman, hikâye, makale, deneme gibi daha net şekilde metin türlerinin belirtilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Pilav ve Oğuz (2013): “Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmalarında MEB tarafından hazırlanmış 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür çeşitleri, oranları, zorunlu türlere ne kadar yer verildiği, zorunlu tema oranlarına ve okuma dinleme metinlerine ne kadar yer verildiği üzerinde durulmuştur. Bu çalışma sonucunda öğrencilerde okuma alışkanlığı geliştirmek için metin türlerinin çeşitlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kitapların Türkçe programına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca şiir türünde metinlere çok az verildiği oysaki şiir okuma zevkini aşılması açısından önemli bir tür olduğu belirtilmiştir. Yine roman türünde metinlere yeterince yer verilmediği tesbit edilmiştir. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türünün en seçkin örneğini verecek şekilde belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öztürk, Tağa ve Ünlü (2015): “Türkçe Dersine Yönelik Sınavlar ile Ders Kitaplarının Metin Türleri Bakımından Örtüşme Düzeyleri” adlı çalışmalarında anlama bağlı olarak sorulan sorulardaki metinlerin ve paragraf sorularının tür açısından değerlendirilmesi ile Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türler açısından nasıl bir dağılım yaptığı üzerine araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda ise daha çok bilgilendirici metinlerin sorularda kullanıldığı onu hikâye edici metin türlerinin takip ettiği şiir türünün ise son derece kısıtlı kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle şiir türünün az kullanılmasının yanlışlığı üzerinde durulmuş ve bunun sebebinin şiir türünde yazıların öğretmenler tarafından soru sormaya uygun görülmeşi olarak düşünülmüştür. Hem merkezi sınavlarda hem de öğretmenlerin soruları hazırlarken programın genel amacında yer alan türlere uygun metinler seçmesinin önemi üzerinde durmuşlardır.

Şahin ve Bayramoğlu (2016): “2015 Türkçe Öğretim Programı’nın Metin Tür ve Tema Seçimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı’nda sınıf düzeyine göre seçilen metin türleri ve temaları, geçmiş yılların

programlarıyla da karşılaştırarak, değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucundan 2015 Türkçe Programı'nda metin türlerinin hangi sınıf düzeyinde hangisinin işleneceği belirtilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yine programda “Ders ve Öğretmen Kılavuz Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri” bölümüne bu niteliklere ‘türünün özelliklerini en iyi şekilde yansıtmalı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek nitelikte olmalı’ özelliklerinin de eklenmesinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Programda tema sayılarında bir azalmanın göze çarptığı bunun da öğrenci ilgisini azaltacağını belirtmişlerdir. Okuma alışkanlığının çocuklarda artma göstermesi için ‘Okuma Kültürü’ temasında buna yönelik metinlerin işlenmesi gerekliliğini savunmuşlardır. Yine programda eleştirel düşünen bireyler yetiştirme üzerinde durulmuştur. Seçilen metinlerde buna özen gösterilmesi gerekliliği vurgulamışlardır.

Temizyürek ve Delican (2016): “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında ilkököl Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin temalara ve türlere göre dağılımı ile metinlerin içerdikleri temalar üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda ilkököl ders kitaplarının yaklaşık %50’sinin hikâye edici, %30’unun bilgi verici ve %20’sinin de şiir türünde eserlerden oluştuğu görülmüştür. Hikâye edici metinlerin alt sınıflarda bilgi verici metinlerin ise üst sınıflarda daha çok verildiğini gözlemlemişlerdir. Temalar ve verdikleri mesajlar bakımından ise genellikle metinlerin temalar ile verdikleri mesajlar bakımından uyduştuklarını tesbit etmişlerdir.

AytanveGüneş(2017):“2017 Türkçe Öğretim Programı’na Göre Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Temaları ve Türleri Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmalarında5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türlerinin nasıl dağıldığını ve yine temaların nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma sonucunda metin türlerinin dağılımındaki oranların durumlara göre değişeceği ancak bu oranın mümkün olduğu kadar dengeli dağılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yine teknolojinin çok fazla geliştiği şu devirde medya metinlerine az yer verildiğini tesbit etmişlerdir. Temalara göre metin türü seçimine bakıldığında ise bunun orantılı olduğu belirlenmiştir. Örneğin Bilim ve Teknoloji temasındaki metinlerin tamamını bilgilendirici metinlerin oluşturduğuna dikkat çekmişlerdir. Bir de 5 temanın yazarın seçimine bırakıldığı bu nedenle 5. sınıf çocuklarının yaş seviyesi dikkate alınarak bu dönem çocuklarına seçmeli tema olarak kişisel gelişim temalarının seçiminin çocukların gelişimine daha çok katkı yapacağı sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, veri toplama kaynakları, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yapılacak çalışma ile ilgili mevcut kayıt ve belgeleri toplayıp belirli kural ve sisteme göre kodlayıp incelemeye denir. Doküman analizi, belgesel gözlem ya da belgesel tarama olarak da tanımlanmaktadır (Çepni, 2009: 76).Bu çalışmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılındaki 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türleri belirlenmiştir. Ders kitaplarının temalara göre de değerlendirmesi de yapılarak doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

3. 2. Verilerin Toplanması

Kuramsal çerçeve bölümünde tematik yaklaşım ve metin türleri açıklanmaya çalışılmıştır. 2018 yılında Türkçe Dersi Öğretim Programı değiştirilmiş, temalar ve metin türlerine yönelik yeni bir program oluşturulmuştur. Bu programda belirlenen ilkeler araştırmanın kriterini oluşturmuştur. Oluşturulan kuramsal çerçeveye uygun olarak TTKB tarafından Türkçe ders kitabı olarak kabul edilen 6ve 7. sınıflaraait ders kitaplarındaki tema ve metinler incelenmiştir.

İncelemeye alınan ders kitaplarındaki temalar tek tek belirlenmiş ve bu temaların içindeki okuma metinleri değerlendirilerek türleri belirtilmiştir.6. sınıfEksenyayınlarında her metnin türü metnin başında verilmiştir. Diğer yayınevlerinin metin türleri,metinlerin hangi yazarların hangi kitap ve dergilerinden,hangi kaynaklarından alındığına ve metinlerin içeriğine bakılarak belirlenmiştir.Farklı yayınevlerine ait ders kitaplarındaki temalar ve metin türleri birbiri ile karşılaştırılmıştır. Aynı temalar içinde yer alan metinlerin türlerine ait karşılaştırılma da yapılmıştır. Türünün özelliğini yansıtmayan ve türü doğru belirlenemeyen metinlere yönelik bulgular oluşturulmuştur. Aynı şekilde ders kitaplarında yer alan tema ve

türler Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilmesi gereken tema ve türler açısından değerlendirilmeye alınmıştır.

3. 3. Veri Toplama Kaynakları

Çalışmada müfredat programı ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılında kullanılması kararlaştırılan 6. sınıf MEB ve Eksen Yayınları ile 7. sınıf MEB (Ed: Nurcihan DEMİRER) ve Dersdestek Yayınları'na ait Türkçe ders kitapları kullanılmıştır.

Her yayınevine ait kitapta toplam 8 tema bulunmaktadır. Her temada 3 okuma, 1 dinleme-izleme, 1 de serbest okuma metni yer almaktadır. Araştırmaya temalarda yer alan okuma metinleri dahil edilmiştir. Her kitapta yer alan 8 tema ve bu temalarda yer alan toplam 24 metin incelenmiş ve türleri belirlenmiştir. Toplam 4 kitapta 32 tema, 96 metin incelenmiştir.

Dört kitapta yer alan 96 metin 5 farklı Türkçe öğretmenine okutularak onların da metinlerin türü hakkındaki cevapları alınmış ve farklı buldukları metinlerin türleri tablolaştırılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

6. sınıf MEB ve Eksen yayınlarına ait ders kitapları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarına ait ders kitaplarındaki okuma metinlerinin türleri belirlenmiş ve bunlar aynı sınıf düzeyindeki yayınlarda karşılaştırılmıştır. Aynı sınıf düzeyinde ortak tema altında işlenen metinlerin türleri arasında da karşılaştırma yapılmıştır. MEB yayınlarına ait 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında ortak olan temalardaki metin türlerinin de karşılaştırması yapılmıştır. 6 ve 7. sınıf ders kitaplarındaki metinlerin türünün özelliğini yansıtmadığı incelenmiştir. 4 yayınevine ait ders kitaplarındaki metinler 5 farklı Türkçe öğretmenine okutularak onların da metinlerin türü hakkındaki cevapları alınmıştır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre yayınevlerindeki metin türlerinin dağılımı incelenmiştir.

6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarına ait ders kitaplarındaki temalar birbiri ile karşılaştırılmıştır. 4 yayınevinde temalara uygun olmayan metinler belirlenmiş ve tablolaştırılmıştır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre kitaplarda yer alan temaların dağılımına bakılmıştır. Bütün bu bulgular ışığında sonuçlar elde edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümde elde edilen bulgu ve bulguların yorumuna yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde 6. Sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. Sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında yer alan metin türlerinin dağılımı incelenmiştir. Dağılım yapılırken metin türleri Türkçe Dersi Eğitim Programı'nda yer aldığı şekli ile bilgilendirici, hikaye edici ve şiir türü metinleri olarak gruplandırılmıştır.

Tablo 4.1.MEB ve Eksen Yayınevlerince Hazırlanan6. Sınıf Kitaplarındaki Metin Türlerinin Dağılımı

Türler	MEB	Eksen
	Yayınları	Yayınları
	<i>f</i>	<i>f</i>
Anı	2	0
Biyografi	0	0
Otobiyografi	1	0
Blog	0	0
Dilekçe	0	0
Broşür	1	0
E-posta	0	0
Bilgilendirici	0	0
Metinler	0	0
Haber Metni	0	0
Kartpostal	0	0
Gezi Yazısı	1	1
Makale	7	4
Fıkra	0	0
Söyleşi	1	2
Deneme	0	0
Mektup	0	1
Bildiri Metni	1	0
Çizgi Roman	0	1
Fabl	0	2
Hikâye	5	4
Hikâye Edici	0	1
Metinler	0	0
Efsane	0	0
Destan	0	0
Mizahi Fıkra	0	1
Roman	0	0
Tiyatro	1	2
Şiir Metinleri	4	5
Toplam	24	24

6. sınıf MEB yayınevine ait ders kitabı incelendiğinde bilgilendirici metin türlerinden 2 anı, 1 gezi yazısı, 7 makale, 1 söyleşi, 1 bildiri metni, 1 broşür ve 1 de otobiyografi olmak üzere toplam 14 metin türüne yer verildiği görülmektedir. Hikâye edici metinlerden 5 hikâye, 1 tiyatro metni olmak üzere toplam 6 metin türüne yer verilmiştir. 4 de şiir türünde metin vardır.

6. sınıf MEB yayınlarında bilgilendirici metin sayısı hikâye edici metin sayısının 2 katından daha fazla oranda yer almıştır. Şiir metinlerinin sayısı ise bilgilendirici metin ve hikâye edici metin oranlarına göre daha azdır. MEB yayınlarındaki tür dağılımının çok da dengeli olmadığı göze çarpmaktadır.

6. sınıf Eksen yayınevine ait ders kitabı incelendiğinde bilgilendirici metin türlerinden 1 gezi yazısı, 4 makale, 2 söyleşi, 1 mektup türü olmak üzere 8 metin türüne örnek verilmiştir. Yine hikâye edici metinlerden 1 çizgi roman, 2 fabl, 4 hikâye, 1 masal, 1 mizahi fıkra, 2 tiyatro metni olmak üzere 11 metin türüne yer verilmiştir. 5 tane de şiir türünde metin işlenmiştir.

6. sınıf Eksen yayınlarında hikâye edici metin sayısı bilgilendirici metin sayısından daha fazladır. Şiir metinlerinin sayısı ise bilgilendirici ve hikâye edici metinlere oranla daha az kullanılmıştır.

MEB yayınlarında bilgilendirici metin türü oranlarının Eksen yayınlarına oranla daha fazla işlendiği göze çarparken hikâye edici metinlerde ise Eksen yayınlarının MEB yayınlarına oranla daha fazla işlendiği görülmektedir. Şiir türünde yer verilen metinlerde ise çok büyük bir farkın olmadığı görülmektedir.

Her iki yayınevinde de bilgilendirici metinlerden biyografi, blog, dilekçe, e posta, günlük, haber metni, kartpostal, fıkra, deneme türlerinde örnek bulunmamaktadır. Yine iki yayınevi içinde hikâye edici metinlerden efsane, destan ve roman türlerine hiç yer verilmemiştir. Şiir türüne ise her iki yayınevinde de gerekli oranda yer verildiği görülmektedir.

MEB yayınlarında anı, broşür, bildiri metnine yer verilirken Eksen yayınlarında bu tür ile ilgili metinler kullanılmamıştır. Eksen yayınlarında ise mektup, fabl, masal, mizahi fıkra türlerine yer verilirken MEB yayınlarında bu türler ile ilgili metinlere yer verilmemiştir.

Bu iki yayınevinde bazı türler aynı olmayacak şekilde kullanılmıştır. Bu yüzden bu kitapları kullanan öğrenciler arasında türleri tanıma açısından bir farklılık oluşacaktır. Yine bazı türlere sadece bir kere yer verilmiştir. Sene boyunca öğrencilerin bazı türlerle bir defa

karşılması türleri kavrama açısından sorun oluşturabilir. Bu durum aynı zamanda öğrencilere metin türleri açısından karşılaştırma yapmasına fırsat vermemektedir. (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39-49).

İki yayınevinde de aynı verilen türlerde oranların birbirine çok yakın olduğumuz gözlemlenmiştir. Sadece makale türünde MEB yayınlarında 7 metne yer verilirken Eksen yayınlarında 4 metne yer verilmiştir. Onun dışında metin dağılımında ciddi bir fark görülmemektedir. Gelişim çağları dikkate alındığında makale türüne fazla yer verilmesi bu türü kavrama açısından da önemli olduğu söylenebilir. Yine şiir ve hikâye türü iki yayınevinde de sayıca fazla metnin yer aldığı türler arasındadır.

MEB yayınlarında bilgilendirici metin türlerinden 7, hikâye edici metin türlerinden 2 ve şiir türünden 1 olmak üzere toplam 10 farklı türe yer verildiği tesbit edilmiştir. Eksen yayınlarında bilgilendirici metin türlerinden 4, hikâye edici metin türlerinden 6 ve şiir türünden 1 olmak üzere toplam 11 farklı metin türüne örnek verilmiştir. İki yayınevinde de hikâye edici ve bilgilendirici metin türlerinde sayı olarak farklılıklar ortaya çıksa da iki yayınevini kullanan okullardaki çocuklarında 1 yıl içerisinde hemen hemen aynı oranda farklı tür ile karşılaştığı görülmüştür.

Tablo 4.2.MEB ve Dersdestek Yayınevlerinde Hazırlanan 7. Sınıf Kitaplarındaki Metin Türlerinin Dağılımı

Türler	MEB	Dersdestek
	Yayınları	Yayınları
	<i>f</i>	<i>f</i>
Anı	2	0
Biyografi	1	1
Otobiyografi	0	0
Blog	0	0
Dilekçe	0	0
Broşür	0	1
E-posta	0	0
Günlük	1	0
Bilgilendirici Metinler		
Haber Metni	0	1
Kartpostal	0	0
Gezi Yazısı	1	1
Makale	3	1
Fıkra	0	0
Söyleşi	2	3
Deneme	1	1
Mektup	0	0
Bildiri Metni	0	0
Hikâye Edici Metinler		
Çizgi Roman	1	0
Fabl	1	0
Hikâye	2	8
Masal	0	1

	Efsane	0	0
	Destan	0	0
	Mizahi Fıkra	1	0
	Roman	1	0
	Tiyatro	2	0
	Bilim Kurgu	1	0
Şiir Metinleri	Şiir	4	6
	Toplam	24	24

MEB yayınlarına ait 7. sınıf ders kitabında 2 anı, 1 biyografi, 1 günlük, 3 makale, 2 söyleşi, 1 deneme, 1 gezi yazısı olmak üzere toplam 11 tane bilgilendirici metin türüne yer verilmiştir. 1 çizgi roman, 1 fabl, 2 hikâye, 1 mizahi fıkra, 1 roman, 2 tiyatro, 1 bilim kurgu olmak üzere toplam 9 tane hikâye edici metin türü vardır. 4 adet de şiir metnine yer verilmiştir. Hikâye edici metinlerin oranı bilgilendirici metinlere göre daha azdır.

Dersdestek yayınlarına ait 7. sınıf ders kitabında 1 biyografi, 1 broşür, 1 makale, 3 söyleşi, 1 deneme, 1 gezi yazısı, 1 haber yazısı olmak üzere toplam 9 tane bilgilendirici metin türüne örnek verilmiştir. 8 hikâye, 1 masal olmak üzere toplam 9 tane hikâye edici metin türüne örnek verilmiştir. Şiir türünde ise 6 metne yer verilmiştir. Hikâye edici metin ile bilgilendirici metin aynı oranda kullanılmıştır.

MEB yayınlarında bilgilendirici metin türünün Dersdestek yayınlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Hikâye edici metin türü sayıları ise her iki yayında da eşit oranda dağılmıştır. Şiir türünde ise Dersdestek yayınlarındaki sayı MEB yayınlarından daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

Her iki yayında da bilgilendirici metinlerden otobiyografi, blog, dilekçe, mektup, e-posta, kartpostal, fıkra, bildiri metnine hikâye edici metinlerden ise efsane vedestan türlerine hiç örnek metin verilmemiştir.

MEB yayınlarında anı, günlük, çizgi roman, mizahi fıkra, roman, tiyatro, bilim kurgu metin türlerine örnek verilmişken Dersdestek yayınlarında bu türlere yer verilmemiştir. Dersdestek yayınlarında ise broşür, masal, haber metni türlerine yer verilirken MEB yayınlarında bu türler kullanılmamıştır.

Her iki yayınevinde de ortak olarak kullanılan bilgilendirici metin türleri biyografi, makale, söyleşi, gezi yazısı ve denemedir. Diğer türler farklı şekilde kullanılmıştır. Hikâye edici metin türlerinde ise ortak olarak kullanılan türler sadece hikâye türüdür. Şiir türünde ise iki yayınevinde de metin örneklerine yer verilmiştir. Aynı yıl içinde farklı yayınevlerinde bu kadar farklı türlere yer verilmesi aynı yaş gurubu çocukların farklı türleri tanımasına ve bazı

türlerden hiç haberdar olmamasına neden olabilir. Özellikle hikâye edici türlerde sadece 1 tane türün ortak kullanılmış olması bunu açıkca ortaya koymaktadır.

Tabloda diğer bir dikkat çeken husus ise hikâyetüründe çok ciddi bir farkın oluşmasıdır. MEB yayınlarında² olan metin türü Dersdestek yayınlarında 8'dir. Yani 4 katı orandadır. Bir yayınevinden ders yapan çocuklar değişik hikâye edici metin türlerini öğrenirken diğer yayınevi ile ders yapan çocuklar sürekli aynı tür üzerine yoğunlaşmaktadır.

İki yayınevinde dikkat çekici bir başka durumda MEB yayınevinde fabl türüne Dersdestek yayınevinde ise masal türüne yer verilmiş olmasıdır. Bu iki türe aynı yayınevinde yer verilmediği için çocukların bu iki türü karşılaştırma imkanı olmayacaktır ve türü kavrama konusunda eksik kalacaklardır.

Genel olarak bakıldığında hikâye, söyleşi ve şiir türlerindeki metinlerin daha ağırlıklı olarak işlendiği dikkat çekmektedir. Diğer yer alan türlere ise sadece bir ya da en fazla 2 kere yer verildiği görülmektedir. Bir çok türe ise her iki yayınevinde de hiç yer verilemeyen geçilmiştir.

MEB yayınlarında bilgilendirici metin türlerinden 7, hikâye edici metin türlerinden 7 ve 1 şiir olmak üzere toplam 15 farklı metin türüne yer verildiği görülmektedir. Dersdestek yayınlarında bilgilendirici metin türünde 7, hikâye edici metin türünde 2 ve 1 şiir olmak üzere toplam 10 farklı metin türüne yer verildiği görülmektedir. Her iki yayında da bilgilendirici metin türleri eşit dağılım göstermiştir. Hikâye edici metin türünde MEB yayınlarındaki farklı tür sayısı Dersdestek yayınlarına oranla oldukça fazla görülmektedir. Bu da her iki yayını takip eden çocuklar arasında türleri tanımada farklılıkların oluşmasına sebep olacaktır.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemde 6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. Sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında yer alan ortak temalardaki metin türlerinin dağılımı incelenmiştir. 6. Sınıf MEB ve Eksen yayınlarında 6 tema ortak kullanılmıştır. 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında ise 5 tema ortak kullanılmıştır. Ortak olan temalardaki tür dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir.

Tablo 4.3.MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitaplarında Ortak Olan Altı Temadaki Tür Dağılımı

Tema Adları	MEB Yayınları Metin Adları	Türler	Eksen Yayınları Metin Adları	Türler
Erdemler	Vermek Çoğalmaktır	Hikâye	Forsa	Hikâye
	Sevgi Diyen Çağlar Aşar	Şiir	Kaynatılmış Tohum	Masal
	Gümüş Kanat	Hikâye	Ceylana Yardım Edenler	Fabl
Milli Mücadele ve Atatürk	Türk Askerinin Cesareti	Anı	Atatürk Orman Çiftliği	Hikâye
	Yaşlı Nine	Anı	Atatürk Geometri Kitabı Yazmış	Makale
	15 Temmuz	Bildiri Metni	30 Ağustos	Şiir
Bilim ve Teknoloji	Aziz Sancar	Otobiyografi	Uçakla Yolculuk	Şiir
	İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi?	Makale	Robotik ile Enerji	Çizgi Roman
	Teknoloji Bağımlılığı	Makale	Newton'un Elması	Tiyatro
Doğa ve Evren	Merak Ettiklerimiz	Makale	Uzaklar	Gezi Yazısı
	Afyon	Gezi Yazısı	Gezegenimiz Isınıyor	Makale
	Su Kirliliği	Makale	Orman	Şiir
Millî Kültürümüz	Anadolu	Şiir	Nevruz	Makale
	Tarhananın Öyküsü	Makale	Türküler Dolusu	Şiir
	Ana Dili	Şiir	Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp	Hikâye
Birey ve Toplum	Evet Efendim	Tiyatro	Birlikte	Şiir
	Sen de Bir İyilik Yap	Hikâye	Geri Kazanım	Makale
	Dostluğa Dair	Söyleşi	Ömür Törpüsü	Hikâye

6 sınıf MEB ve Eksen yayınlarında 6 temanın ortak olarak işlendiği görülmüştür. Bu temaların okuma metinlerindeki tür dağılımlarında şu bulgular ortaya çıkmıştır.

Erdemler temasında MEB yayınlarında 2 hikâye ve 1 şiir türü kullanılmıştır. Eksen yayınlarında ise 1 hikâye, 1 masal ve bir fabl kullanılmıştır. Hikâye ortak tür olarak kullanılırken diğer türler farklı şekilde kullanılmıştır. Eksen yayınlarında karşılaştırma yapılabilmesi açısından fabl ve masal türünün birlikte kullanılması dikkat çekicidir. Çocuklar fabl ve masal türünü karşı karşıya getirerek hem metni kavrama hem de türü kavrama konusunda başarı sağlarlar (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Millî Mücadele ve Atatürk temasından MEB yayınlarında 2 anı ve 1 bildiri metni kullanılmıştır. Eksen yayınlarında ise 1 hikâye, 1 makale, 1 şiir türü kullanılmıştır. İki

yayınevinde de farklı türlerin verildiği görülmektedir. MEB yayınlarında daha çok Atatürk'ün anılarından hareketle bu temanın ana fikirleri verilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Bilim ve Teknoloji temasında MEB yayınlarında 1 otobiyografi ile 2 makale türü işlenmiştir. Eksen yayınlarında ise 1 şiir, 1 çizgi roman ve 1 tiyatro türü yer almaktadır. Özellikle Eksen yayınevinde çizgi romanın verilmiş olması dikkat çekicidir. Bu temada çocukların sorgulama araştırma yönlerinin gelişmesi amaçlanmıştır. Çocukların okuma alışkanlıklarını geliştirebilmek ve sınıf ortamında çeşitli tartışmaları başlatabilmek adına çizgi roman türü kullanılabilir (Yılar ve Lokman, 2013:179). MEB yayınlarında makale türünün kullanılması da bilimsel araştırma güdüsü aşlamak ve bilimsel temaları öğrenmek adına faydalı görülmektedir.

Doğa ve Evren temasında MEB yayınlarında 2 makale, 1 gezi yazısı türü kullanılırken Eksen yayınlarında 1 gezi yazısı, 1 makale ve 1 şiir türü kullanılmıştır. Bu temada da makale ve gezi yazısı türlerinin ortak olarak işlendiği görülmektedir. İki yayınevinde bu tema için ortak türleri kullanması dikkat çekicidir. Özellikle bu temada gezi yazısı türünün kullanılmış olması doğru bir tercihtir. Bir gezi yazısını okuyan kişi o yerleri, o insanları görmüş gibi bilgi sahibi olur,gezen insanın gözlem alanı genişler ve çok yaşayan değil çok gezen bilir gerçeğine ulaşır; çünkü görmek, tanımak bilgi ve kültürün en sağlam temelidir (Karaalioglu2014:387). Bir çocuğun gezi yazısı okuması da bu tema için bilmediği görmediği yerler hakkında fikir ve duygu sahibi olmasını sağlayabilir.

Millî Kültürümüz temasında MEB yayınlarında 2 şiir ile 1 makale türüne yer verilmiştir. Eksen yayınlarında ise 1 şiir, 1 makale ve 1 hikâye türüne yer verilmiştir. İki yayınevinde de makale ve şiir türlerinin ortak olduğu görülmektedir. Bu temada kültürel öğelerin aşılması ön plandadır. Bu ise özellikle şiir metinlerinde duygu ve tonlamalar ile o ruha seslenerek sağlanmaya çalışılmıştır. Bu açıdan bu temada her iki yayınevinde deşiir türüne yer verilmiş olması son derece önemlidir.

Birey ve Toplum temasında MEB yayınlarında 1 tiyatro, 1 hikâye, 1 söyleşi türüne yer verilirken Eksen yayınlarında 1 şiir, 1 makale ve 1 hikâye türlerine yer verilmiştir. Bu temanın her iki yayınevinde de ortak olarak kullanılan türü hikâye olmuştur.

Bütün ortak temalar incelendiğinde Millî Mücadele ve Atatürk teması ve Bilim ve Teknoloji temasında farklı türler kullanılırken diğer temalarda heriki yayınevinde de en az 1 tane türün ortak olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Milli Mücadele ve Atatürk temasında ise aslında 'anı' olarak verilen türlerin hikâye türüne çok yakın bir özellikte verildiği

görülmektedir. Yani olay ağır basan bu türün de aslında hikâye olarak düşünüldüğünde Eksen yayınları ile ortak tür olarak kullanıldığı kabul edilebilir. Ortak temaların tür dağılımlarının da çok değişkenlik göstermediği görülmüştür.

Tablo 4.4. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitaplarında Ortak Olan Beş Temadaki Tür Dağılımı

Tema Adları	MEB Yayınları Metin Adları	Türler	Dersdestek Yayınları Metin Adları	Türler
Erdemler	Arıların İlhamı	Fabl	Mor Salkımlı Ev	Hikâye
	Munise	Roman	Sevgi Kurtaracak Bizi	Şiir
	Dostluk	Tiyatro	Kırmızı Pabuçlar	Hikâye
Milli Mücadele ve Atatürk	Vatan Destanı	Şiir	İstanbul Liseli Küçük Hasan	Hikâye
	Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz	Anı	Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri	Makale
	Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz	Anı	15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor	Haber Metni
Bilim ve Teknoloji	Piri Reis	Çizgi Roman	Buluşa Doğru	Söyleşi
	2100'deki Yaşamdan Bir Gün	Bilim Kurgu	Kara Tren	Şiir
	Yeni Dünya	Makale	Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir	Söyleşi
Doğa ve Evren	İlk Kar	Günlük	Yer Çekimsiz Yaşam	Söyleşi
	Bu Sabah Hava Berrak	Şiir	Rüzgar	Şiir
	Lavanta Kokulu Köy	Gezi Yazısı	Yeşil Gözü Kardan Adam	Hikâye
Milli Kültürümüz	Türk Mutfak Kültüründe Kahve	Makale	Ülkem'in Renkli Haritası	Hikâye
	Ben, Mimar Sinan	Tiyatro	Dünyayı Güldüren Adam	Biyografi
	Türkiye'm, Anayurdum, Sebebim, Çarem	Şiir	Bayrak	Şiir

7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında 5 temanın ortak olarak işlendiği görülmüştür.

Bu temalardaki okuma metinlerinin tür dağılımı şu şekilde oluşmuştur.

Erdemler temasında MEB yayınlarındaki tür dağılımı 1 fabl, 1 roman ve 1 tiyatro şeklindedir. Dersdestek yayınlarında ise 2 hikâye, 1 şiir şeklinde dağılım olmuştur. İki yayınevinde de farklı türlerin kullanıldığı görülmektedir. Olaya dayalı türlerin verilmesi temaya uygun olan davranışları vermek bakımından önemli görülmektedir. Özellikle erdemli davranışlar oluşturmak adına sonunda bir ders çıkarmayı amaçlayacakları bu türlere yer verilmesi yerinde olmuştur. Ancak iki yayınevinde de farklı türlerin kullanılması çocuklara tür öğretimi açısından farklılık oluşturmaktadır. MEB yayınlarında birbirinden tamamen

bağımsız 3 tane farklı hikâye edici türün verilmesi çocukların farklı türleri tanınması açısından olumlu karşılanabilir. Ancak bu kadar bağımsız türlerin verilmesi bir türün tam anlamı ile öğrenimi açısından sorun oluşturabilir. Aytaş(2006: 169-276) yazınsal türlerin öğretilmesindeki asıl amacın, öğrenciye o türle ilgili yazılı ve sözlü uygulama yapabilme yeterliliği kazandırmak olması gerektiğinin üzerinde durmuştur.

Millî Mücadele ve Atatürk temasında MEB yayınlarında 2 anı ile 1 şiir türü kullanılırken Dersdestek yayınlarında 1 hikâye, 1 makale ve 1 de haber metni kullanılmıştır. MEB yayınları bu temadaki değerlerin duygulara yönelik olarak verilmesini ön plana çıkartırken Dersdestek yayınları ise bilgilendirici metinler ile konuları işlemeyi tercih etmiştir. Yine iki yayınevinde de ortak türlerin kullanılmadığı gözlenmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasında MEB yayınlarında 1 çizgi roman, 1 bilim kurgu ve 1 makale türü mevcutken Dersdestek yayınlarında 2 söyleşi ve 1 şiir türüne yer verilmiştir. Her iki yayınevinde de farklı türlere yer verilmiştir. Özellikle bilgi verme yönü ağır basan bu temadabilgilendirici metin türlerinin kullanımının önemli olduğu görülmektedir. Zira Türkçe dersi öğretim amaçlarında yer alan “eleştirel düşünen bireyler yetiştirme” amacı doğrultusunda Türkçe ders öğretmeninin üzerine düşen görevlerden biri, ders kitaplarında yer alan metinler aracılığıyla eleştirel düşünme becerilerinin öğretilmesi olacaktır (Şahinve Bayramoğlu, 2016:2127). Yine MEB yayınlarında bilim kurgu gibi hem hayalî hem de geleceğe yönelik bilimsel gelişmeleri tahmin etme noktasında bir türün kullanılmış olması dikkat çekmektedir.

Doğa ve Evren temasında MEB yayınlarında 1 günlük, 1 şiir ve 1 gezi yazısı türü kullanılırken, Dersdestek yayınlarında 1 söyleşi, 1 şiir ve 1 hikâye türünden faydalanılmıştır. İki yayınevinde de şiir ortak tür olarak kullanılırken diğer türler farklı kullanılmıştır. Bu temada şiir ile doğa sevgisi verilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Milli Kültürümüz temasında MEB yayınlarında 1 makale, 1 tiyatro ve 1 şiir türüne yer verilirken Dersdestek yayınlarında 1 hikâye, 1 biyografi ve 1 şiir türüne yer verilmiştir. İki yayınevinde de şiir türü ortak olarak kullanılmış diğer türlerde farklılıklar oluşmuştur. Her iki yayınevinde de ortak tür kullanımına bu tema içinde çok fazla dikkat edilmediği gözlemlenmiştir. MEB yayınlarında tiyatro, Dersdestek yayınlarında ise biyografi türü ile milli kültürümüz açısından kıymetli olan şahsiyetlerin ön plana çıkarılmak istendiği görülmektedir.

Genel olarak 5 temaya bakıldığında Erdemler, Milli Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji temalarında tamamen farklı türlerin kullanıldığı görülmüştür. Diğer 2 temada ise

sadece şiir türünün ortak olduğu diğer türlerin farklı kullanıldığı tespit edilmiştir. Türlerin dağılımının kitaplarda farklılık oluşturması kitapları okuyan öğrenciler arasında farklı türlerle karşılaşmaları açısından dengesizlik oluşturmaktadır. Amaç kitaplara çok farklı sayıda tür koymak değil belli bir türü öğrencilere en iyi şekilde öğretmek olmalıdır(Solak ve Yaylı,2009:451).

4.3.Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde 6 ve 7. sınıf MEB yayınlarına ait ders kitaplarında yer alan 6 ortak tema altında işlenen metin türlerinin dağılımı incelenmiştir.

Tablo 4.5. MEB Yayınları 6 ve 7. Sınıflarda Ortak Temalardaki Tür Dağılımı

Tema Adları	6.Sınıf MEB Yayınları Metin Adları	Türler	7.Sınıf MEB Yayınları Metin Adları	Türler
Erdemler	Vermek Çoğalmaktır	Hikâye	Arıların İlhamı	Fabl
	Sevgi Diyen Çağlar Aşar	Şiir	Munise	Roman
	Gümüş Kanat	Hikâye	Dostluk	Tiyatro
Milli Mücadele ve Atatürk	Türk Askerinin Cesareti	Anı	Vatan Destanı	Şiir
	Yaşlı Nine	Anı	Ordular İlk Hedefiniz	Anı
	15 Temmuz	Bildiri Metni	Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz	Anı
Bilim ve Teknoloji	Aziz Sancar	Otobiyografi	Piri Reis	Çizgi Roman
	İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi?	Makale	2100'deki Yaşamdan Bir Gün	Bilim Kurgu
	Teknoloji Bağımlılığı	Makale	Yeni Dünya	Makale
Doğa ve Evren	Merak Ettiklerimiz	Makale	İlk Kar	Günlük
	Afyon	Gezi Yazısı	Bu Sabah Hava Berrak	Şiir
	Su Kirliliği	Makale	Lavanta Kokulu Köy	Gezi Yazısı
Milli Kültürümüz	Anadolu	Şiir	Türk Mutfak Kültüründe Kahve	Makale
	Tarhananın Öyküsü	Makale	Ben, Mimar Sinan	Tiyatro
	Ana Dili	Şiir	Türkiye'm, Anayurdum, Sebebim, Çarem	Şiir
Okuma Kültürü	Bu da Benim Öyküm	Hikâye	Okumak Deyince	Söyleşi
	Arıyorum	Şiir	Divanu Lügati't-Türk'ün Bulunuş Hikâyesi	Hikâye
	Canım Kitaplığım	Hikâye	Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz	Deneme

6.sınıf MEB ve 7. sınıf MEB yayınlarında 6 temanın ortak olarak işlendiği görülmüştür. Bu temalardaki okuma metinlerinin tür dağılımı şu şekilde oluşmuştur.

Erdemler temasında 6. sınıf MEB yayınlarında 2 hikâyeile 1 şiir türü kullanılırken 7. sınıf MEB yayınlarında 1 fabl,1 roman ve 1 tiyatro türü kullanılmıştır.Aynı temanın devamındaki yılda aynı yayınevinde farklı türlere yer verilmiştir.Çocuklara aynı tema işlenirken farklı türleri öğretmek faydalı görülebilir.Özellikle hikâye türünün verilmesinin ardından onun daha detaylı olan roman türüne bir sonraki yılda yer verilmesi hem tema değerinin kavratılmasını hem de diğer türün kavranmasını sağlamıştır.

Milli Mücadele ve Atatürk temasında 6. sınıf MEB yayınlarında2 anı ve 1 bildiri türü,7 sınıf MEB yayınlarında 2 anı ve 1 şiir türü kullanılmıştır. Birbirini takip eden yıllarda aynı temada ikişer kere anı türüne yer verilmiş olması dikkat çekicidir.Milli Mücadele ve Atatürk temasındaki değeri anı türünde vermenin çok daha kalıcı olacağı düşünülmüştür.Temada kullanılan türler Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan türler ile uyuşmaktadır.Ancak programda bildiri metnine yer verilmemiştir.Buna rağmen 6. sınıf MEB yayınlarında bu türe örnek metin kullanılmıştır.

Bilim ve Teknoloji temasında 6. sınıf MEB yayınlarında 1 otobiyografi ve 2 makale türüne yer verilirken 7. sınıf MEB yayınlarında 1 çizgi roman,1 bilim kurgu ve 1 makale türüne yer verilmiştir.“Bilim kurgu” Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almayan bir metin türü olmasına rağmen 7. sınıf MEB yayınlarında işlenmiştir.İşlendiği tema olarak doğru görünse de programda verilmeyen bir türün kullanılması dikkat çekmektedir.Makale türlerinin ortak olarak kullanıldığı görülmüştür.Makale türünün bu temada devam eden yıllarda kullanılması çocuklarda bilimsel bakışın anlaşılması ve devamlılığının olması anlamında önemlidir.

Doğa ve Evren temasında 6. sınıf MEB yayınlarında 2 makale,1 gezi yazısı türüne yer verilirken 7. sınıf MEB yayınlarında 1 günlük,1 şiir,1 gezi yazısı türlerine yer verilmiştir.Her iki yayınevinde de gezi yazısı türünün ortak olarak kullanıldığı görülmektedir.Özellikle temanın doğa ve evreni tanıma amacı taşıdığı düşünülürse bu temada aynı yayınevinin devam eden yılında gezi yazısı türünün kullanılması hem türü kavratmak hem de temaya uygun tür kullanmak anlamında doğru olduğu düşünülmektedir.

Milli Kültürümüz temasında 6. sınıf MEB yayınlarında 2 şiir ve 1 makale türüne yer verilirken 7. sınıf MEB yayınlarında 1 makale,1 tiyatro ve 1 şiir türüne yer verilmiştir.Bu temada ise makale ve şiir türü ortak olarak devam eden yıllarda kullanılan türler olmuştur.Bu temada şiir türünün ağırlıklı verilmesi dikkat çekmektedir. Milli kültürün aşılması şiirsel bir aheng ile verilmeye çalışılmıştır.Devam eden yıllarda ayı temada şiir türü işlenerek türün tüm

yönleri ile öğretilmesi de amaçlanmıştır. Ayrıca çocukların estetik ve duygusal gelişimleri açısından şiir metinleriyle buluşturulması önemlidir (Aytan ve Güneş, 2017:272).

Okuma Kültürü temasında 6. sınıf MEB yayınlarında 2 hikâye ve 1 şiir türü kullanılırken 7. sınıf MEB yayınlarında 1 söyleşi, 1 hikâye ve 1 deneme türü kullanılmıştır. İki yayında da hikâye türünün ortak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Temaya uygun olarak hikâye türünün ortak kullanılması doğru görülmektedir. Bu yaş gurubu çocuklarında okuma alışkanlığı kazandırmak son derece önemlidir. Temasında okuma kültürü olduğu düşünüldüğünde okuma alışkanlığını en iyi aşılayacak tür hikâye türü metinlerdir. Hem türün özelliklerinin en iyi şekilde kavranması hem de okuma alışkanlığının sürekliliğinin olması adına uygun olan bu tür aynı temada devam eden yıllarda kullanılmıştır. Dikkat çeken bir başka özellik ise bu temada 6 ve 7. sınıf düzeylerinde hem bilgilendirici hem hikâye edici hem de şiir türünden üç farklı guruba da yer verilmiş olmasıdır.

6 ve 7. sınıf MEB yayınlarının ortak olan temaları genel olarak incelendiğinde hemen hemen her temada 1 ya da 2 tane ortak türe yer verildiği görülmektedir. MEB yayınlarında çocukların aynı tema üzerinde aynı değerleri kazanırken aynı türleri kavrayıp pekiştirmesine de dikkat edildiği söylenebilir. Sadece Erdemler temasında farklı türler kullanılmıştır. Ancak orada da hikâye türünden sonra onun biraz daha genişletilmiş türü olan romana yer verilerek bu devamlılığın sağlandığından söz edilebilir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkçe ders kitaplarında üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan birisi kitap içinde verilen metinlerin türünün özelliğini yansıtmasıdır. Çünkü çocuklar o türün özelliklerini o metinde verilenler ışığında kavramaktadır. Kendileri de o türe yönelik bir yazı yazacaklarında öğrendikleri metinleri örnek kabul ederek metinleri oluşturmaktadırlar. Eğer metinlerin türü doğru verilmezse çocukların o türü öğrenmeleri sorun teşkil edecektir.

Bu problem cümlesi ışığında 6 ve 7. sınıflarda iki farklı yayınevinde metin türlerinin bir kısmının doğru belirlenmediğine dair bulgular şu şekildedir

Tablo 4.6. MEB Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler

Metinler	Kitapta Belirtilen Tür	İnceleme Sonucunda Belirlenen Tür
Bu da Benim Öyküm	Hikâye	Anı- Söyleşi
Aziz Sancar	Otobiyografi	Çizgi Roman
İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi?	Makale	Söyleşi
Teknoloji Bağımlılığı	Makale	Broşür
Su Kirliliği	Makale	Köşe Yazısı-Broşür
Tarhananın Öyküsü	Makale	Bilgilendirici Metin
Bisiklet Zamanı	Makale	Bilgilendirici Metin
Yemek,İçmek ve Sindirmek	Makale	Hikâye-Anı

Okuma Kültürü temasında bulunan “Bu da Benim Öyküm” adlı metnin türü hikâye olarak verilmiştir.Ancak yazar geçmişteki bir anısından bahsetmektedir. “Günün birinde ablalarımın biri elime bir kitap tutuşturdu” diyerek anısını anlatmıştır.Bu yönü ile anı türüne örnek olan metnin son bölümünde ise kitabın çeşitli benzetmeler üzerinden önemine değinmiştir. “Kitaplar da pınarlar gibidir,yaşamın gümbürtüsü içinde bize sessizliği sağlarlar”diyerek metni bir sohbet havasına büründürmüştür.Bu yönü ile metnin türü doğru belirlenememiştir.

Bilim ve Teknoloji temasında bulunan “Aziz Sancar” metninin türü otobiyografi olarak belirlenmiştir.Otobiyografi yazarın kendi ağzından kendi hayatını anlattığı bir türdür.Metin her ne kadar Aziz Sancar ağzından yazılmış olsa da metnin altında metnin yazarı Suat Turgut olarak verilmiştir.Yani Aziz Sancar’ı kendi ağzından anlatan başka bir yazardır.Metin çok fazla çizgi görseller ile desteklenmiştir ve hikâyeleştirilerek anlatılmıştır. Bu yönü ile bakıldığında otobiyografiden daha çok bir çizgi hikâye ya da çizgi romanı andırdığı ifade edilebilir.

Bilim ve Teknoloji temasından bulunan “İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi” metninin türü makale olarak belirlenmiştir.Metinde zamanın ölçümünün insanlar açısından nasıl olduğu anlatılmıştır.Ancak metin sohbet havası içinde yazılmıştır.Örneğin “Bir an için çevrenizde hiç saatin olmadığını düşünün.Yatma zamanını, okula gidiş zamanını bilemediniz değil mi?”gibi sohbet havası içinde bir giriş yapılarak metin devam etmiştir.Bu yönü ile metin bilgi verici bir metin olan makaleden çok söyleşi metnini andırdığı görülmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasından “Teknoloji Bağımlılığı” adlı metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Makale bilimsel bir yazıdır ancak bu metin daha çok çocukları bilinçlendirmek üzerine broşür metni gibi hazırlanmıştır. Bağımlılık belirtileri nelerdir ve teknoloji bağımlılığında nasıl korunulur ifadeleri maddeler hâlinde sıralanmıştır. Bu yönü ile metin makaleden daha çok broşür türüne örnek gösterilebilir.

Doğa ve Evren temasından “Su Kirliliği” metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Metinde güncel bir sorun olan su kirliliğinden bahsedilmiştir. Bu yönü ile köşe yazısına benzeyen metinde daha sonra içme suları nasıl temizlenir, suların kirlenme nedenleri nelerdir gibi unsuları maddeler hâlinde sıralamıştır. Böyle bakıldığında ise metin makale türünden çok broşür türüne örnek olarak gösterilecek bir metindir. Birden çok metin türüne örnek teşkil edecek şekilde yazıldığı için de çocuklarda kafa karışıklığına neden olacaktır.

Milli Kültürümüz temasından “Tarhananın Öyküsü” metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Metinde tarhana çorbasının nasıl yapıldığının öyküsü anlatılmaktadır. Metinde resimler ile bir tarhana çorbası yapılırken hangi malzemelerin kullanıldığı nasıl yapıldığına kadar verilmiştir. Bilgilendirici bir metin türüdür ancak çocukların bir çorbanın yapılışını anlatan bir metni makale türü ile bağdaştırmaları sorun olabilir. Bu yönü ile türünün özelliğini tam olarak yansıttığı söylenemez.

Sağlık ve Spor temasında “Bisiklet Zamanı” metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Metinde bisiklet sürerken dikkat edilmesi gerekenler konuşma havası içinde yazılmıştır. Örneğin “Bisiklet belki de birçoğumuzun kullandığı ilk araç. Gelin, bisiklet dünyasına biraz daha yakından bakalım” gibi konuşma havası içinde bir metin akışı vardır. Bu yönü ile sohbet türünü andırmaktadır. Metinde bisiklet çeşitlerinden bahsedilmiş ve metnin sonunda bisikletin parçaları hakkında bilgi vermiştir. Bu yönü ile de bilgilendirici bir metin olmuştur. Metin türünün özelliğini yansıtmaması bakımından çok da doğru bir metin örneği değildir.

Sağlık ve Spor temasında “Yemek, İçmek ve Sindirmek” metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Metinde yediklerimizin sindirimi anlatılmıştır. Ancak bu anlatım bir hikâyeye havası içinde anlatılmıştır. Örneğin “Babam yoldan geçiyormuş. O sırada hapşırır. Hapşırıncaya ağızındaki takma dişler yolun ortasına fırlamış...” gibi hikâyeye tarzından bir bölüm de vardır. Metnin girişi ise bir anıyı andırmaktadır. “Yıllar önce, birlikte güzel günler geçirdiğimiz bir arkadaşım yanıma geldi.” diyerek geçmişte bir anıdan bahseder gibi metne başlamıştır. Metnin bir bölümünde yemek ve sindirmek ile alakalı bilimsel bir

açıklama yapılmıştır.Bu yönü ile metnin türü makale olarak belirlenmiştir.Ancak üç farklı türden kesitler sunan bu metin türünün özelliğini tam yansıtacak şekilde verilmemiştir.Çocukların kafalarında soru işareti bırakacak bir metin olmuştur.

6. sınıf MEB yayınlarına bakıldığında makale türü ile ilgili verilen metinlerin türünün özelliğini yansıtmakta çok ciddi sorun teşkil ettiği görülmektedir. Bu kadar çok makale türü metnine yer verilip metinlerin türün özelliğini yansıtmakta çok yetersiz kalması çok dikkat çekici bir bulguyu oluşturmaktadır.

Eksen 6. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.7. EksenYayınları6. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler

Metinler	Kitapta Belirtilen Tür	İnceleme Sonucunda Belirlenen Tür
Kaynatılmış Tohum	Masal	Hikâye
Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp	Hikâye	Anı
Atatürk Orman Çiftliği	Hikâye	Anı
Teknolojik Bayram Kutlamaları	Söyleşi	Anı

Erdemler temasında “Kaynatılmış Tohum” metninin türü masal olarak verilmiştir.Masallarda olağanüstü kişiler,yerler,zamanlar ve olaylar yer alır.Ancak burda sıradan bir ders verici olay anlatılmıştır.Metnin girişi masal gibi olsa da gelişen olaylar,yer,kişiler bir hikâye tarzındadır.Metnin türü hikâye olarak verilmesi daha uygun olacaktır.

Millî Kültürümüz temasında “Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp” metninin türü hikâye olarak verilmiştir.Ancak metinde 1970’li yıllarda Almanya’da bir firmanın Kristof Krosır adında bir çalışanı eşi ile birlikte Türkiye’ye görev yapmak için geldiklerinde arabalarının arıza yapması sonucu tesadüfen bir Türk aileye konuk olmaları ve onların misafirperverliklerinden etkilenmelerini konu alan bir anı anlatılmaktadır.Dolayısı ile metnin türü hikâye değil anı olarak verilmesi gerekmektedir.

Millî Mücadele ve Atatürk temasından “Atatürk Orman Çiftliği” metninin türü hikâye olarak belirlenmiştir.Ancak metinde Atatürk’ün Atatürk Orman Çiftliği’ni nasıl kurmaya çalıştığı ile alakalı bir anısı anlatılmaktadır.Metnin türü hikâye değil bir anıdır.Bu anlamda bu metnin türünün anı olarak belirlenmiş olması gerekmektedir.

İletişim temasında “Teknolojik Bayram Kutlamaları” metninin türü söyleşi olarak verilmiştir.Söyleşi metinleri yazarın herhangi bir konuyu kendi düşünceleri etrafında karşısındaki ile konuşuyormuş gibi yazdığı metinlerdir.Ancak bu metinde yazar bir bayram sabahında yaşadığı bir anısını anlatır gibi anlatmıştır.Örneğin metne “Bayram sabahı annemin evine gitmek üzere kapıdan çıkarken posta kutusuna baktım;boştu.O anda buruk bir duyguya kapıldım” şeklinde anısından bahsedecek şekilde başlamıştır. Metin boyunca da bayram sabahı yaşananlardan bahsetmiştir.Dolayısı ile metnin türü bir söyleşi değil anı metnidir.

6. sınıf Eksen yayınlarında hikâye ve anı metin türlerinin belirlenmesinde ciddi sorunlar olduğu görülmektedir.Metin türü çok net anı türüne ait iken hikâye şeklinde belirlenmiştir.Dolayısı ile çocukların o türün özelliklerini kavramaları açısından ciddi kafa karışıklığı yaşayacakları görülmektedir.Bu yönü ile bulgular önem arz etmektedir.

MEB 7. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.8.MEBYayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler

Metinler	Kitapta Belirtilen Tür	İnceleme Sonucunda Belirlenen Tür
Arıların İlhamı	Fabl	Hikâye
Ordular! İlk Hedefiniz	Anı	Hikâye
İnsanlarla Geçinme Sanatı	Söyleşi	Deneme
2100'deki Yaşamdan Bir Gün	Bilim Kurgu	Günlük-Hikâye-Roman
Okumak Deyince	Söyleşi	Deneme
Okumak Ayrıcalıktır,Herkes Okuyamaz	Deneme	Söyleşi
Lavanta Kokulu Köy	Gezi Yazısı	Makale
Moena Türk Köyü	Makale	Efsane- Gezi Yazısı

Erdemler temasından “Arıların İlhamı” metninin türü fabl olarak verilmiştir.Metin dünyaca ünlü fabl yazarı Beydeba'nın eserinden alınmıştır.Fabl hayvanların konuşturularak sonunda bir ders vermeyi amaçlayan bir edebî türdür.Ancak bu metinde herhangi bir hayvan konuşması söz konusu değildir. Metinde bir Çin hükümdarı ile vezirinin ava çıkmak istemesi ve ava çıktıklarında arıların çalışmalarını izleyerek onlardan ilham alması üzerine çıkarttıkları bir ders anlatılmaktadır.Ders çıkarılması yönü ile fabl gibi dursa da metinde herhangi bir

hayvan konuşması söz konusu değildir. Metnin türü bir hikâye ya da masal olarak verilebilir.Bu yönü ile fabl türünün özelliklerini yansıtmadığı söylenebilir.

Milli Mücadele ve Atatürk temasında “Ordular! İlk Hedefiniz” metnin türü anı olarak verilmiştir.MetinAtatürk’ün savaş hazırlığını nasıl yaptığını hikâyeleştirerek anlatmaktadır. Metindahaçokhikâyedyaloglarındanoluşmuştur.Örneğin:

“Sonra, o an onun için en önemli olay sanki futbolmuş gibi bağırıyor:

-Eyvah,faul,faul!..

Ardından dudaklarını kısarak yine yaverine fısıldıyor:

-Hiç kimse bilmeyecek!..” şeklinde diyaloglar geçmektedir.Bu yönü ile metin bir anıdan ziyade hikâyeyi andırmaktadır.

Kişisel Gelişim temasında “İnsanlarla Geçinme Sanatı” adlı metnin türü söyleşi olarak belirlenmiştir.Metindeki bazı bölümlerde yazar kendine göre değişmesi gerekenlerden bahsetmektedir.Deneme türü ile sohbet türü birbirine çok yakın ve karışabilen bir türdür.Deneme de yazar daha çok kendi ile konuşarak kendince çıkarımlarda bulunurken sohbette karşıdaki kişi ile sohbet ediyormuş havasında yazılarını yazmaktadır.Bu metinde de karşıdaki ile sohbetten çok kendince çıkarımlar ağır basmaktadır.Örneğin “Aslında insanlarla geçinebilmek,kendimiz ile iyi geçindiğimiz ve kendimizle barışık olduğumuzun bir göstergesidir” cümlesinde kendine göre yaptığı bir tesbitten bahsetmektedir.Bu yönü ile metnin denemeye daha yakın bir tür olduğunu söyleyebiliriz.

Bilim ve Teknoloji temasında “2100’deki Yaşamdan Bir Gün” metnin türü Bilim Kurgu metni olarak verilmiştir.Metinde geleceğe dair olacaklardan hareketle insanın bir günününasıl geçireceği hayali olarak anlatılmıştır.Fakat türü her ne kadar bilim kurgu olarak verilse de anlatılanlarınhikâye edilerek anlatılması metnin türünü bilim kurgu romanı ya da hikâyesi olarak düşünmeye yönlendirebilir.Diğer bir yandan da metnin başına “1 Ocak 2100 , 06.15” diye tarih ve saat düşülmüştür.Bu yönü ile her ne kadar hayali de olsa çocukta metnin türünün günlük olarak algılanmasını sağlayabilir.Metin net bir şekilde tam bir türü karşılayamadığı için türünü iyi yansıtmayan bir metindir.

Okuma Kültürü temasında “Okumak Deyince”metnin türü söyleşi olarak verilmiştir.Fakat metinde yazarın ben dili ile kendisiyle konuştuğu cümlelerin olması birbirine yakın bu iki türün karıştırılmasına sebep olmaktadır.Örneğin “Gerçek hayatta bir çok kişi ile konuşsak bile tam manası ile konuşmuş olmuyoruz”cümlesi yazarın kendine göre bir çıkarımda bulunduğu bir cümledir.Bu yönü ile bakıldığında metnin türünün

deneme ile karıştırılması olası hâle gelir ki bu da metnin türünün net şekilde verilmediğini göstermektedir.

Okuma Kültürü temasında “Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz” metninin türü deneme olarak verilmiştir. Deneme türü ile söyleşi türü arasındaki en önemli farklardan birisi söyleşi türünde soruların çok fazla yer almasıdır. Bu metinde ise yazar soru cümleleri kullanmıştır. Örneğin: “Akdemisyeninden yazarına, eğitimcilerden kütüphanecilere, bir dünya adam araştırıp duruyor, Neden bu millet okumuyor, niye okumuyoruz?” gibi ifadeler metnin sohbet havasına daha yakın olduğunu göstermektedir. Ayrıca metin bir sohbet havası içinde yazılması yine metnin türünün söyleşiye daha yakın olduğunu göstermektedir.

Doğa ve Evren temasında “Lavanta Kokulu Köy” metninin türü gezi yazısı olarak verilmiştir. Metinde gezip görülen bir yerin anlatılmasından ziyade Lavanta bitkisinin yer aldığı Kuyucak köyünün Isparta’da yer aldığı, lavantanın ilk defa 1975 yılında köye getirildiği bitkinin yetişme süresi ve şekli ile çok fazla bilgi dizisi yer almaktadır. Bu yönü ile metnin türü daha çok makale türüne yakın görülmektedir.

Zaman ve Mekan temasında “Moena Türk Köyü” metninin türü makale olarak verilmiştir. Metinde “Moena Türk Köyü” ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Ancak metinde El Turco adlı asıl adı Hasan olan birinin nasıl tek başına bir Türk köyünü yaşattığından bahsedilmektedir. Bu yönü ile bir Türk köyünün kalıcılığının sağlanmasına dair efsane türünde bir metin izlenimi vermektedir. Metnin son kısmında ise metnin baş kısmında anlatılan efsanevi olayın nasıl yaşatılmaya devam ettiğinden bahsedilmektedir. Bu yönü ile burda gezi yapan birinin burası hakkında bilgi vermesi gibi bir durum söz konusudur. Gezi yazısı metnini de andırmaktadır. Sonuç olarak tür belirleme açısından kafa karışıklığına sebep olan ve türünün özelliğini iyi yansıtmayan bir metin olarak kitapta yer almış bir metindir.

7. sınıf MEB yayınlarında genel anlamda söyleşi ile deneme türlerinin birbiri ile karıştırıldığı dikkat çekmektedir. Birbirine yakın olan bu iki tür ayrımını net bir şekilde yapacak metinlerin kitaplarda yer almaması çocukların bu iki tür ayrımına gidememelerine sebep olacaktır. Bir başka sorun da bazı metinlerin kendi türünü tam yansıtmadığı gibi tam anlamı ile başka türe ait olacak şekilde de verilmemesidir. Birden fazla türün özelliğini parça parça yansıtacak şekilde metinlere yer verilmesi türlerin öğretimi açısından son derece karmaşık bir sonuç ortaya çıkaracaktır ki bu bulgular çocukların daha net metinler ile karşılaşmaları açısından son derece önemlidir.

Dersdestek 7. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.9. DersdestekYayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Türünün Özelliğini Yansıtmadığını Düşünülen Metinler

Metinler	Kitapta Belirtilen Tür	İnceleme Sonucunda Belirlenen Tür
Yer Çekimsiz Yaşam	Söyleşi	Makale
Ülkem'in Renkli Haritası	Hikâye	Gezi Yazısı
Sorumluluklarımız	Deneme	Söyleşi
Yeterli ve Dengeli Beslenme	Broşür	Makale
Geleneksel El Sanatları Çarşısı	Gezi Yazısı	Makale
Buluşa Doğru	Söyleşi	Makale
Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir	Söyleşi	Makale

Doğa ve Evren temasında yer alan "Yer Çekimsiz Yaşam" adlı metnin türü söyleşi olarak belirlenmiştir. Metinde yer çekimsiz bir ortamda neler yapılması nasıl yaşanması ile alakalı nesnel bilgilere yer verilmiştir. Örneğin "Kullandığınız aletleri yerlerine takamazsanız koyduğunuz yerde bulamayabilirsiniz. Ne kadar kütleli olursa olsun küçük bir hava akımıyla bile uçar" gibi bilimsel bilgiler verilmiştir. Metin bu yönü ile bir makale türüne örnek bir metindir.

Milli Kültürümüz temasında "Ülkemin Renkli Haritası" metninin türü hikâye olarak verilmiştir. Metinde bir çocuğun çizdiği Türkiye haritasından bahsedilmektedir. Ancak çizim yaparken oralara yaptığı gezilerden parça parça bahsedilmektedir. Bu yönü ile her parça bir gezi yazısını andırmaktadır. Metin türünün özelliğini tam yansıtmamaktadır.

Vatandaşlık temasında "Sorumluluklarımız" metninin türü deneme olarak belirlenmiştir. Deneme türünde yazar daha çok kendisi ile konuşuyormuş gibi kendine göre yazmaktadır. Oysa bu metin bir sohbet havası içinde karşıdakine soru sorar gibi yazılmıştır. Örneğin "Bana ait olmayan bir şeyi izinsiz alamam, çöpleri sokağa atamam, bunlar önemli kurallardır. Size göre bunların hepsinde ortak olan nedir?" gibi konuşma havası içinde soru sorarak yazılmış bir metin söz konusudur. Dolayısı ile metin deneme türünden ziyade bir sohbet metni niteliğindedir. Türünün özelliğini yansıtmayan bir metindir.

Sağlık ve Spor temasında "Yeterli ve Dengeli Beslenme" metninin türü broşür olarak belirlenmiştir. Ancak metnin tamamında yeterli ve dengeli beslenme ile alakalı bilgiler verilmektedir. "Yeterli ve dengeli beslenme nedir? Bunun için öneriler nelerdir? Yeterli ve dengeli beslenmede sebze meyve grubu, ekmek ve tahıl grubu, süt gurubu, et-yumurta-kuru baklagil grubu ve bunlar ne miktarda tüketilmelidir" gibi bilimsel ve nesnel veriler

verilmiştir. Dolayısı ile metin makale türünün özelliklerini yansıtmayacak şekilde yazılmıştır. Bu yönü ile türünün özelliklerini iyi yansıtmayan bir metindir.

Sanat temasında “Geleneksel El Sanatları Çarşısı” metninin türü gezi yazısı olarak verilmiştir. Metinde Bursa’da Geleneksel El Sanatları Çarşısı’ndaki atolyeler ve içinde yapılan sanatlar ile ilgili çok sayıda nesnel bilgiler yer almaktadır. Ayrıca metinde anlatılanları destekler nitelikte alıntı cümlelere de yer verilmiştir. Bu yönü ile metin bir gezi yazısı metninden daha çok makale türünde bir metne örnek olacak şekilde yazılmıştır.

Bilim ve Teknoloji temasında “Buluşa Doğru” metninin türü söyleşi olarak verilmiştir. Metinde buluş ve keşifin farkından bahsedilmiştir. Özellikle metnin büyük bir bölümünde kurşun kalem üzerinde durulmuştur. Kurşun kalemin yapılışı, kullanılışı, kurşun kalem çeşitleri ile ilgili nesnel bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu yönü ile metin bir sohbet metninden çok makale türünde yazılmış bir metin olabilir. Türünü iyi yansıtmayan bir metindir.

Bilim ve Teknoloji temasında “Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir” metninin türü söyleşi olarak verilmiştir. Metinde medyanın çeşitli amaçlarından bahsedilmiştir. Bunlar anlatılırken de çeşitli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu açıdan metin makale türünde metin ile karıştırılabilir. Metin türünün özelliğini yansıtmakta yetersiz kalmaktadır.

7. sınıf Dersdestek yayınlarına bakıldığında genel anlamda makale olarak verilmesi gereken metinlerin söyleşi, gezi yazısı, broşür türleri olarak verildiği görülmektedir. Birbirinden çok net ayrılması gereken bu türlerin bu denli kafa karıştıracak derecede ayrımı yapılmayan metinler üzerinde verilmesi çocukların türleri kavraması açısından son derece sorun oluşturacağı görülmektedir.

6 ve 7. sınıflara ait 4 farklı yayınevindeki 96 metin türü incelenmiştir. Bu metinlerin incelenmesi sonucundan 27 tane metin türünün bazılarının türünün yanlış belirlendiği bazılarının ise net bir tür ayrımı için yetersiz olduğu görülmüştür. Özellikle deneme-sohbet türlerinin çok karıştırıldığı görülmüştür. Ayrıca anı ve makale türlerinin belirlenmesi açısından diğer türler ile sorunlar yaşandığı dikkat çekmiştir. Bir başka dikkat çeken durum da bir tür bir yayınevinde başka tür olacak şekilde verilmişken diğer yayınevinde ise tam tersi durum ortaya çıkmıştır. Örneğin bir yayınevinde makale olarak verilen metin söyleşi özelliği gösterirken başka bir yayınevinde söyleşi olarak verilen metin makale özelliği göstermektedir. Türü doğru belirlenemeyen metinler öğrencilerin yazma eğitimi sürecinde

metin türlerini doğru bir şekilde öğrenemeyeceğini ve uygulamayacağını da akla getirmektedir(Üründü, 2011:90).

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu alt probleminde 6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında yer alan metinlerin hangi türe ait olduğunun 5 farklı öğretmen tarafından değerlendirilmesi yapılmıştır. Öğretmenlerin metinlerin türüne ait verdikleri cevaplar şu şekildedir.

Tablo 4.10.MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinlerin Ait Olduğu Türe İlişkin Türkçe Öğretmenlerinin Cevaplarını İçeren Tablo

Sınıflara Göre Metinler	Türler	A Öğrt.	B Öğrt.	C Öğrt.	D Öğrt.	E Öğrt.
6. Sınıf MEB						
1.Bu da Benim Öyküm	Hikâye	Anı	Hikâye	Söyleşi	Hikâye	Söyleşi
2.Aziz Sancar	Otobiyografi	Çizgi Roman	Otobiyografi	Çizgi Roman	Otobiyografi	Otobiyografi
3.İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerlerdi?	Makale	Deneme	Makale	Söyleşi	Makale	Deneme
4.Su Kirliliği	Makale	Köşe Yazısı	Makale	Köşe Yazısı	Makale	Makale
5.Yemek, İçmek ve Sindirmek	Makale	Hikâye	Makale	Anı	Anı	Hikâye
6.Dostluğa Dair	Söyleşi	Deneme	Deneme	Söyleşi	Söyleşi	Deneme
6. Sınıf Eksen						
1.Kaynatılmış Tohum	Masal	Hikâye	Hikâye	Hikâye	Hikâye	Hikâye
2.Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp	Hikâye	Anı	Hikâye	Anı	Hikâye	Anı
3.Teknolojik Bayram Kutlamaları	Söyleşi	Anı	Anı	Hikâye	Anı	Anı

6. sınıf MEB yayınlarında araştırmaya katılan 5 farklı öğretmen toplam 6 metin için farklı tür belirlemişlerdir. “Bu da Benim Öyküm” adlı metnin asıl türü hikâye olarak belirlenmişken araştırmaya katılan 2 öğretmen hikâye, 2 öğretmen söyleşi ve 1 öğretmen de anı cevabını vermiştir. Metin türü üzerinde 3 farklı görüş oluşmuştur. “Aziz Sancar” metni otobiyografi olarak işlenmiş bir metindir. Ancak 3 öğretmen bu türde hemfikir olurken 2 öğretmen metnin türünün çizgi roman olduğu görüşüne varmışlardır. “İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerlerdi?” metninin türü makale olarak verilmişken 2 öğretmen makale, 2 öğretmen deneme ve 1 öğretmen de söyleşi olarak türünü belirlemiştir. “Su Kirliliği” metninin türü makale olarak verilmişken 3 öğretmen makale, 2 öğretmen ise metnin türünü

köşe yazısı olarak belirlemiştir. “Yemek, İçmek ve Sindirmek” metninin türü makale olarak verilmişken 1 öğretmen makale, 2 öğretmen anı, 2 öğretmen de hikâye türü olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Dostluğa Dair” metninin türü söyleşi olarak belirlenmişken 2 öğretmen söyleşi, 3 öğretmen ise deneme olarak metnin türünü belirlemişlerdir. 6. sınıf MEB yayınlarında özellikle türü makale olarak belirlenen metinlere öğretmenlerin deneme, söyleşi, köşe yazısı, anı, hikâye gibi birbirine oldukça uzak türleri belirlenmiş olması oldukça dikkat çekicidir.

6. sınıf MEB yayınlarındaki 6 farklı metin için belirlenen türler dışında 9 farklı tür cevabı daha ortaya çıkmıştır.

6. sınıf Eksen yayınlarında araştırmaya katılan 5 farklı öğretmen toplam 3 metin için farklı tür belirlemişlerdir. “Kaynatılmış Tohum” metninin türü masal olarak verilmişken araştırmaya katılan 5 öğretmenin hepsi metnin türünü hikâye olarak belirlemişlerdir. “Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp” metninin türü hikâye olarak belirlenmişken 2 öğretmen hikâye, 3 öğretmen anı olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Teknolojik Bayram Kutlamaları” metninin türü söyleşi olarak belirlenmişken 4 öğretmen anı, 1 öğretmen de metnin türüne hikâye demiştir. 6. sınıf Eksen yayınlarında “Kaynatılmış Tohum” metninin türü masal iken bütün öğretmenlerin hikâye türünde birleşmesi, “Teknolojik Bayram Kutlamaları” metninin türü söyleşi iken hiçbir öğretmenin bu türü belirlememiş olması dikkat çekicidir.

6.sınıf Eksen yayınlarındaki 3 farklı metin için belirlenen türler dışında 4 farklı tür cevabı daha ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.11.MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinlerin Ait Olduğu Türe İlişkin Türkçe Öğretmenlerinin Cevaplarını İçeren Tablo

Sınıflara Göre Metinler	Türler	A Öğrt.	B Öğrt.	C Öğrt.	D Öğrt.	E Öğrt.
7. Sınıf MEB						
1.Arıların İlhamı	Fabl	Hikâye	Hikâye	Hikâye	Fabl	Fabl
2.Ordular İlk Hedefiniz	Anı	Hikâye	Anı	Hikâye	Anı	Hikâye
3.İnsanlarla Geçinme Sanatı	Söyleşi	Deneme	Söyleşi	Deneme	Söyleşi	Deneme
4.2100'deki Yaşamdan Bir Gün	Bilim Kurgu	Roman	Roman	Roman	Hikâye	Hikâye
5.Okumak Deyince	Söyleşi	Deneme	Söyleşi	Deneme	Deneme	Söyleşi
6.Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz	Deneme	Söyleşi	Deneme	Söyleşi	Söyleşi	Deneme
7.Lavanta Kokulu Köy	Gezi Yazısı	Makale	Gezi Yazısı	Makale	Gezi Yazısı	Söyleşi
8.Moena Türk Köyü	Makale	Makale	Makale	Gezi Yazısı	Makale	Gezi Yazısı

7. Sınıf Dersdestek						
1.Yer Çekimsiz Yaşam	Söyleşi	Deneme	Deneme	Deneme	Söyleşi	Söyleşi
2.Ülkem'in Renkli Haritası	Hikâye	Gezi Yazısı	Hikâye	Gezi Yazısı	Hikâye	Gezi Yazısı
3.Sorumluluklarımız	Deneme	Söyleşi	Söyleşi	Söyleşi	Söyleşi	Deneme
4.Yeterli ve Dengeli Beslenme	Broşür	Makale	Broşür	Makale	Broşür	Broşür
5.Geleneksel El Sanatları Çarşısı	Gezi Yazısı	Makale	Gezi Yazısı	Makale	Gezi Yazısı	Makale
6.Buluşa Doğru	Söyleşi	Makale	Söyleşi	Makale	Makale	Söyleşi
7.Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbarettir	Söyleşi	Broşür	Söyleşi	Broşür	Deneme	Deneme

7. sınıf MEB yayınlarında araştırmaya katılan 5 farklı öğretmen toplam 8 metin için farklı tür belirlemiştir. “Arıların İlhamı” metninin türü fabl olarak verilmişken 3 öğretmen hikâye, 2 öğretmen fabl olarak belirlemiştir. “Ordular İlk Hedefiniz” metninin türü anı olarak verilmişken 2 öğretmen anı, 3 öğretmen hikâye olarak metnin türünü belirlemiştir. “İnsanlarla Geçinme Sanatı” metninin türü söyleşi olarak verilmişken 2 öğretmen söyleşi, 3 öğretmen deneme olarak metnin türünü belirlemiştir. “2100’deki Yaşamdan Bir Gün” metninin türü bilim kurgu olarak belirlenmişken 3 öğretmen roman, 2 öğretmen hikâye olarak metnin türünü belirlemiştir. “Okumak Deyince” metninin türü söyleşi olarak verilmişken 2 öğretmen söyleşi, 3 öğretmen deneme olarak metnin türünü belirlemiştir. “Okumak Ayrıcalıktır, Herkes Okuyamaz” metninin türü deneme olarak verilmişken 2 öğretmen deneme, 3 öğretmen söyleşi olarak metnin türünü belirlemiştir. “Lavanta Kokulu Köy” metninin türü gezi yazısı olarak verilmişken 2 öğretmen gezi yazısı, 2 öğretmen makale, 1 öğretmen de söyleşi olarak metnin türünü belirlemiştir. “Moena Türk Köyü” metninin türü makale olarak verilmişken 3 öğretmen makale, 2 öğretmen de gezi yazısı olarak metnin türünü belirlemiştir. 7. sınıf MEB yayınlarında “Lavanta Kokulu Köy” gezi yazısı olarak verilmişken bundan çok uzak bir tür olan makale türü öğretmenler tarafından belirlenmiştir. Tam tersi olarak da “Moena Türk Köyü” metninin türü makale olarak verilmişken öğretmenler gezi yazısı olarak metnin türünü belirlemiştir. Bu da hem iki farklı metnin tam tersi şekilde tür belirlenmesi açısından hem de iki uzak türün bu şekilde karıştırılmış olması açısından önemlidir.

7.sınıf MEB yayınlarındaki 8 farklı metin için belirlenen türler dışında 9 farklı tür cevabı daha ortaya çıkmıştır.

7. sınıf Dersdestek yayınlarında araştırmaya katılan 5 farklı öğretmen toplam 7 metin için farklı tür belirlemiştir. “Yer Çekimsiz Yaşam” metninin türü söyleşi olarak

belirlenmişken 2 öğretmen söyleşi, 3 öğretmen deneme olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Ülkem’in Renkli Haritası” metninin türü hikâye olarak belirlenmişken 2 öğretmen hikâye, 3 öğretmen gezi yazısı olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Sorumluluklarımız” metninin türü deneme olarak belirlenmişken 1 öğretmen deneme, 4 öğretmen söyleşi olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Yeterli ve Dengeli Beslenme” metninin türü broşür olarak belirlenmişken 3 öğretmen broşür, 2 öğretmen makale olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Geleneksel El Sanatları Çarşısı” metninin türü gezi yazısı olarak belirlenmişken 2 öğretmen gezi yazısı, 3 öğretmen makale olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Buluşa Doğru” metninin türü söyleşi olarak belirlenmişken 2 öğretmen söyleşi, 3 öğretmen makale olarak metnin türünü belirlemişlerdir. “Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir” metninin türü söyleşi olarak belirlenmişken 1 öğretmen söyleşi, 2 öğretmen broşür, 2 öğretmen de deneme olarak metnin türünü belirlemişlerdir. 7. sınıf Dersdestek yayınlarında “Geleneksel El Sanatları Çarşısı” gezi yazısı olarak verilmişken öğretmenler tarafından türü makale olarak belirlenmiştir. Yine “Buluşa Doğru” metni söyleşi olarak verilmişken öğretmenler tarafından metnin türü makale olarak belirlenmiştir. Birbirlerinden bu kadar uzak türlerin arasında öğretmenlerin bu şekilde görüş belirtmiş olması oldukça dikkat çekicidir.

7. sınıf Dersdestek yayınlarındaki 7 farklı metin için belirlenen türler dışında 8 farklı tür cevabı daha ortaya çıkmıştır.

İncelenen 4 yayınevine bakıldığında 24 tane metin için 5 farklı öğretmen toplam 30 farklı türde cevap vermişlerdir. İncelenen toplam metin sayısı 96’ dır. Toplam 96 metinden 24 tane metin için farklı tür cevabının ortaya çıkması ortalama %25 oranında farklı cevabın verildiğini göstermiştir.

96 tane metinden 24 tanesinde farklı cevabın ortaya konması tür belirleme konusunda ciddi sorunların olduğuna işaret etmektedir. Amaç tür öğretmek olduğunda türünü tam veremeyecek metinlerin kullanılması tür öğretmek bir yana çocuklarda kafa karışıklığına da yol açmaktadır. Üründü (2011: 96) ders kitaplarının metin türlerini doğru belirleme konusunda bir takım sorunlar taşıdığını, özellikle deneme-söyleşi-makale türlerinin yer yer birbirine karıştırıldığını, metin türlerinin doğru belirlenmemiş olmasının yazma eğitimi sürecinde olumsuz sonuçlar doğurabileceğini ifade etmiştir. Elde edilen bulgularda da birçok metin türlerinin çok net türünü ifade edecek şekilde verilmediği sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

4.6.Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu alt probleminde 6. Sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarında yer alan metin türlerinin 2018 Türkçe Dersi Eğitim Programı'nda belirlenen türlere göre dağılımı incelenmiştir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre 6 sınıf ders kitaplarında 25 tane farklı türe yer verilebileceği belirlenmiştir. Bunlardan 14 tanesi bilgilendirici metin türü, 10 tanesi hikâye edici metin türü, 1 tanesi de şiir türüdür. Dağılım şu şekildedir.

Tablo 4.12. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Türlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Türlerle Göre Dağılımı

6.Sınıf Ders Kitaplarında Yer Alması Gereken Türler	6.Sınıf MEB	6.Sınıf Eksen
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER		
Anı	2	-
Blog	-	-
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)	1	-
e-posta	-	-
Haber Metni, Reklam	-	-
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)	-	-
Gezi Yazısı	1	1
Makale	7	4
Söyleşi	1	2
Fıkra	-	-
Deneme	-	-
Mektup	-	1
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)	-	-
Sosyal Medya Mesajları	-	-
HİKAYE EDİCİ METİNLER		
Çizgi Roman	-	1
Fabl	-	2
Hikâye	5	4
Karikatür	-	-
Masal	-	1
Efsane	-	-
Destan	-	-
Mizahi Fıkra	-	1
Roman	-	-
Tiyatro	1	2
ŞİİR		
Şiir	4	5
TOPLAM	22	24

6.sınıf MEB yayınlarına bakıldığında bilgilendirici metin türlerinden anı,gezi yazısı,broşür,makale,söyleşi olmak üzere 5 farklı türe yer verilmiştir.Hikâye edici metin

türlerinden hikâye ve tiyatro olmak üzere 2 farklı türe yer verilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 6. sınıflar için verilmesi gereken türler arasında yer almayan bildiri metni ve otobiyografi olmak üzere 2 metin türüne daha yer verilmiştir. Bir de şiir türüne yer verilmiştir. Toplamda 10 tane farklı türe yer verilirken geriye kalan 17 türe hiç değinilmemiştir. Bilgilendirici metin türlerinden makale üzerine çok yoğunlaşılırken diğer bilgi verici metinlere çok az yer verilmesi dikkat çekmektedir. 6. sınıf çocuklarının sentez yapabilme, hipotez geliştirme ihtimalleri, değerlendirmede zıt durumları algılayabilme gibi yönlerinde gelişimler görülür (Akyıldız, 1994:32). Bu yönü ile bakıldığında makale türünün çok kullanılarak kavratılmaya çalışılması olumlu olabilmektedir. Yine hikâye edici metinlerden özellikle hikâye türü üzerine birden çok örneğe yer verilmiş diğerlerine nerdeyse hiç yer verilmemiştir. Burada önemli olanın çok sayıda tür değil bir türün özelliğini en iyi şekilde vermek olduğu düşünülürse hikâye ve makale türlerinde yoğunlaşmış olması mantıklı bir dağılım göstermektedir. Nitekim Solak ve Yaylı (2009:451) asıl önemli olanın kitaplara çok tür koymak değil bir türün en iyi şekilde öğretilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. MEB yayınlarında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hiç yer alamayan 'Bildiri Metni' türüne de bir örnek metin verilmiştir. Bunun yanında 6. sınıflarda yer almayan otobiyografi türüne de 6. sınıf MEB yayınlarında bir örnek metin yer almaktadır. Bu da MEB yayınlarının Türkçe Dersi Öğretim Programı ile uyumsuz yönünü teşkil etmektedir.

6. sınıf Eksen yayınlarında bilgilendirici metin türlerinden gezi yazısı, makale, söyleşi, mektup olmak üzere 4 farklı türe örnek verilmiştir. Hikâye edici metin türlerinden çizgi roman, fabl, hikâye, masal, mizahi fıkra, tiyatro olmak üzere 6 farklı türe yer verilmiştir. Bir de şiir türünde örnek metinlere yer verilmiştir. Toplamda 11 tane farklı türe yer verilmiştir. Geriye kalan 14 türe ise yer verilmemiştir. Eksen yayınlarında yer alan türlerin hepsi Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan türlerdir. Eksen yayınlarında hem bilgilendirici metinlerdeki hem de hikâye edici metinlerdeki dağılımın daha fazla olduğu görülmektedir. Çocukların daha fazla tür tanımalarına olanak sağlayacağı şekilde tür çeşitlerine yer verilmiştir. Özellikle hikâye edici metin türlerinden hikâye, fabl, çizgi roman, masal, mizahi fıkra gibi birbiri paralelinde olan türlerin işlenmiş olması 6. sınıf çocukları için metinleri eğlenerek öğrenmelerini sağlamıştır. Aynı zamanda birbirine benzer türlerin farklılıklarını kavramalarına olanak tanımıştır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 6. sınıflar için "anı, mektup, tiyatro ve gezi yazısı" yeni tanıtılması gereken türler olarak verilmiştir (MEB, 2018: 42). MEB yayınlarında

anı, gezi yazısı ve tiyatro türlerine yer verilirken mektup türüne yer verilmemiştir. Eksen yayınlarında ise gezi yazısı, mektup ve tiyatro türüne yer verilirken anı türüne yer verilmemiştir. Her iki yayınevinde de tanıtılması gereken bir türün tanıtılmadığı görülmüştür.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre 7. sınıf ders kitaplarında 29 farklı türe yer verilebileceği belirlenmiştir. Bunlardan 18 tanesi bilgilendirici metin 10 tanesi hikâye edici metin ve 1 tanesi de şiir metinleridir. Dağılım şu şekildedir.

Tablo 4.13. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Türlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Türlerle Göre Dağılımı

7.Sınıf Ders Kitaplarında Yer Alması Gereken Türler	7.Sınıf MEB	7.Sınıf Dersdestek
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER		
Anı	2	-
Biyografiler	1	1
Otobiyografiler	-	-
Blog	-	-
Dilekçe	-	-
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)	-	1
e-posta	-	-
Günlük	1	-
Haber Metni, Reklam	-	1
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)	-	-
Gezi Yazısı	1	1
Makale	3	1
Fıkra	-	-
Söyleşi	2	3
Deneme	1	1
Mektup	-	-
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)	-	-
Sosyal Medya Mesajları	-	-
HİKAYE EDİCİ METİNLER		
Çizgi Roman	1	-
Fabl	1	-
Hikâye	2	8
Karikatür	-	-
Masal	-	1
Efsane	-	-
Destan	-	-
Mizahi Fıkra	1	-
Roman	1	-
Tiyatro	2	-
ŞİİR		
Şiir	4	6
TOPLAM	23	24

7. sınıf MEB yayınlarında bilgilendirici metinlerden anı,biyografi,günlük,gezi yazısı,makale,söyleşi,deneme olmak üzere toplam 7 farklı türe yer verilmiştir.Hikâye edici metinlerden çizgi roman,fabl,hikâye,mizahi fıkra, roman,tiyatro olmak üzere 6 farklı türe yer

verilmiştir. Programda yer almayan 1 bilim kurgu türüne yer verilmiştir.1 tane de şiir olmak üzere toplam 15 farklı türde metne yer verilmiştir.Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilmesi gereken 15 tane türe ise yer verilmemiştir.Bilgilendirici metin türlerindeki dağılım bir tür üzerinde çok yoğunlaşmamıştır.Benzer türlerde dağılım göstermiştir.Böylece çocukların benzer türleri tanıyıp karşılatıracağı bir imkan sağlanmıştır.Yine aynı şekilde hikâye edici metinlerde de bir tür üzerine yoğunlaşmak yerine birbirine benzer olay ağırlıklı türlere yer verilmiştir.Çocuğun birden fazla türü bu metinlerde de karşılaştırmasına imkan sağlanmıştır.Masal, destan,fabl,hikâye,roman,gezi yazısı, tiyatro gibi türler çocukların eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir(Aytaş ve Yalçın, 2005; akt.Solak ve Yaylı,2009:451).Özellikle çizgi roman,roman,hikâye ve fabl türlerine aynı yayınevi içerisinde yer verilmesi bu türleri birbiri ile karşılatırarak tanıma ve farklılıklarını anlama açısından son derece önemlidir.Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri çeşit çeşit olmalıdır.Öğrenciler birden çok metin türünü görerek kendilerine ait bir okuma yolu gerçekleştirmelidirler (Pilav ve Oğuz,2013:29).7. sınıf MEB yayınlarında 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alamayan 'Bilim Kurgu'türüne yer verilmiştir.Yer verilmesi gereken türlere yer verilmezken bu türe ayrıca yer verilmesi bu yayınevinin dikkat çeken bir tarafı olmuştur.

7. sınıf Dersdestek yayınlarında bilgilendirici metinlerden biyografi,broşür, haber metni,gezi yazısı,makale,söyleşi,deneme olmak üzere toplam 7 farklı türe yer verilmiştir.Hikâye edici metinlerden hikâye ve masal olmak üzere 2 farklı türe yer verilmiştir.Bir de şiir türü olmak üzere toplam 10 farklı tür kullanılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndayer alması gereken 19 tane türe hiç yer verilmemiştir.Ancak Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndayer almayan hiç bir tür de kitapta kullanılmamıştır.Bilgilendirici metin türlerinden söyleşi türüne3, diğer türlerin ise çoğunluğuna 1 örnek metin oluşturulacak şekilde tür dağılımı gerçekleşmiştir. En çok dikkat çeken ise genellikle kitaplarda bir tür olarak çok nadir yer verilen 'Broşür ve Haber Metni' türüne yer vermiş olmasıdır.Bu kitaptan eğitim gören çocukların belki de bu tür ile karşılaşacakları tek metin örneği olacaktır. Farklı bir tür tanıma adına doğru bir seçim olsa da bu tür ile birdaha karşılaşamayacak olmaları türü tam kavrayamadan unutmalarına sebep olabilir.Günlük hayatta haber programları ile sık sık karşı karşıya kalmaları haber metninin kalıcılığını daha çok sağlayabilir.Hikâye edici metinlerden ise sadece hikâye ve masal olmak üzere iki farklı türe yer verilmiştir.Özellikle 8 tane hikâye metnine yer verilmiş olması bir kitap için çok fazla görülmektedir.7. sınıf seviyesindeki öğrencilerin bilgi verici metinleri algılayabilecek seviyeye ulaştığı göz önünde

bulundurulursa bu derece hikâye türüne yer verilmesi anlamını yitirmektedir. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin sınıf seviyesi ilerledikçe hikâye edici metinlerden bilgi verici metinlere doğru artış olması kabul gören bir durumdur. Araştırmalar da genel anlamda bu sonucu vermektedir (Temizyürek ve Delican, 2016: 852). Oysa 7. sınıf Dersdestek yayınlarında bunun tersi bir durum söz konusu olduğu söylenebilir. 7. sınıf Dersdestek yayınlarında dikkat çeken bir durum da çok fazla şiir türünde metne yer verilmiş olmasıdır. Öğrencilerin estetik ve duygusal gelişimleri açısından şiir metinleriyle buluşturulması gerekmektedir (Aytanve Güneş, 2017: 272). Öğrencilere okuma zevki ve dil becerisi geliştirecek şiir türüne az yer verilmesi yanlıştır, şiiri dinleme ve okuma becerisi geliştirmek ancak bu türün kitaplarda çokca yer alması ile gerçekleşecektir (Pilav ve Oğuz, 2013: 29). Bu bağlamda şiir türünün çocukların okurken daha zevk aldığı ve aheng ile okuyarak edebî zevki artırdığı düşünülürse bu türe birden fazla örnek verilmiş olması anlaşılır bir sonuç ortaya koymaktadır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 7. sınıflar için “söyleşi, biyografi, otobiyografi ve günlük” yeni tanıtılması gereken türler olarak verilmiştir (MEB, 2018: 46). MEB yayınlarında söyleşi, biyografi ve günlük türlerine yer verilirken otobiyografi türüne yer verilmemiştir. Dersdestek yayınlarında ise söyleşi ve biyografi türüne yer verilirken otobiyografi ve günlük türlerine yer verilmemiştir. Yani MEB yayınlarında yeni tanıtılması gereken 1 tane türe Dersdestek yayınlarında ise tanıtılması gereken 2 tane türe hiç yer verilmemiştir.

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu alt probleminde 6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarındaki temaların dağılımı incelenmiştir. Dağılım şu şekildedir.

Tablo 4.14. MEB ve Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Dağılımı

Temalar	6.Sınıf MEB	6.Sınıf Eksen
Erdemler	x	x
Milli Kültürümüz	x	x
Milli Mücadele ve Atatürk	x	x
Birey ve Toplum	x	x
Doğa ve Evren	x	x
Bilim ve Teknoloji	x	x
Sağlık ve Spor	x	
Okuma Kültürü	x	
İletişim		x
Çocuk Dünyası		x

6.sınıf MEB ve 6. sınıf Eksen yayınlarında sekizer adet olmak üzere toplam 16 tane tema kullanılmıştır. Her iki yayınevinde de “Erdemler, Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Doğa ve Evren, Bilim ve Teknoloji” olmak üzere 6 tema ortak kullanılmıştır. MEB yayınlarında “Sağlık ve Spor ile Okuma Kültürü” teması farklı kullanılırken Eksen yayınlarında “İletişim ve Çocuk Dünyası” temaları farklı kullanılmıştır. Her iki yayınevinde de genel olarak ortak temaların ağırlıklı olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 4.15. MEB ve Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Dağılımı

Temalar	7.Sınıf MEB	7.Sınıf Dersdestek
Erdemler	x	x
Milli Kültürümüz	x	x
Milli Mücadele ve Atatürk	x	x
Doğa ve Evren	x	x
Bilim ve Teknoloji	x	x
Okuma Kültürü	x	
Kişisel Gelişim	x	
Zaman ve Mekan	x	
Vatandaşlık		x
Sanat		x
Sağlık ve Spor		x

7.sınıf MEB ve 7. sınıf Dersdestek yayınlarında sekizer adet olmak üzere toplam 16 tane tema kullanılmıştır. Her iki yayınevinde de “Erdemler, Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk, Doğa ve Evren, Bilim ve Teknoloji” olmak üzere 5 adet tema ortak kullanılmıştır. MEB yayınlarında “Okuma Kültürü, Kişisel Gelişim, Zaman ve Mekan” temaları farklı kullanılırken Dersdestek yayınlarında “Vatandaşlık, Sanat, Sağlık ve Spor” temaları farklı kullanılmıştır. Her iki yayınevinde de ağırlıklı olarak ortak temaların kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Yayınevlerinde “Milli Mücadele ve Atatürk” temasının özellikle 29 Ekim, 10 Kasım gibi haftaları kapsayan döneme denk gelmesi bu bilincin oluşması bakımından önemlidir. İki sınıf düzeyindeki farklı yayınevlerinde hem temaların dağılımının yapılması hem de konuların uygun zamanlara gelecek şekilde ayarlanması eğitimde verimlilik adına oldukça önemlidir. Her ne kadar aynı yaş gurubu çocuklarında aynı temaların işleniş önem arz etse de içinde buldukları koşullara göre yayınevlerinde temaların dağılımının buna göre olması eğitimleri açısından önem taşımaktadır. Üründü (2011:62) çocukların farklı ilgi ve ihtiyaçlara sahip olduğu ve yenilikler ile karşı karşıya gelmelerini dikkate alarak yayınların tema tekrarı yapmalarının çok da doğru olmadığını dile getirmiştir.

4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hangi temalar ve bu temalarda hangi konular üzerinde durulacağı belirlenmiştir. Bu programdaki temalar ve temaların içerisindeki konular incelendiğinde 6. sınıf MEB ve Eksen yayınları ile 7. Sınıf MEB ve Dersdestek yayınlarındaki bazı metinlerin içinde yer aldığı temalara ve bu temalardaki konular ile uyum sağlamadığı görülmüştür. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda temalar ve uygun görülen konular 2. bölümde kuramsal çerçeve kısmında “tema” başlığı altında verilmiştir. Bu tema ve konu dağılımına göre kitaplardaki uygun olmayan metin ve temalara yönelik bulgular ve yorum şu şekildedir.

MEB 6. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.16. MEB Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler

Metinler	Verilen Tema	Verilmesi Gereken Tema
Canım Kitaplığım	Okuma Kültürü	Kişisel Gelişim
Teknoloji Bağımlılığı	Bilim ve Teknoloji	Kişisel Gelişim
Ana Dili	Milli Kültürümüz	Okuma Kültürü
Bisiklet Zamanı	Sağlık ve Spor	Bilim ve Teknoloji
Evet Efendim	Birey ve Toplum	Erdemler
Sen de Bir İyilik Yap	Birey ve Toplum	Erdemler
Dostluğa Dair	Birey ve Toplum	Erdemler

“Canım Kitaplığım” metni “Okuma Kültürü” temasında yer almaktadır. Metinde bir çocuğun kitaplığına abisi tarafından yanlış alınmış bir kitaptan rahatsız olup bunu dile getirerek o kitabı kitaplığından çıkartması üzerinde durulmaktadır. Her ne kadar kitapların önemi üzerine yazılmış bir metin gibi dursa da metinde bir çocuğun karar verme, öz güven, yeterlilik gibi kabiliyetlerini ön plana çıkarması bakımından “Kişisel Gelişim” temasında metnin işlenmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

“Teknoloji Bağımlılığı” metni “Bilim ve Teknoloji” temasında yer almaktadır. Bu metinde teknoloji bağımlılığının ne olduğu, bağımlılığın belirtileri, bundan korunma yolları üzerinde durulmaktadır. Oysa Bilim ve Teknoloji teması daha çok bilim insanları, teknolojik olaylar, bilişim gibi bilim üzerine konuları ele almaktadır. Bu metin ise Kişisel Gelişim temasındaki öz denetim, öz eleştiri konuları ile bağlantılıdır. Bu nedenle metnin “Kişisel Gelişim” temasında yer alması daha doğru olacaktır.

“Ana Dili” metni “Milli Kültürümüz” temasında yer alan bir metindir. Şiirde dili korumak, sevmek ve nesillere aktarmak işlenmiştir. Milli Kültürümüz temasının konularında

Türkçe konusu vardır.Ancak dil sevgisi konusu Okuma Kültürü temasında verilmiştir.Metnin bu yönü ile “Okuma Kültürü” temasında verilmesi daha isabetli olacaktır.

“Bisiklet Zamanı” metni “Sağlık ve Spor” temasında verilmiştir.Metnin tamamında bisikletlerin yapımından ve çeşitlerinden bahsedilmiştir.Oysa Sağlık ve Spor teması tamamen sağlığımızın yerinde olması adına yapılan işlevleri ele almaktadır.Bu yönü ile bu metinde bunlara hiç değinilmemiştir.Bir teknolojik aletin tanımı anlamında metin “Bilim ve Teknoloji” temasına daha uygun bir metindir.

“Evet Efendim” metni“Birey ve Toplum” temasında işlenmiş bir metindir.Metinde Karagöz ile Hacivat arasında saygı,görgü kurallarının nasıl olacağına dair diyaloglar geçmektedir.Bu yönü ile “Erdemler” temasındaki konulara çok daha uygun bir metin olarak bu temada verilmesi daha doğru olacaktır.

“Sen de Bir İyilik Yap” metni “Birey ve Toplum” temasında verilmiş bir metindir.Metinde bir çocuğun bulduğu telefonu sahibini arayarak ona ulaştırması mesajı üzerine bir konu işlenmektedir. Yani metnin ana düşüncesi dürüstlüktür.Bu yönü ile verilmesi gereken tema “Erdemler” temasıdır.

“Dostluğa Dair” metni “Birey ve Toplum” temasında işlenmiş bir metindir.Metinde dostluğun önemi ve dosta güven konusu işlenmektedir.Bu yönü ile metin “Erdemler” temasına uygun bir metindir.

Eksen 6. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.17. Eksen Yayınları 6. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler

Metinler	Verilen Tema	Verilmesi Gereken Tema
Forsa	Erdemler	Milli Kültürümüz-Milli Mücadele ve Atatürk
Boş Bir Kümes, Birkaç DoluKalp	Milli Kültürümüz	Birey ve Toplum
Atatürk Geometri Kitabı Yazmış	Milli Mücadele ve Atatürk	Okuma Kültürü-Milli Kültürümüz
30 Ağustos	Milli Mücadele ve Atatürk	Milli Kültürümüz
Geri Kazanım	Birey ve Toplum	Doğa ve Evren
Pulsuz Dilekçe	İletişim	Kişisel Gelişim
Uçakla Yolculuk	Bilim ve Teknoloji	Doğa ve Evren-Duygular

“Forsa” metni “Erdemler” temasında verilmiş bir metindir.Erdemler teması daha çok ahlak,dostluk,güven gibi erdemlerin ön plana çıktığı bir temadır.Oysa bu metinde vatan sevgisi, cesurluk,kahramanlık duyguları işlenmektedir. Bir Türk Forsası'nın adada mahsur kaldıktan sonra Türk donanması tarafından bulunup ilerlemiş yaşına rağmen bayrağı ve vatani için onlar ile savaşmayı istemesi konusu işlenmektedir.Hatta metnin sorularında “Vatan

bayrağın dalgalandığı yer midir? sözünden ne anlıyorsunuz” diye bayrağın ve vatanın önemine vurgu yapılmıştır. Metin bu yönü ile “Milli Kültürümüz veya Milli Mücadele ve Atatürk” temalarına uygun bir metin olarak durmaktadır. Bu temaların birinde işlenmesi daha uygun görülmektedir.

“Boş Bir Kümes, Birkaç Dolu Kalp” metni “Milli Kültürümüz” temasında işlenmiştir. Metinde Almanya’dan gelen bir ailenin geçirdikleri kaza sonunda bir Türk ailesinin misafirperverliği ile karşı karşıya kalması işlenmektedir. Metni anlama sorularında “Alman çift şahit oldukları olaydan sonra neyi anlıyorlar?” sorusu sorularak Türk misafirperverliği ve Türklerin ne kadar hoşgörülü bir millet olduğu cevapları buldurulmak istenmiştir. Dolayısıyla metnin Milli Kültürümüz teması yerine “Birey ve Toplum” temasındaki misafirperverlik konusu ile ilişkilendirilerek bu temada işlenmesi daha doğru olacaktır.

“Atatürk Geometri Kitabı Yazmış” metni “Milli Mücadele ve Atatürk” temasında işlenmiş bir metindir. Metinde Türk dilinin önemi, geometri terimlerinin Türkçe olması ana fikri üzerine yoğunlaşmıştır. Metin her ne kadar Atatürk’ün kitap yazması nedeni ile Milli Mücadele ve Atatürk temasında verilmiş olsa da işlediği konu ve ana fikir üzerinden “Okuma Kültürü” temasındaki dil sevgisi ya da “Milli Kültürümüz” temasındaki Türkçe konuları altında verilmesi daha doğru görülmektedir.

“30 Ağustos” metni “Milli Mücadele ve Atatürk” temasında verilmiş bir metindir. Şiir 30 Ağustos zaferinden bahsetmektedir. Milli bayramlardan birisi olan 30 Ağustos metninin “Milli Kültürümüz” temasındaki milli bayramlar konusu ile eşleştirilerek bu temada işlenmesi daha uygun olacaktır.

“Geri Kazanım” metni “Birey ve Toplum” temasında işlenmiş bir metindir. Metinde çevrenin korunması, atıklar, geri kazanım gibi konular üzerinde durulmuştur. Metin Birey ve Toplum temasındaki hiç bir konu için uygun değildir. Oysa “Doğa ve Evren” temasında çevre, çevrenin korunması, doğa gibi konular işlenmektedir. Bu bağlamda metnin bu temada işlenmesi daha uygundur.

“Pulsuz Dilekçe” metni “İletişim” temasında işlenmiş bir metindir. Metinde bir çocuğun kendi bireysel özelliklerini anlatarak ailesinden buna göre davranmalarını isteyen bir mektup yazdığı görülmektedir. Metinde aile içi iletişimden daha çok bir çocuğun kendini tanıması, empati, öz eleştiri, öz güven gibi kişisel özellikleri işlenmiştir. Bu yönü ile metin “Kişisel Gelişim” temasına daha uygun bir metindir.

“Uçakla Yolculuk” metni “Bilim ve Teknoloji” temasında işlenmiş bir metindir.Şiirde yazar uçak ile yolculuk yaparken gördüğü manzara karşısındaki duygularını dile getirmiştir.Metin Duygular temasındaki beğenme ve heyecan ya da Doğa ve Evren temasındaki çevre ve doğa konuları ile daha uyumludur. Metinde “Bilim ve Teknoloji” temasına ait hiç bir konu ile uyum söz konusu değildir.Bu nedenle metnin “Duygular” ya da “Doğa ve Evren” temalarında işlenmesi aha uygun olacaktır.

MEB 7. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.18. MEB Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler

Metin	Verilen Tema	Verilmesi Gereken Tema
Barış Manço	Kişisel Gelişim	Milli Kültürümüz
İnsanlarla Geçinme Sanatı	Kişisel Gelişim	İletişim
Divanu Lügati-t Türk’ün Bulunuş Hikâyesi	Okuma Kültürü	Milli Kültürümüz
İlk Kar	Doğa ve Evren	Erdemler - Duygular
Lavanta Kokulu Köy	Doğa ve Evren	Milli Kültürümüz
Akşehir’de Bir Fil	Zaman ve Mekan	Erdemler-Çocuk Dünyası
Moena Türk Köyü	Zaman ve Mekan	Milli Kültürümüz

“Barış Manço” metni “Kişisel Gelişim” temasında verilmiş bir metindir.Metinde Barış Manço’nun hayatından ve Türk değerlerine katkılarından bahsedilmektedir.Hatta eserleri ve yaptıkları ile dünyaya açılımı üzerinde durmaktadır.Bu yönü ile incelendiğinde Barış Manço’nun metinde bir kültürel değer olduğu görülmektedir.Metnin “Milli Kültürümüz” temasındaki büyüklerimiz ve tarihi şahsiyetler konuları ile ilişkilendirilerek verilmesi daha doğru olacaktır.

“İnsanlarla Geçinme Sanatı” metni “Kişisel Gelişim” temasında verilmiş bir metindir. Metinde insanlar ile geçinmenin yolları üzerinde durulmaktadır.Kişisel Gelişimtemasındaki konular ile uyum sağlamadığı görülmektedir.Metnin İletişim temasındaki etkili iletişim,iletişim becerileri,insanlar ile iletişim konuları ile birebir uyum içinde olduğu görülmektedir.Hatta metnin hazırlık çalışmalarında “Çevrenizdeki insanlar ile iletişim kurarken nelere dikkat edersiniz?”şeklinde bir soru ile metne giriş yapılmıştır.Metnin bu yönü ile “Kişisel Gelişim” değil “İletişim” teması içinde verilmesi uygun olacaktır.

“Divanu Lügati-t Türk’ün Bulunuş Hikâyesi” metni “Okuma Kültürü” temasında verilmiş bir metindir.Metinde kitabın nasıl bulunduğu ve kitabın ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır.Metin sorunlarında da “Divanu Lügati-t Türk neden önemli bir eserdir?,Çok değerli olduğuna inandığınız el yazması bir eser bulsanız ne yaparsınız?”gibi

sorular ile de bunun önemi belirtilmiştir.Dolayısı ile metnin Okuma Kültürü temasındaki konular ile bir ilişkisi bulunmamaktadır.Metnin “Milli Kültürümüz” temasındaki tarihi şahsiyetler ve tarihi eserler konuları ile ilişkilendirilerek o temada işlenmesi doğru olacaktır.

“İlk Kar” metni “Doğa ve Evren” temasında işlenmiş bir metindir.Metinde ilk kar yağışının çocuklarda uyandırdığı mutluluklar anlatılır.Ancak metnin altında babanın bir notu yer almaktadır.Bu notta karın yağışı ile giyeceği ayakkabısı ve montu olmayıp hasta olan, hem evlerinde hem okullarında ısınmak için odun bulamayan,okullarına gitmek için karlı yollarda zorlanarak sorun yaşanan çocuklar vardır.Siz kışı kutlarken bunları da düşünün,diye öğüt vermiştir. Metnin sorularına baktığımızda da “Kışı güven içinde yaşayanların,kıştan zarar görenleri düşünmeden kutlama yapmaları duyarsızlık mıdır?,Dünyanın farklı coğrafi bölgelerinde yaşayan bir çocuk ile sizi buluşturan ortak insani değerler neler olabilir?”gibi sorular ile bazı değerlerin önemi üzerinde durulmuştur.Bu anlamda bakıldığında metnin kar yağışı dışında Doğa ve Evren teması ile hiç bir alakası bulunmazken merhamet duygusunu ön plana çıkartması bakımından “Erdemler” teması ve üzüntü duygusunu ön plana çıkartması bakımından da “Duygular” teması ile verilmesi daha doğru olacaktır.Ayrıca bu metnin verilmiş zamanı bakımından da bir sorun vardır. Metnin işleniş tarihi nisan ayının ilk haftalarına denk gelmektedir.Oysa metinde ilk kar yağışı üzerinde durulmaktadır.Metnin işlendiği dönem ise baharın geldiği kar yağışının son bulduğu çiçeklerin açtığı bir dönemdir.Metnin böyle tezat zamanda verilmesi temaya uygunluğu ve anlaşılabilirliği açısından sorun teşkil edecek durumdadır.

“Lavanta Kokulu Köy” metni “Doğa ve Evren” temasında yer almış bir metindir. Metinde Lavanta bitkisinden bahsedilmektedir.Ancak bu bitkinin Isparta'nın Kuyucak yöresinde yetişmesinden ve sadece bu yörede yetişmesi anlamında çok değer taşıdığı üzerinde durulmaktadır.Ayrıca bölgeye hem ekonomik anlamda hem de turistik anlamda fayda sağladığı bir kültürel değer olarak belirtilmiştir.Sadece bir bitki olarak bakıldığında “Doğa ve Evren” temasında verilmiş olsada metinde anlatılanların önemine bakıldığında metnin “Milli Kültürümüz” temasında verilmesi daha doğru olacaktır.

“Akşehir’de Bir Fil” metni “Zaman ve Mekan” temasında işlenmiştir.Metinde Nasreddin Hoca'nın köylülerin onu yalnız bırakması nedeni ile onlara verdiği bir ders işlenmiştir.Metnin Zaman ve Mekan temasındaki hiç bir konu ile ilişkili olmadığı görülmektedir.Metinde güven,dürüstlük, kardeşlik gibi mesajlar öne çıkmaktadır.Metnin hazırlık çalışmalarına da “Sözünde durmak ifadesinden ne anlıyorsunuz?”sorusu ile

başlanmıştır. Bu yönü ile bakıldığında metnin “Erdemler” temasında verilmesi doğru olacaktır. Yada olayın mizahi yönü düşünülerek “Çocuk Dünyası” temasında da verilmesi uygun olabilir.

“Moena Türk Köyü” metni “Zaman ve Mekan” temasında işlenmiştir. Metinde İtalya-Avusturalya sınırında hikâyesi çok eskiye dayanarak oluşan ve kültürünü yaşatan bir Türk köyü anlatılmıştır. Metnin sorularında “Günümüzde Moena köyünde Türk geleneğini yaşatmak için neler yapmaktadır?, Türk Köyü Moena hakkında verilen bilgilerden hareketle bir kültürü yaşatmak ve yaygınlaştırmak için ne tür çalışmalar yapılması gerekir?, Sınırlarımız dışında Türk kültürünün yaşatıldığı başka yerler var mıdır?” gibi sorular ile Türk kültürünün önemine dikkat çekilmiştir. Metin baştan sona “Milli Kültürümüz” temasına uygun bir metin olarak işlenmiştir.

Dersdestek 7. Sınıf Ders Kitabı

Tablo 4.19. Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Ders Kitabında Temalara Uygun Olmadığı Düşünülen Metinler

Metinler	Verilen Tema	Verilmesi Gereken Tema
Kırmızı Pabuçlar	Erdemler	İletişim
Kara Tren	Bilim ve Teknoloji	Duygular
Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir	Bilim ve Teknoloji	İletişim

“Kırmızı Pabuçlar” metni “Erdemler” temasında işlenmiş bir metindir. Metinde bir oyunda rol alan çocuğun kırmızı ayakkabısı olmaması nedeni ile ailesinin ayakkabı almaya gücü yetmediği için çoraplarını kırmızıya boyamak gibi bir çözüm üreterek rolünü başarı ile tamamlaması işlenmiştir. Aynı zamanda babasının bunu sonradan öğrenip çocuğuna o ayakkabıları alması ancak oyuna yetiştirememesi üzerinde durulmaktadır. Bu davranışı sonunda da aile içindeki huzur tablosu verilmiştir. Metinde aile olmak, aile arasındaki iletişim ön plana çıkarılmıştır. Metnin hazırlık çalışmalarında da “Aileyi oluşturan bireyler arasındaki sağlıklı ilişki nasıl olmalıdır?, Aile kavramı size neyi çağırıyor?” gibi sorular ile bu ön plana çıkartılmıştır. Dolayısıyla metnin “Erdemler” temasından daha çok “İletişim” temasına uygun bir metin olduğu söylenebilir.

“Kara Tren” şiiri “Bilim ve Teknoloji” temasında işlenmiş bir şiiridir. Metinde hüznün duygusu hakimdir. “Bilim ve Teknoloji” temasındaki hiç bir konu ile metin ilişkilendirilmemiştir. Metin “Duygular” temasındaki üzüntü konusu ile eşleştiği için bu temada verilmesi uygundur.

“Medya Yalnızca Televizyon ve Gazeteden İbaret Değildir” metni “Bilim ve Teknoloji” temasında işlenmiştir. Metinde medyanın kullanımından, medya okuryazarı olmanın öneminden ve medyanın amacından bahsedilmiştir. Bu anlamda bakıldığında “Bilim ve Teknoloji” teması daha çok bilimsel gelişmeler ile alakalı metinlere yer vermektedir. Oysa burada kitle iletişim araçları ve medya okuryazarlığı üzerinde durulmuştur. Yani “İletişim” temasındaki konular ile ilişkilendirilebilecek bir metin olduğu için bu temada verilmesi daha uygun olacaktır.

İnceleme sonucunda dikkat çeken önemli bulgulardan birisi metinlerde hem konu hem de yardımcı fikirler bakımından birçok konu başlığı ortaya çıkarılabilmektedir. Ancak önemli olan o metnin vermesi gereken ana fikirdir. Bazı metinlere bakıldığında metnin yardımcı fikrine ya da işlediği konuya bakılarak tema seçimi yapılmıştır. Oysa metnin vermek istediği ana fikir çok başka bir temaya ait ana fikirdir. Metinler yardımcı fikirleri bakımından birçok tema ile eşleştirilebilir. Ancak teması ve ana düşüncesi açısından uygun olduğu temalarda yer verilmesi doğru olacaktır (Üründü, 2011:70)

2018 Türkçe Öğretim Programı’nda bazı farklı tema başlıkları altında aynı konulara yer verilmiştir. Örneğin “sevgi” konusu hem “Erdemler” hem “Duygular” temasında, “çevre” konusu hem “Doğa ve Evren” hem “Zaman ve Mekan” temasında yer almaktadır. Yine “vatandaşlık” konusu “Birey ve Toplum” temasında işlenirken ayrıca bir “Vatandaşlık” teması bulunmaktadır. Konuların farklı tema başlıkları altında aynı adla yer almaları metinlerin temalara yerleştirilirken uygun şekilde yerleştirilmesinde sorun teşkil ettiği görülmektedir.

4 farklı kitapta incelenen 96 metinden 24 tanesinin içinde yer aldığı temaya uygun şekilde verilmediği görülmüştür. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda hangi temalarda hangi konuların yer alacağı tek tek belirtilmiştir. Ancak buna rağmen incelemeler göstermiştir ki bazı metinler temalara yerleştirilirken bu dikkate alınmamıştır.

4.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda 3 tanesi zorunlu olmak üzere toplam 16 tane tema kitaplarda kullanılmak üzere belirlenmiştir. Zorunlu temalar “Erdemler, Milli Kültürümüz ve Milli Mücadele ve Atatürk” temalarıdır. Bu temaların her Türkçe kitabında verilmesi zorunlu kılınmıştır. Diğer temalar ise kitabı hazırlayan kurulların inisiyatifine bırakılmıştır.

Tablo 4.20.MEB ve Eksen Yayınları 6.Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Temalara Göre Dağılımı

Temalar	6.Sınıf MEB	6.Sınıf Eksen
Zorunlu Temalar		
1.Erdemler	x	x
2.Milli Kültürümüz	x	x
3.Milli Mücadele ve Atatürk	x	x
Zorunlu Olmayan Temalar		
1.Birey ve Toplum	x	x
2.Okuma Kültürü	x	
3.İletişim		x
4.Hak ve Özgürlükler		
5.Kişisel Gelişim		
6.Bilim ve Teknoloji	x	x
7.Sağlık ve Spor	x	
8.Zaman ve Mekan		
9.Duygular		
10.Doğa ve Evren	x	x
11.Sanat		
12.Vatandaşlık		
13.Çocuk Dünyası		x

6.sınıf MEB yayınları incelendiğinde zorunlu temalardan hepsinin kullanıldığı görülmüştür.Zorunlu olmayan temalardan ise 5 farklı temaya daha yer verilmiştir.Bunlar “Birey ve Toplum,Okuma Kültürü,Bilim ve Teknoloji,Sağlık ve Spor,Doğa ve Evren”temaları olarak belirlenmiştir.6.sınıf MEB yayınlarında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almayan hiç bir temaya yer verilmediği görülmüştür.

6. sınıf Eksen yayınları incelendiğinde yine zorunlu temalardan hepsinin kullanıldığı görülmüştür.Zorunlu olmayan temalardan ise 5 farklı temaya yer verilmiştir.Bunlar “Birey ve Toplum,İletişim,Bilim ve Teknoloji,Doğa ve Evren,Çocuk Dünyası” temaları olarak belirlenmiştir.6.sınıf Eksen yayınlarında TürkçeDersi Öğretim Programı'nda yer almayan hiç bir temaya yer verilmediği görülmüştür.

Her iki yayınevinde de zorunlu temalar kullanılmış bunun dışındaki temalarda da Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen temalar dışına çıkılmamıştır. TürkçeDersiÖğretim Programı'nda verilen temaların kullanılmış olması bütünlük sağlaması açısından doğru görülmektedir.Üründü(2011:44)tema tasarımlarının dikkatlice ele alınması gerektiğini savunur.Nitekim bütün temalar aynı şekilde tasarlanmamalı konuların içeriğine göre farklı tema düzenlemeleri yapılmalıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda çok fazla tema seçeneğine yer verilmesine rağmen kitaplarda çok sayıda ortak temaya yer verildiği görülmektedir.Farklı bölgelerde okutulan iki yayınevinde 13 tane farklı tema kullanma imkanı varken bu kadar çok aynı temanın kullanılması dikkate değer görülmüştür.

Tablo 4.21.MEB ve Dersdestek Yayınları 7.Sınıf Ders Kitabında Kullanılan Temaların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Temalara Göre Dağılımı

Temalar	7.Sınıf MEB	7.Sınıf Dersdestek
Zorunlu Temalar		
1.Erdemler	x	x
2.Milli Kültürümüz	x	x
3.Milli Mücadele ve Atatürk	x	x
Zorunlu Olmayan Temalar		
1.Birey ve Toplum		
2.Okuma Kültürü	x	
3.İletişim		
4.Hak ve Özgürlükler		
5.Kişisel Gelişim	x	
6.Bilim ve Teknoloji	x	x
7.Sağlık ve Spor		x
8.Zaman ve Mekan	x	
9.Duygular		
10.Doğa ve Evren	x	x
11.Sanat		x
12.Vatandaşlık		x
13.Çocuk Dünyası		

7. sınıf MEB yayınlarında zorunlu temaların hepsinin kullanıldığı görülmüştür.Zorunlu olmayan temalardan ise 5 farklı temaya yer verilmiştir.Bunlar “Okuma Kültürü,Kişisel Gelişim,Bilim ve Teknoloji,Zaman ve Mekan,Doğa ve Evren”temaları olmuştur.7. sınıf MEB yayınlarında TürkçeDersi Öğretim Programı'nda yer almayan hiç bir temaya yer verilmemiştir.

7.sınıf Dersdestek yayınları incelendiğinde zorunlu temaların kullanıldığı görülmüştür.Zorunlu olmayan temalardan 5 tanesine yer verilmiştir.Bunlar “Bilim ve Teknoloji,Sağlık ve Spor,Doğa ve Evren,Sanat,Vatandaşlık” temalarıdır.7. sınıf Dersdestek yayınlarında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almayan hiç bir temaya yer verilmemiştir.

Her iki yayınevinde de TürkçeDersiÖğretim Programı'nda yer alan zorunlu ve zorunlu olmayan temalara yer verilmiştir.Program dışında yer almayan hiç bir temaya yer verilmemiştir. Tema merkezli dil eğitiminde öğretmen ve öğrenciler belli bir konu veya metin üzerine çalışmaktansa birden fazla konuyu veya metni içine alan bir temada çalışmaları daha doğru olacaktır (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 42).Yayınevlerinde de buna uygun temalar ile metinlerin işlendiği görülmektedir.İki yayınevinde de Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temalara uyum söz konusu iken farklı temalara çok yönelimin olmaması dikkat çekmektedir. Oysa çeşitliliğin olması adınaTürkçeDersi Öğretim Programı'nda 16 tane tema belirlenmiştir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonunda ulaşılan bulgular ışığında, araştırmada oluşturulan problem cümlelerine ilişkin sonuçlar ortaya konulacak ve araştırma problemine yanıt olacak bir tartışma yapılacaktır.

5.1. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi aynı sınıf düzeyinde farklı yayınevlerine ait Türkçe ders kitaplarındaki metin türlerinin dağılımı üzerinedir. Aynı sınıf düzeyinde farklı yayınevlerine ait tür dağılımının incelenmesi sonucunda 6. sınıflarda MEB yayınlarında bilgilendirici metin sayısının Eksen yayınlarındaki bilgilendirici metin sayısından daha fazla olduğu görülmüştür.Hikâye edici metin türü dağılımında ise tam aksi durum söz konusu olmuştur.Eksen yayınlarında hikâye edici metin sayısı MEB yayınlarındaki hikâye edici metin sayısına oranla daha fazladır.Şiir türündeki dağılımın ise birbirine çok yakın olduğu görülmüştür.Her iki yayınevinde de çocukların bir yıl içinde öğreneceği farklı tür sayısının MEB yayınlarında 10,Eksen yayınlarında 11 farklı tür olduğu görülmüştür.Bu da sayının birbirine çok yakın olduğunu göstermektedir. Ayrıca her iki yayınevinde de bazı türlere hiç yer verilmediği tesbit edilmiştir.

7. sınıflarda MEB yayınlarında bilgilendirici metin sayısı Dersdestek yayınlarından daha fazladır.Hikâye edici metin sayısı ise her iki yayınevinde de eşit dağılmıştır.Şiir türüne ise Dersdestek yayınlarında daha fazla yer verilmiştir.MEB yayınlarında ders gören çocuklar bir yıl içinde 14 farklı metin türü ile karşılaşırken Dersdestek yayınları ile ders gören çocuklar 9 farklı tür görmektedirler. İki farklı yayınevinden ders gören çocukların bir kısmı daha az türü öğrenme ya da pekiştirme şansı bulurken diğer kısmının ise daha fazla tür tanıma şansına sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yine 6. sınıflarda olduğu gibi 7. sınıflarda da bazı türlere hiç yer verilmediği belirlenmiştir.İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine göre dağılımı arasında denge sağlanmalıdır (Sulak, 2009: 63).

Her iki sınıf düzeyindeki yayınlarda da bazı türlerin sürekli tekrar ettiği görülmektedir. Bazı türlere ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.Sürekli benzer türlerin tekrar ettiği

yayınevleri ile ders gören çocukların aynı türleri çok iyi şekilde öğrendiği ama bazı türleri ise hiç tanımadan geçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi aynı sınıf düzeyinde ortak olan temalardaki metinlerin tür dağılımı nasıl olduğu üzerinedir. Araştırmanın sonucunda 6. sınıflarda her iki yayınevinde 6 tane temanın ortak olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu temalardaki metinlerin tür dağılımı incelendiğinde temaların çoğunluğunda en az bir türün ortak kullanımını dikkat çekmektedir. Sadece Millî Mücadele ve Atatürk teması ile Bilim ve Teknoloji temasında ortak türün kullanılmadığı ancak bu temalarda yine birbirine yakın olan türlerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. sınıflarda 5 temanın ortak olarak kullanıldığı belirlenmiştir. 7 sınıflardaki ortak temaların tür dağılımlarının birbirinden bağımsız olduğu iki temada şiir hariç diğer bütün metinler için farklı türlerin kullanıldığı görülmüştür. Aynı temada birbirine benzer konuların verildiği düşünülürse bu kadar fazla farklı türün kullanılması aynı yaş gurubunda yetişen çocuklar için tür öğrenimi açısından ciddi farklılıklar oluşturacaktır.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi farklı sınıf düzeyinde aynı yayınevinde ortak tema altında işlenen tür dağılımı üzerinedir. 6 ve 7. sınıflarda MEB yayınları ortak olarak kullanılmıştır. Bu yayınevlerinde 6 temanın ortak işlendiği görülmüştür. Her iki yayınevinde de Erdemler teması hariç diğer bütün temalarda en az 1 olmak üzere daha fazla ortak türe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Erdemler temasında da roman ve hikâye gibi çok yakın olan bir tür kullanıldığı görülmüştür. Aynı yayınevlerinde birbirinin devamı olan yıllarda aynı temalarda benzer türlerin kullanılmış olması hem temadaki konuların işlenişi açısından hem de türlerin kavratılıp pekiştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt problemi seçilen metinlerin türünün özelliğini yansıtmayı yansıtmadığı üzerinedir. İnceleme sonucunda 6. Sınıf MEB yayınlarında 8 metnin türünün doğru belirlenemediği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle makale türünde verilen metinlerin çoğunlukla başka türlere daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Makalelerin bilimsel

metinler olduğu düşünülürse buna çok da dikkat edilmeden metinlerin oluşturulduğu görülmüştür. Eksen yayınlarında ise 4 metnin türünün yanlış verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Hikâye ile anı türündeki metinlerin tam netlikte olmadığı belirlenmiştir. Anı olan metinlerin hikâye şeklinde ele alındığı sonucu ortaya çıkmıştır.

7. sınıf MEB yayınlarında 7 metin türünün yanlış belirlendiği görülmüştür. Özellikle söyleşi ve deneme türlerinin birbirine çok yakın türler olması nedeni ile metinlerin tam net şekilde hangi türe ait olduğu belli olmadan verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dersdestek yayınlarında 7 metnin türünün yanlış verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine makale türünde metinlerin belirlenmesinde metinlerin doğru seçilmediği görülmüştür. Düşünceye dayalı metin türlerinin birbirine karıştırılması dil ve üsluba dikkat edilmemesinden kaynaklanmaktadır; çünkü bu türler birbirinden dil ve üslup özellikleriyle ayrılmaktadır (Üründü, 2011: 97).

Metinlerin bazılarının verilmesi gereken türün dışında başka bir türde verildiği görülürken bazılarının ise ya türünün özelliğini tam anlamıyla yansıtmadığı veya birden fazla türe ait olacak şekilde tam türü belirlenemeyecek metinlerin seçildiği sonucuna ulaşılmıştır. Türü ya yanlış verilen ya da tam net olmayan metinlere yer verilmesi tür öğretimi açısından başarısız bir eğitim-öğretim süreci geçirilmesine neden olacaktır.

5. 1. 5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt problemi Türkçe öğretmenlerinin kitaplardaki metinlerin ait oldukları türe ilişkin cevapları üzerinedir. Buna göre 6. sınıf yayınlarında 9 metin için öğretmenlerden farklı cevap gelmiştir. Özellikle makale ve hikâye türü olarak verilen metinlerde 5 farklı öğretmenin de metin türünü farklı belirlemesi metinlerin seçilirken türlerinde sorun olduğu sonucuna varılmasına neden olmuştur. Masal olarak verilen bir metnin bütün öğretmenler tarafından hikâye olarak kabul edilmesi de dikkat çeken başka bir durumdur. Metin türü oluşturulurken çok dikkat edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

7. sınıf yayınlarına bakıldığında 15 metin için öğretmenler farklı cevap vermişlerdir. Burada ise söyleşi, deneme, gezi yazısı, makale türleri açısından farklı görüşlerin ağırlık kazandığı belirlenmiştir. Sürekli benzer türler üzerinde çelişkilerin ortaya çıkması bu türlere yönelik metinler seçilirken daha özenli davranılması gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır. Yanlış verilmiş tür, öğrencinin tür ayrımını yapmasında sorunlar teşkil edebilir (Üründü, 2011: 99).

5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın altıncı alt problemi Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen metin türlerine göre ders kitaplarındaki metin türlerinin dağılımı üzerinedir. İnceleme sonucunda 6. sınıflarda programda yaklaşık 25 farklı türe yer verilebileceği belirtilmiştir. Ancak incelenen kitaplarda bu oranın yarısı kadar bile türe yer verilmediği görülmüştür. Bu bir türün daha iyi anlaşılması adına olumlu olsa da bu durumun çocukların farklı türleri tanımalarının önünde engel teşkil edeceği düşünülmektedir. Bir başka dikkat çekici sonuç da MEB yayınlarında yer verilen "Bildiri Metni" türüne Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hiç yer verilmeyen bir tür olmasıdır. Yine otobiyografi türü 6. sınıflarda yer almadığı hâlde kitapta yer almıştır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 6. sınıflar için "anı, mektup, tiyatro ve gezi yazısı" yeni tanıtılması gereken türlerdir. MEB yayınlarında bu türlerden mektup türüne yer verilmemiştir. Eksen yayınlarında ise anı türüne yer verilmemiştir. Her iki yayınevinde de tanıtılması gereken bir türün tanıtılmadığı görülmüştür. Bu sonuç o yaş grubu çocuklarının öğrenmesi gereken bir türden mahrum kaldığı sonucunu ortaya koymuştur.

7. sınıf yayınevlerinde de aynı sonuca ulaşılmıştır. Toplam 29 farklı türe yer verilebileceği belirtilmişken bu sayının yarısı oranında bile türe yer verilmediği görülmüştür. MEB yayınlarında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hiç yer almayan "Bilim Kurgu" türü kullanılmıştır.

7. sınıflarda çok fazla rastlanmayan 'Broşür ve Haber Metni' türlerinin yer alması dikkat çekici başka bir durumdur. İlerleyen sınıflarda bilgilendirici metin oranının hikâye edici metinlere oranla daha fazla verilmesi gerekirken bu oranların 7. sınıflarda çok da dikkate alınmadığı görülmüştür. Şiir türüne ağırlık verildiği sonucuna da ulaşılmıştır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 7. sınıflar için "söyleşi, biyografi, otobiyografi ve günlük" yeni tanıtılması gereken türler olarak verilen türlerdir. MEB yayınlarında otobiyografi türüne yer verilmemiştir. Dersdestek yayınlarında ise otobiyografi ve günlük türlerine yer verilmemiştir. Yani MEB yayınlarında yeni tanıtılması gereken 1 türe Dersdestek yayınlarında ise tanıtılması gereken 2 türe hiç yer verilmemiştir. Bu yayınevlerinden ders işleyen öğrenciler bu sonuçlar ışığında o ders yılında öğrenmeleri gereken bazı türleri öğrenmeden o yılı tamamladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın yedinci alt problemi aynı sınıf düzeyinde farklı yayınlarda tema dağılımının nasıl olduğu üzerinedir. Bu araştırma sonucunda 6. sınıf yayınlarında zorunlu temalara yer verildiği ve zorunlu olmayan temalardan iki tane temanın farklı kullanıldığı görülmüştür.

7. sınıf yayınlarında zorunlu temalara yer verildiği ve zorunlu olmayan temalardan üç tane temanın farklı ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Genelde farklı bölgelerde okutulan kitaplar olmasına rağmen benzer temaların seçildiği görülmüştür. Öğrencinin karşılaştığı tema sayısının azalması, ilginin azalacağını düşündüğünden tema sayısı arttırılabilir (Şahin ve Bayramoğlu, 2016: 2128). Millî Mücadele ve Atatürk temasının ise Ekim ve Kasım ayını içine alan haftalarda işlendiği ve bunun milli bilinç oluşturması açısından önem arz ettiği görülmüştür.

5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın sekizinci alt problemi kitaplarda temalara uygun olmayan metinler üzerinedir. Bu sonuca göre 6. sınıf yayınlarında 14 tane metnin içinde verildiği temaya uygun şekilde verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 7. sınıf yayınlarında ise 10 metnin içinde bulunduğu temaya uygun metinler olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 96 metnin yer aldığı 4 kitapta 24 metinde böyle bir sorun ile karşılaşılmaması 1/4 oranında temalara uygun olmayan metinlerin kullanıldığı sonucunu ortaya çıkartmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda her temaya ait konu örnekleri verilmiştir. Konular bu kadar açık iken metinlerin temalara uygun şekilde yerleştirilmemiş olması dikkat çekicidir. Ayrıca bazı metinlerdeki temaların zamanına uygun olmayacak şekilde işlendiği sonucuna da ulaşılmıştır. Bu sonuç temanın vermek istediği ana fikrin daha anlaşılır verilmesine engel olacaktır. Ortaya çıkan başka bir sonuç da metinlerin ana temalarına göre değil konusuna ya da yardımcı fikirlerine göre temalara yerleştirilmiş olmasıdır. Bu da metinlerin tema seçimi bakımından sorun teşkil eden sonuçlarından birisidir.

5.1.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen temalara göre ders kitaplarındaki tema dağılımı üzerinedir. İnceleme sonucunda 6. sınıf ve 7. sınıf yayınevlerine ait ders kitaplarının her birinde toplam 8 tane tema kullanıldığı görülmüştür. Bu temaların hepsi 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki temaların içinden

seçilerek kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.Temaların içinde verilen konu başlıklarının ise yayınevının kullanıldığı bölgeye göre az da olsa değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.Öneriler

Türkçe ders kitaplarındaki türlerin dağılımı yapılırken her yayınevi kendine göre bir dağılım yapmamalıdır.Bunun yerine ülke genelinde konuyla ilgili uzman komisyonları kurulmalıdır. Bu komisyonlar her sınıf düzeyine uygun türleri belirlemelidir. Yayınevleri de metin türlerinin dağılımını yaparken komisyonların belirlediği ölçülere göre ya aynı türleri ya da birbirine çok yakın olacak şekilde tür dağılımını yapmalıdırlar.Böylece aynı yaş gurubu çocuklarının aynı türleri öğrenmesi sağlanabilir.

Türler arasında bir sınıf düzeyinde dağılım oluşturulurken bir türün çok fazla örneğinin verilmesi bazı türlere ise hiç yer verilmemesi sorun teşkil etmektedir.Çocuklar bazı türleri sürekli görmekten sıkılabilir.Aynı şekilde bazı türleri de hiç öğrenmeden geçebilirler.Bu dağılım hikâye edici, bilgilendirici ve şiir düzeyinde dengeli bir şekilde yapılmalıdır.Özellikle çocukların yazı hayatında önemli yer tutacak günlük yaşamlarında yazma eğitiminde kullanabilecekleri türleri yeteri kadar kavrayacak düzeyde metin örneği ile güçlendirmek gerekmektedir.Her türün bir defa verilip geçilmesi çocukların hiç bir türe tam anlamı ile hâkim olamamalarına neden olabilir.Hikâye,anı,deneme,söyleşi,gezi yazısı gibi yazma eğitiminde kullanılan türler ile ilgili birkaç metin örneğinin aynı yıl içinde çocukların kavrayacağı düzeyde verilmesi faydalı olacaktır.

Metinler oluşturulurken metinlerin türünün özelliğini yansıtması son derece önemlidir.Metinler okunduğu zaman birden fazla türe benzer nitelik taşımamalıdır.Hem eğitimciler düzeyinde hem de çocuklar açısından kafa karışıklığı oluşturmadan hangi tür örneği için yazılmışsa o türün özelliğini yansıtacak metinlere yer verilmelidir.Özellikle bilgilendirici metin türleri ile hikâye edici metin türleri arasında karışıklık oluşturacak kadar arada bir metne yer verilmesi o türün bir çocuk düzeyinde asla anlaşılmasına sebebiyet verecektir.Okurda(2010: 128; akt. Üründü,2011:92) ders kitaplarında yer alan türlerin, türünün en güzel örneğinden alınmasını ve işlenen metnin önceki zamanlardan alınacağı gibi bizzat içinde yaşanılan dönemden de faydalanılabileceğini ifade etmiştir.

Türkçe ders kitaplarındaki metinler seçilirken özen gösterilmelidir.Özellikle estetik zevk ve haz uyandıran metinler seçilmelidir.Hem Türk hem dünya edebîyatından örnek metinler seçilebilir.Örneğin Yalçın ve Aytaş (2002: 126) çocuklara yönelik öykülerin gelişmiş

Avrupa devletlerinde sosyologların,çocuk psikologlarının ve pedagoğların yardımı ile yazıldığını ifade etmişlerdir.

Ortak temalarda işlenen edebî türlerin birbirinden tamamen farklı olması hem tür öğrenimi açısından hem de o temanın konusunun işlenmesi bakımından sorun teşkil edebilir.Aynı temalar altında hepsi olmasa da mümkün olduğu kadar aynı ya da birbirine yakın türlerin verilmesi gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almayan türlere kitaplar içinde yer verilmemelidir.Aynı şekilde sınıf düzeyinde program dahilinde verilmesi uygun görülmeyen türün o sınıf düzeyinde örnek metnine yer verilmemesi de gerekir.Metinler oluşturulduğunda hangi türe yönelik metin olduğunun ya hazırlık sorularında ya etkinliklerde açıktan ya da gizli bir şekilde sorular ile sezdirilmesi gerekmektedir.Metinlerin türleri ile alakalı bilgiye hiç yer verilmeden metinler işlenip bitirilmemelidir.

Özellikle öğretmen kılavuz kitaplarının kalkmasından sonra bazı yayınevlerinde hangi metnin hangi tür olduğu ile alakalı hiçbir bilgi yer almamaktadır.Bazı metinlerin türleri ile alakalı etkinliklerden yola çıkılarak türü verilmeye çalışılmıştır.Ama bazı metinlerde türe dair hiçbir bilgi yoktur.Bir de böyle durumda metin türünün özelliğini yansıtmayan bir metin ise öğretmenlerin bile metnin türünü belirlemede çelişkiye düştüğü görülmektedir. Öğretmenler açısından da metinlerin türünü doğru belirleyip öğrenciye doğru kavratmak çok zor olacaktır.6. sınıf Eksen yayınlarında olduğu gibi diğer yayınevlerinde de metnin başlangıç kısmına işlenen metnin türünün belirtilmesi doğru olacaktır.

2018 Türkçe Öğretim Programı'nda her sınıf seviyesi için yeni tanıtılması gereken en az 4 farklı tür belirtilmiştir. Bu türlere yönelik en az bir tane örnek metin ders kitabında mutlaka yer almalıdır. O türü tanımadan öğrenciler o ders yılını bitirmemelidirler.

Hemen hemen bütün çocuklar,teknolojinin gelişmesi ile birlikte akli ermeye başladıktan sonra bilgisayar ve akıllı telefonları kullanmayı öğrenmiş halde okul çağına gelmektedirler.Bu anlamda özellikle bu çağın gerekleri de düşünülerek blok,broşür,e posta,reklam,sosyal medya mesajları gibi teknoloji ile uygulayabilecekleri türlerinde temalar içindeki metinlerde varlığının artırılması gerekmektedir.

Deneme,söyleşi,gezi yazısı,hikâye,anı,makale türleri arasında metinlerin türlerinin çok karıştırıldığı dikat çekmektedir.Bu türlere yönelik metinler oluşturulurken metinlerin daha özenli seçilmesi doğru olacaktır.

Her yayınevinde sekizer tema bulunmaktadır.Bu temaların üçü zorunlu diğerleri ise kitabı hazırlayan komisyonların seçimine göre yapılmaktadır.Buna rağmen 15 farklı tema arasından büyük oranda aynı temaların kullanıldığı görülmüştür.Ortak tema sayısının artırılması aynı yaş gurubu çocuklarının benzer temaları görmesi açısından faydalı olacaktır.Çeçen ve Çiftçi (2007: 46) bu konuda her sınıf için zorunlu tema sayısının arttırılabileceğini, 6ve 7. sınıflarda beş, 8. sınıfta dört veya 6. sınıfta dört, 7 ve 8. sınıflarda beş zorunlu tema seçilebileceğini ifade etmişlerdir.Her sınıf düzeyinde kullanılan tema sayısı da arttırılabilir.Böylece çocuklar 8 tema yerine daha fazla temadan faydalanabilirler.Çünkü bazı temalara hiç bir yayınevinde yer verilmediği görülmüştür.İşlenmesi bakımından önem arzeden bu temaların sadece öğretim programında adı ile kalması çok doğru görülmemektedir.

Millî Mücadele ve Atatürk temasının 10 Kasım haftasını içine alacak şekilde kitaplarda yer alması uygun olacaktır.Bütün yayınevlerinde aynı zamanda bu temanın işlenmesi o bilinci oluşturmak açısından doğrudur. Ancak bu temadaki diğermetinlerin 10 Kasım haftası geçtiği hâlde işlenmeye devam edilmesi yerine milli bayramların olduğu haftalarda işlenmesi daha doğru olacaktır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda açık şekilde temalar ve içindeki konular verilmiştir. Tema metinleri seçilirken mutlaka o konulara uygun metinler seçilmelidir.Metinler temalara yerleştirilirken ana fikrine uygun olacak şekilde yerleştirmelidir.Aksi taktirde amacı ile hiç alakası olmayan metinler o temada işlenmektedir.

Bazı temalar ve içinde yer aldığı metinler yaşanan zaman ya da mevsimi ifade edecek şekilde verilmektedir.Ama temaların ve metinlerin yaşanan zaman ile alakasız bir dönemde işlenmesi çocuğun metni kavamasını güçleştirebilir.Örneğin doğanın canlandığını anlatan bir metne sonbaharda,kar yağışını anlatan bir metne de ilkbaharda yer verilmemelidir.

Temaların seçiminde mümkün olduğu kadar ortak temalara yer vermeye dikkat edilmesi gerekse de bölgelerin ve o yörede yaşayan insanların ilgi alanları ve ihtiyaçları dikkate alınmalı en azından bir ya da iki tema buna yönelik oluşturulmalıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı TTKB bir daha gözden geçirmeli metin türlerinin ve temaların dağılımını sınıf düzeylerine göre yeniden düzenlemelidir.

Hemen hemen her yıl ya bir sistem değişikliği sebebi ile ya da başka bir sebep ile yeni basılan kitaplar ile eğitim-öğretim yılına başlanmaktadır. Ders kitapları bu sürekli değişimden kurtarılmalı, içindeki temaların, metinlerin ve türlerin dağılımı dengeli şekilde

yapılarak düzenlenmelidir. Çağın şartlarına uygun olacak şekilde bir iki küçük değişiklik ile en az 5 yıl boyunca aynı yayınevlerinin bastığı aynı ders kitapları okutulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağca, H. (2001). Türk dili. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim-Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2013). Yazılı ve sözlü anlatım. 17. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyıldız, H. (1994). *Öğrenme sürecine ilişkin kuramsal açıklamalar*. İzmir: Neşa Ofset.
- Akyol, H. (2007). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. (Yeni Programa Uygun 6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akyol, H. (2008). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Altun, M. (2007). *Türkçe dersinin amaçları, ilkeleri ve Türkçe programı*. (Ed). F. Bölükbaşı. Türkçe Öğretimi. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Arslan, M.(2000). “Eğitimde verimlilik”.Ankara: MPM YayınlarıAnahtar Gazetesi (Eylül sayısı), s. 8.
- Aytan, T. ve Güneş, G. (2017). “2017 Türkçe öğretim programına göre hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin temaları ve türleri üzerine bir değerlendirme.”İstanbul:YTÜ Davutpaşa Kampüsü Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. *Kesit Akdemisi Dergisi*, Yıl:3. Sayı:11.
- Aytaş, G. (2006). Edebî türlerden yararlanma.*Millî Eğitim Dergisi*, 169, 261-276.
- Aytaş, G. (2001). Türkçe ders kitaplarının yazımında metin seçimi ve metin altı sorularının hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar. *Türk Yurdu Dergisi*, 21, 162-163.
- Baş, B. (2003). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri üzerine bir İnceleme. Gazi Üni. Gazi Eğit. Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü. Ankara: TÜBAR-XIII, 257-266.
- Başaran, İ. E. (2013). Eğitim bilimine giriş. (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*,5 (8), 297-311.
- Can, A. (1990). “Yaşam boyu eğitim ve verimlilik”. Ankara: *MPM Yayınları Anahtar Gazetesi*, (Ocak sayısı) s. 7.
- Cantek, L. (2004). *Çizgili hayat kılavuzu*. İstanbul:İletişim Yayınları.
- Cemiloğlu, M. (2004). *Türkçe öğretimi*. İstanbul: Aktüel Yayınevi.

- Coşkun, E. (2007). *Geçmişten günümüze Türkçe öğretimi*. Kırkkılıç, A. ve Akyol, H.(Ed.). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. (s. 1-13). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çakır, F. (1997) *İlkokul Türkçe ders kitaplarının eğitim öğretime uygunluğunun değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi EBE, İstanbul.
- Çeçen, M.A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 39-49.
- Çepni, S. (2009). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Demir,C.(2006). Türkçe-edebîyat eğitimi ve kişisel kelime Serveti.*Milli Eğitim Dergisi*, 169.Sayı,207-225.
- Demirbilek, T. (1992). “Verimlilik yaratılması ve geliştirilmesindeyüksek öğretim kurumlarının işlevleri”. *MPM Yayınları Anahtar Gazetesi(Temmuz sayısı)*,s. 8, Ankara.
- Demirel, Ö. (1998). *Türkçe Ders Kitaplarının incelenmesi*. Topbaş, S. (Ed.). Türkçe öğretimi (s. 147–155). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri-öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Drucker, P.F. (1996). *Yeni Gerçekler*. (Çeviren: B. Karanakçı). 5. Baskı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Duman, A. (2003). Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretiminde metin seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13, 151-154.
- Duymaz, R. (1984). *Uygulamalı kompozisyon bilgileri*. İstanbul: Seda Yayınları.
- Erdem M.D., Gün, M., Şengül, M. ve Şimşek, R. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için Avrupa ortak başvuru metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi.*Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/3 Winter 2015*, p. 455-476.
- Erkul, R. (2007). *Cümle metin bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1974). *Eğitimde program geliştirme*. H. Ü. , s.12, Ankara.

- Gereken, H. (2018). *5 sınıf Türkçe ders kitabındaki atasözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitim Bölümü. TÜBAR-XXVII.
- Günay, D. (2003). *Metin bilgisi*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*. 6 (11), 606.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Hâlis, İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel yayınları Sayı: 379-380, s. 27-29.
- Hızal, A. (1983). *Uzaktan eğitim süreçleri ve yazılı gereçler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No 122.
- İçmeli, M. (1996). “Türkiye’de ilköğretim ders kitaplarında fiziksel yapı, tasarım ve illüstrasyon sorunları”, *Türkiye ve Almanya’da ilköğretim ders kitapları* (Ed: H. Coşkun). Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu, Yayın No 11.
- Kabaklı, A. (2004). *Türk edebiyatı 1*. (12. Baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kagan, M. (1952). *Güzellik bilimi olarak estetik ve sanat*. (Aziz Çalışlar, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kantar, D. (2004). Tür üzerine bir tanımlama denemesi. *Dil Dergisi*, 123, 7-18.
- Karaalioglu, S. K. (2014). *Sözlü yazılı kompozisyon konuşmak ve yazmak sanatı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Ankara: Can Matbaa.
- Karasoy, Y., Yavuz, O., Direkci, B. ve Kayasandık, A. (2016). *Uygulamalı Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. (14. Baskı). Antalya: Sözen Yayınları.
- Karatay, H. (2007). “Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2007). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Yazar ve metin tercihleri bakımından Türkçe ders kitapları. *TOD, Mart:2018*, Yıl:11, Sayı:33, ss. 945-967.
- Kılıç, D. (2005). *Ders kitabının öğretimdeki yeri*. (Editör: Özcan Demirel). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 37-53.
- Kırbaş, A. Orhan, S. ve Topal, Y. (2012). İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki görsel öğelere öğretmen görüşlerinden hareketle eleştirel bir bakış. *Turkish Studies*, 7 (4), 2225-2235.
- Kolaç, E. (2003). “İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi”. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 17;1, ss. 105-137.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1
- Konuk, S. (2018). 2017 Türkçe dersi öğretim programında yer alan alışılmamış metin türlerini tanıyalım. *Cumhuriyet International Journal of Education – Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, Cilt 7, Sayı 4, Aralık 2018.
- Köksal, Ü. (1969). “Eğitim ve verimlilik ilişkisi”. *MPM Yayınları Produktivite Verimlilik*, Sayı:2, s. 61, Ankara.
- MEB. (1995). *Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği*. 2434 Sayılı Tebliğler Dergisi.
- MEB. (1995). Resmi Gazete (29/05/1995). Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği
- MEB. (2012). *Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği*. 28409 Sayılı Talim Terbiye Kurulu.
- MEB. (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: <http://mufredat.meb.gov.tr/turkce>. Pdf. (Erişim Tarihi: 25.11.2018).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8. sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Mert, E. L. (2012). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 7-93.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. (3. Baskı). Ankara: Emel Matbaacılık.
- Ozankaya, Ö. (1984). *Temel toplumbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Önder, N. K. (1992). *Öğretimde Program ilke veyöntemler*. (4. Basım). İstanbul, Paradigma Akademi.
- Öngel, Ü. (2003). *Şekerli eğitim: davranışçılığın eğitim uygulamalarındaki sakıncaları ve alternatif modeller*. XII. Eğitim Bilimleri Kongre Kitapçığı. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Öz, G. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özdemir, E. (1983). *Okuma sanatı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Özdemir, E. (1999). *Yazınsal türler*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Özmen, R. G. (2001) “Okuma becerisi”, konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu - Türkçe 1-8. (hzl. Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN ve diğerleri). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, A. (1986). *Anonim Türk Edebîyatı*. Erzurum: Bayrak Yayınları.
- Öztürk, H., Tağa, T. ve Ünlü, S. (2015). Türkçe dersine yönelik sınavlar ile ders kitaplarının metin türleri bakımından örtüşme düzeyleri. *Millî Eğitim*, Sayı : 207
- Payza, T. (2015). *Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin incelenmesi*. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Pilav, S. ve Oğuz, M. M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilimler*, Cilt :3, Sayı: 2. Temmuz.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sepetçioğlu, M. N. (1998). *Karşılaştırılmalı Türk destanları*. İstanbul: İrfan Yayınları.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2006). Türkçe öğretiminin çözilemeyen sorunları. *Varlık*, 1189, 8-16.
- Sever S. (2007). “Türkçe öğretiminde sanatsal bir uyaran olarak karikatürün kullanılması”, VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 27-29 Nisan 2007, *Anadolu Üniversitesi, Eskişehir* 2007, s. 222-229.
- Sidekli, S. (2014). *Metin öğretimi*. M. Yılmaz (Ed.). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi* (s. 167-199). Ankara: Pegem Yayınları.

- Solak, M. ve Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, Volume 2 / 9. 444-453
- Sönmez, V. (1994). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Solak, S. E. (2009). *1-5 sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin türlerine göre yapılarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, D. ve Bayramoğlu, C. D. (2016). 2015 Türkçe öğretim programının metin tür ve tema seçimi bakımından değerlendirilmesi. (*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*) Volume 11/3. 2016, 2095-2130. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9289> ISSN: 1308-2140, Ankara-Turkey.
- Şahin, T. Y. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- TDK. (1994). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük 1*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük 2*. Ankara: TDK.
- Temizyürek, F. (2008). The impact of different types of texts on Turkish language reading comprehension at primary school grade eight students. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 30, 141-152.
- Temizyürek, F. ve Delican, B. (2016). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt :5, Sayı :3
- Uyar Dalkılıç, N. (1999). *Okul öncesi eğitimde üniteler, belirli günler ve haftalar*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Uzuner, S., Aktaş, E. ve Albayrak, L. (2010). *Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi*. TÜBAR, XXVII, 721-733.
- Üründü, V. (2011). *6-8 sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yağmur, K. (2009). Türkçe ders kitapları dil gelişimini ne oranda desteklemektedir? *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 2, 53-64.

- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok, S. (2005). *Türkçe-2 sözlü anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. ve Aytas, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, C. (1989). *Edebiyat terimleri sözlüğü*. Ankara: Yalçın Emel Yayınları.
- Yanpar, T. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (14. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yetkin, S. K. (1969). *Şiir sanatı,bugünkü Türk şiiri, şiir duygusu, fildişinden kule, duygu düşmanlığı, bir şiir aşka bir dile çevrilebilir mi?, şiir üzerine düşünceler*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Yılar, Ö. ve Lokman, T. (2013). *Çocuk Edebiyatı*.(4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, M. ve Korkmaz, C. (2016). İlköğretim 1 ve 5. sınıflarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences)*, Cilt:13, Sayı:36, s:33-36.

İncelenen Kitaplar

- Ceylan, S., Duru, k., Erkek, K. ve Pastutmaz, M. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. İstanbul: Netbil Basım ve Yayıncılık, MEB.
- Şekerci Y. (2018). *Ortaokul Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara:Eksen Yayıncılık.
- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E.,Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık, MEB.
- Kaya, B.(2018).*Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Dersdestek Yayıncılık.

EKLER

6. SINIF EKSEN YAYINCILIK

EK-1 Türkçe Öğretmenlerinin Türlere İlişkin Cevaplarını İçeren Tablo Örnekleri

METİNLER	BİLGİLENDİRİCİ METİNLER												HİKÂYE EDİCİ METİNLER																
	A n ı	B i y o g r a f i	O t o b i y o g r a f i	B l o g	D i l l e k ç e	B r o ş ü r	E p o s t a	G ü n l ü k	H b a r t p o s t a l ı	K e z i p o y a z ı s ı	M a k a l e	F ı k r a	S ö y l e ş i	D e n e m e	M e k t u p	B e l d i r i m e t n i	Ç i z g i r o m a n	F a b l	H i k â y e	M a s a l	E f s a n e	D e s t a n	M i z a h i f ı k r a	R o m a n	T i y a t r o	Ş i i r			
Forsa																													
Kaynatılmış Tohum																													
Ceylana Yardım Edenler																													
Nevruz																													
Türküler Dolusu																													
Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp																													
Atatürk Orman Çiftliği																													
Atatürk Geometri Kitabı Yazmış																													
30 Ağustos																													
Nasreddin Hoca Fıkraları																													
Ben Kimim																													
Bilmece																													
Birlikte																													
Geri Kazanım																													
Ömür Törpüsü																													
Güler Yüze ve Gülmeye Dair																													
Teknolojik Bayram Kutlamaları																													
Pulsuz Dilekçe																													
Uzaklar																													
Gezegelimiz Isınıyor																													
Orman																													
Uçakla Yolculuk																													
Robotik ile Enerji																													
Newtonun Elması																													

Adı Soyadı :

Branş :Türkçe Öğretmeni

Çalıştığı Kurum :

6. SINIF MEB YAYINCILIK

METİNLER	BİLGİLENDİRİCİ METİNLER														HİKÂYE EDİCİ METİNLER																	
	A	B	O	B	D	B	E	G	H	K	G	M	F	S	D	M	B	Ç	F	H	M	E	D	M	R	T	Ş					
	n	i	t	l	i	r	p	ü	b	a	e	a	ı	ö	e	n	e	l	i	a	k	a	s	e	i	z	o	m	y	a	t	r
	1	o	o	o	l	o	o	l	a	r	z	k	r	l	n	e	m	d	z	b	l	s	a	n	e	z	a	m	a	n	r	
	g	r	b	g	k	ş	ş	l	r	p	a	a	a	e	e	t	i	r	l	â	l	s	a	n	a	h	a	n	t	r	o	
	r	a	y		ç	ü	t	ü	m	e	t	e	r	ş	u	r	r	o	f	â	e	a	n	f	i	k	r	a				
	a	f	o		e	r	a	k	e	t	n	s	i	i	p	i	m	m	a	y	e											
	f	i	g																													
Bu da Benim Öyküm																																
Arıyorum																																
Canım Kitaplığım																																
Türk Askerinin Cesareti																																
Yaşlı Nine																																
15 Temmuz																																
Aziz Sançar																																
İns. Zam. Eskiden Nasıl Ölçerdi?																																
Teknoloji Bağımlılığı																																
Vermek Çoğalmaktır																																
Sevgi Diyen Çağlar Aşar																																
Gümüş Kanat																																
Merak Ettiklerimiz																																
Afyon																																
Su kirliliği																																
Anadolu																																
Tarhananın Öyküsü																																
Ana Dili																																
Bisiklet Zamanı																																
Yemek İçmek ve Sindirmek																																
Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap																																
Evet Efendim																																
Sen de Bir İyilik Yap																																
Dostluğa Dair																																

Adı Soyadı :

Branş : Türkçe Öğretmeni

Çalıştığı Kurum :

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Murat CİVAN

Doğum Yeri ve Tarihi: Mecitözü, 01.10.1986

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar:

- Antalya / Aksu İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)
- Antalya/ Ülkü Seyfi Kandemir İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)

İLETİŞİM

E-Posta Adresi: muratcivan19@gmail.com / muratcivan@hotmail.com

Tarih: 08.07.2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

05/07/2019

Murat CİVAN

İNTİHÂL RAPORU

Yüksek Lisans

< > ?

Eşleşmelere Genel Bakış X

%14

Şu anda standart kaynaklar görüntüleniyor

İngilizce Kaynakları Görüntüle (Beta)

Eşleşmeler

1	web.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	%2	>
2	egitimaski.com İnternet Kaynağı	%2	>
3	www.basyaybir.org İnternet Kaynağı	%1	>
4	openaccess.inonu.edu... İnternet Kaynağı	%1	>
5	adudspace.adu.edu.tr... İnternet Kaynağı	%<1	>
6	issuu.com İnternet Kaynağı	%<1	>
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	%<1	>
8	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%<1	>

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN TÜRLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat ÇİVAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜLMEZ

ANTALYA, 2019

Mevlüt GÜLMEZ

Dr.Öğr.Üyesi

